01-KAPAK.qxp_Layout 1 26-09-2025 14:25 Pagina 1

yaşamınızda yeni bir sayfa

Newaya Jin

Ekim SAYI: 247

Kadının Sözü

"Dinle Ruken, uçurumun sesini dinle. Kadının bilinmeyen tarihi de burada gizli. İsimleri hatırlanmayan, bilinmeyen nice kadın... Hepsi çığlık çığlığa..."

Ş.Beritan (Gülnaz Karataş)

Birileri savaşa koşarken barışa geç kalmayalım

Ayla Akad Ata/Sayfa 3

Yıllardır süren çatışmalar ve güvenlik odaklı politikalar ekosistemleri parçaladı; köylerinden kente göç etmiş emekçilerin temel haklarını tehdit etti. Kirlenen topraklar, sağlığı bozulan bedenler ve emeği gasp edilen işçiler birbirine bağlı bir bütünün parçalarıdır. **Sultan Gülsün /Sayfa 15**

Jineoloji'nin kadim çalışmaları yılmadan direnen kadınların direniş tarihlerinde, bulundukları her mekânı özgürlük alanlarına çeviren mücadele anlarında, kadın enternasyonalizmini hakikatle buluşturma iddiasıyla yaşamlarımıza dokunmaya devam edecektir. **Stran Çelik /Sayfa 7**

Şoreşa Jin Jiyan Azadî û têkoşîna jinan

Zîlan Vejîn / Rûpel 10

Ger êriş hebin ne ji dil in

Roza Metîna /Rûpel 9

Rewşa Jinên Kurd li Sovyeta berê û li Rûsya

Kurdistan Lezgiyeva / Rûpel 12

Özgürlük okulunun öğretmeni kadınlar

Medya Doz / Sayfa 16

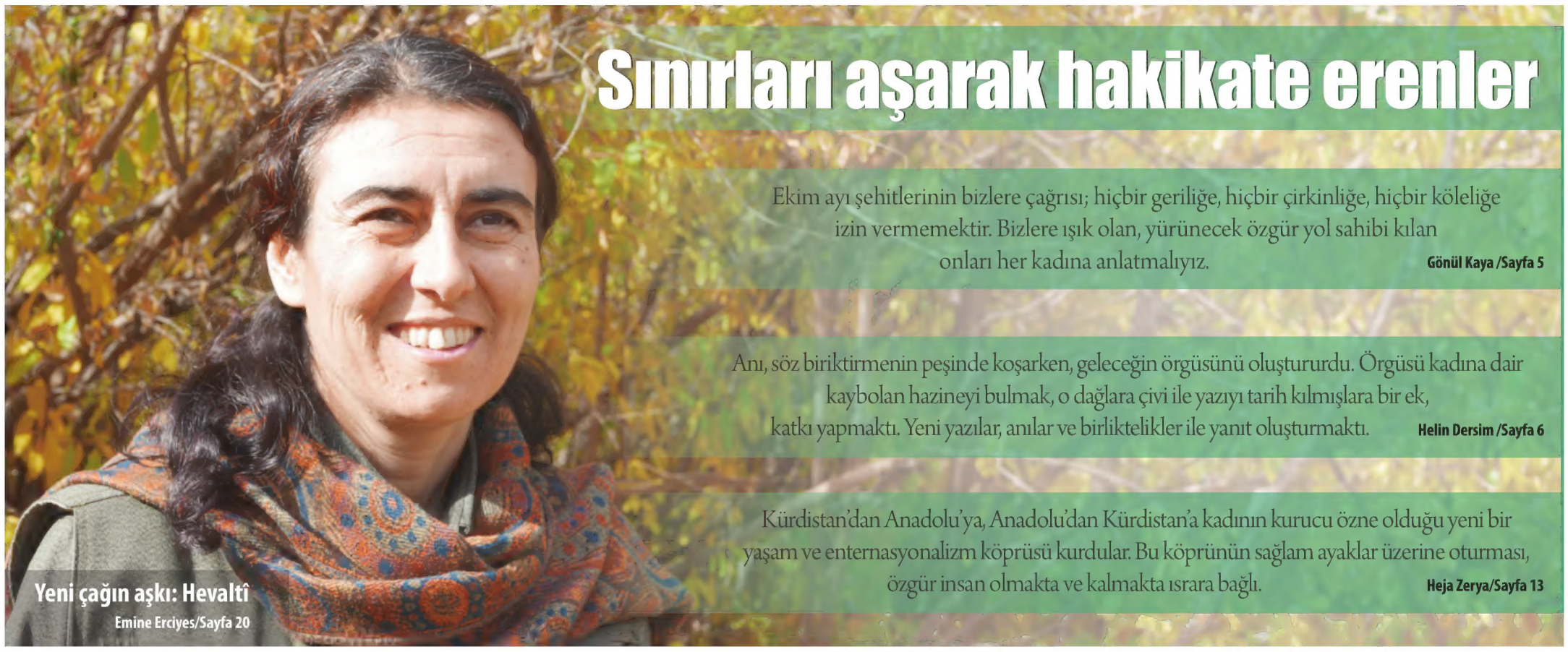

Sınırları aşarak hakikate erenler

Ekim ayı şehitlerinin bizlere çağrısı; hiçbir geriliğe, hiçbir çirkinliğe, hiçbir köleliğe izin vermemektir. Bizlere ışık olan, yürünecek özgür yol sahibi kılan onları her kadına anlatmalıyız. **Gönül Kaya /Sayfa 5**

Anı, söz biriktirmenin peşinde koşarken, geleceğin örgüsünü oluştururdu. Örgüsü kadına dair kaybolan hazineyi bulmak, o dağlara çivi ile yazıyı tarih kılmışlara bir ek, katkı yapmaktı. Yeni yazılar, anılar ve birliktelikler ile yanıt oluşturmaktı. **Helin Dersim /Sayfa 6**

Kürdistan'dan Anadolu'ya, Anadolu'dan Kürdistan'a kadının kurucu özne olduğu yeni bir yaşam ve enternasyonalizm köprüsü kurdular. Bu köprünün sağlam ayaklar üzerine oturması, özgür insan olmakta ve kalmakta ısrara bağlı. **Heja Zerya/Sayfa 13**

Yeni çağın aşkı: Hevaltî

Emine Erciyes/Sayfa 20

On yıllardır çözülemeyen gizem

Amerika Birleşik Devletleri'nin batı kıyılarında, Meksika'dan Alaska'ya kadar uzanan geniş bir bölgede, son yirmi yıldır milyarlarca deniz yıldızı yaşamını yitirdi. Kıyılara vuran bu hayvanlar çoğu zaman korkunç şekilde hasar görmüş haldeydi: Kolları eksik, bedenleri erimiş, organları dışarı taşmıştı. Bilim insanları bu duruma uzun süre "deniz yıldızı hastalığı" adını verdi, ancak nedenini tespit edemediler.

Katil bakteri: vibrio pectenicida

Amerikalı ve Kanadalı araştırmacılar nihayet bu gizemi çözdü. Yapılan laboratuvar deneylerinde, Vibrio pectenicidaadlı bakterinin tüm semptomlara yol açtığı kesin olarak belirlendi. Bu bulgular, Nature Ecology & Evolutiondergisinde yayımlandı. İlginçtir ki, yıllarca bilim insanları bu kitlesel ölümlerin ardında bir virüs olduğunu düşünmüştü.

En ağır darbeyi alan türlerden biri "güneşçiçeği deniz yıldızı" oldu. Boyu bir metreye kadar ulaşabilen bu canlı, dünyanın en büyük deniz yıldızı türü olarak biliniyor. Ancak son on yılda, bu türün popülasyonunun yaklaşık %90'ı yok oldu.

Çözüm arayışları

Şimdi araştırmacıların hedefi, deniz yıldızlarını kurtaracak yöntemler geliştirmek. Bunun için doğal olarak bağışıklık kazanmış popülasyonları belirlemek ve probiyotik benzeri biyolojik çözümler üreterek diğer deniz yıldızlarını korumak üzerinde çalışıyorlar. Bu tür yaklaşımlar, okyanus ekosistemindeki dengelerin korunması açısından büyük önem taşıyor.

Okyanus ekosistemine etkileri

Deniz yıldızlarının kaybı, yalnızca bu türün yok olması anlamına gelmiyor. Deniz yıldızları, deniz tabanında bir tür "doğal temizlikçi" işlevi görüyor. Özellikle deniz kestanelerinin sayısını kontrol altında tutarak okyanus tabanındaki dengeyi sağlıyorlar. Ancak deniz yıldızlarının azalmasıyla birlikte deniz kestaneleri hızla çoğalmaya başladı. Bu durum, başta Kaliforniya'nın kuzey kıyılarındaki kelp ormanları olmak üzere, yosun ekosistemlerini tehdit ediyor. Deniz kestaneleri, bu dev yosunları hızla tüketerek okyanusun "ormanlarını" yok ediyor.

Oysa kelp ormanları, yalnızca birçok deniz canlısına yaşam alanı sunmakla kalmıyor, aynı zamanda küresel karbon döngüsünde de kritik rol oynuyor. Deniz yıldızlarının kitlesel ölümü, doğanın birbirine nasıl bağlı olduğunu bir kez daha gözler önüne seriyor. Bir türün kaybı, tüm ekosistemin dengelerini altüst edebiliyor. Bilim insanlarının yürüttüğü bu çalışmalar, yalnızca deniz yıldızlarının geleceği için değil, okyanusların ve dolayısıyla gezegenimizin sağlığı için de hayati önem taşıyor. ■ **NU.NL**

Farklı ekmek türlerinin vücuda etkisi

Ekmek, dünya genelinde en çok tüketilen temel besinlerden biridir. İçeriğinde kullanılan unun türü, eklenen tahıllar ve mayalanma şekli, ekmeğin besin değerini ve sağlığımız üzerindeki etkilerini belirler. Buğday, yulaf, arpa, mısır ve çavdar en çok kullanılan tahıllardır ve lif, vitamin, mineral açısından önemli birer enerji kaynağıdır.

Tam tahıllı ekmek

Tam tahıl, kepek, endosperm ve rüşeym kısımlarının tamamını içerir. Bu nedenle tam tahıllı ekmek lif, B grubu vitaminleri, magnezyum ve demir açısından zengindir. Sindirimi yavaşlatarak tokluk sağlar ve kan şekerini dengeler. Düzenli tüketim kalp hastalıkları, tip 2 diyabet ve kolon kanseri riskini azaltabilir.

Çok tahıllı ekmek

Birden fazla tahıl türü içerir ancak hepsi tam tahıl olmayabilir. İçerik değerlendirilirken ürün etiketine dikkat etmek gerekir. Genellikle lif ve mikro besin öğeleri bakımından zengindir, sindirime yardımcı olur ve tokluk sağlar.

Tam buğday ekmeği

Buğday tanesinin üç kısmını da içerir. Lif, vitamin ve mineral açısından güçlü bir kaynaktır. Tokluk hissi sağlar, sindirimi destekler ve kan şekeri kontrolüne yardımcı olur. Ancak bazı ürünlerde rafine un bulunabileceği için etiketinde "%100 tam buğday unu" ifadesi aranmalıdır.

Yulaf ekmeği

Tam yulaf ve tam buğday unu karışımından yapılır. İçeriğindeki betaglukan çözünür lifi, kötü kolesterolü düşürmeye yardımcı olur. Yavaş sindirildiği için kan şekeri dengeli seyreder ve uzun süre tokluk sağlar.

Çavdar ekmeği

Buğdaya benzer bir tahıl olan çavdar, daha koyu ve yoğun bir yapıya sahiptir. Yüksek lif oranıyla sindirime destek olur ve tokluk sağlar. Düşük glisemik indeksi sayesinde kan şekeri dalgalanmalarını önler.

Beyaz ekmek

Rafine unla yapılan beyaz ekmekte kepek ve rüşeym çıkarıldığı için besin değeri düşüktür. Lif içeriği az olduğundan kan şekerinde ani yükselmelere yol açabilir. Özellikle kan şekeri kontrolü gereken kişiler için uygun bir seçenek değildir.

Ekşi mayalı ekmek

Doğal fermantasyonla üretilir. Bu süreç tahıllardaki karbonhidrat ve proteinleri parçalayarak sindirimi kolaylaştırır. Ayrıca bazı karbonhidratların dirençli nişastaya dönüşmesini sağlar, daha dengeli bir kan şekeri profili oluşturur. Kendine özgü ekşi tadı ve gevrek kabuğuyla ayırt edilir. Lif oranı yüksek, glisemik indeksi düşük ve mümkün olduğunca az işlenmiş ekmekler, sağlıklı beslenmenin temel parçalarındandır. Ekmek seçerken etiketleri dikkatle okumak, tahılın tam olup olmadığını anlamak ve bireysel ihtiyaçlara uygun seçim yapmak büyük önem taşır. Doğru ekmek tercihi, hem yaşam kalitesini artırır hem de uzun vadede sağlığı olumlu yönde etkiler. ■ **Bilimgenc**

Tarihte bu ay

04 Ekim 2012 Uzun yıllar Kürdistan dağlarında mücadele veren YJA Star komutanlarından Rojin Gevda (Süreyya Aslan) Gever-Geliye Dostki alanında sonsuzluğa erişti.

05 Ekim 2014 DAIŞ çetelerine karşı Kobanê'yi savunma savaşında Kadın Savunma Birlikleri (YPJ) komutanlarından Arîn Mîrkan Miştenur Tepesi'nde fedai eylemi gerçekleştirerek ölümsüzleşti.

07 Ekim 1997 Özgür Gündem Gazetesinin Genel Yayın Yönetmenliği'ni de yapmış olan Gurbetelli Ersöz, KDP güçleri ile girdiği çatışmada ölümsüzleşti.

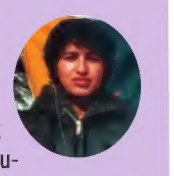

25 Ekim 1992 PKK gerillası Gülnaz Karataş (Beritan) işbirlikçi KDP güçleri ile girdiği çatışmada teslim olmamak için Xakurkê/Lelikan'da kendini uçurumlara bıraktı.

10 Ekim 1987 Türkiye'de ilk kez bir partinin genel başkanı olan TİP'li Behice Boran yaşamını yitirdi.

Patates neden domatessiz var olamazdı?

Yaklaşık dokuz milyon yıl önce Güney Amerika'da, And Dağları henüz yükselirken, domatesin atalarıyla Solanum etuberosum adı verilen başka bir bitki türü karşılaşıp melezleşti. Bu genetik birleşme, olağanüstü bir sonucu doğurdu: Patates.

Türler arası birleşme

Bilim insanları bu süreci "türler arası melezleşme" olarak adlandırıyor. Normalde bu tür birleşmeler her zaman başarılı olmaz; bazı melezler kısır kalır. Ancak patates örneğinde şanslı bir genetik piyango kazanıldı.

Domates ve etuberosum tek başına yapamadığını birlikte başardı: Toprağın altında yumru geliştirme yeteneğini ortaya çıkardılar. Bu yumrular, bitkiye hem hayatta kalma gücü verdi hem de insanlık için vazgeçilmez bir besin kaynağı yarattı.

Patatesin sıra dışı genetiği

Patatesin genetik yapısı da onu özel kılıyor. Çoğu canlıda her hücrede iki kromozom kopyası bulunurken, patateste bu sayı dört. Bu da onun çeşitliliğini ve uyum kabiliyetini artırıyor.

Bugün Güney Amerika'nın farklı bölgelerinde yüzlerce yabani patates türü bulunması bunun bir sonucu.

Zayıf noktaları

Bu avantajın bir zayıf noktası da var: Patates çoğunlukla parçalar halinde ekildiği için genetik olarak birbirinin kopyasıdır. Bu da hastalıklara karşı kırılgan hale getirir. Tarihte patates kıtlıklarının temel sebebi de bu genetik tekdüzeliktir. Bu nedenle modern bilim insanları, yabani türlerden yeni genler ekleyerek daha dayanıklı patatesler üretmeye çalışıyor.

Evrimsel bir başarı

Sonuç olarak, patatesin varlığı sadece tesadüfi bir birleşmenin değil, evrimsel bir başarının göstergesidir. Bir domatesin ve akrabası bir bitkinin genetik ortaklığı, insanlığın en önemli gıdalarından birini ortaya çıkardı. Bugün soframızda gördüğümüz patates, milyonlarca yıl önce başlamış bu olağanüstü hikâyenin yaşayan kanıtı. ■ **BBC**

Kediler ve su

Kedilerin sudan hoşlanmamasının en büyük nedeni, ataları olan Afrika yaban kedilerine dayanıyor. Çöllerde yaşayan bu tür suya ihtiyaç duymadan avlanıyordu. Bugünkü kediler de bu mirası taşımaya devam ediyor.

Deneyimlerin etkisi

Genetik kadar yetiştirilme tarzı da önemli. Köpekler sık sık suya alışırken, kediler genelde bu deneyimi yaşamıyor. Üstelik kötü bir anı — örneğin zorla yıkanmak— kedilerde kalıcı korku yaratabiliyor. Tersine, olumlu deneyim yaşayan kediler suyla oyun oynayabiliyor hatta duşa bile girebiliyor. Uzmanlara göre kedilere banyo yaptırmak çoğunlukla gereksiz. Onlar kendilerini dilleriyle temizliyor.

Sabun ve şampuan ise doğal kokularını bozup stres yaratabiliyor. Ayrıca ıslaklık, denge ve bıyıkların işlevini olumsuz etkileyebiliyor. Kediyi suya zorlamak yerine küçük adımlarla tanıştırmak en sağlıklısı. Bir kedi çeşmesi, musluktan damlayan su ya da ıslak elle okşama gibi yöntemler işe yarayabilir. Sonuçta kedilerin çoğu sudan hoşlanmaz ama bazıları keyif alabilir. Önemli olan, onların kendi hızlarına saygı duymaktır. ■ **Popsci**

Hukuk olmadan çözüm kadın olmadan hukuk olmaz!

• **Ayla Akat Ata**

Tewgera Jinén Azad, 24 Ağustos'ta yaptığı "Barış İnşası, Demokratik Toplum ve Anayasa'da Kadınların Sözünü Kurmak İçin Çağrımızdır!" açıklaması ile, kadınların toplumsal barış için ihtiyaç duyulan değişim ve dönüşümün asli öznesi olduğunun altını çizerek; bunun için gerekli siyasi ve hukuki zeminin oluşturulması amacıyla, barışa inanan tüm kadınları, sahip oldukları inanç, taşıdıkları kaygı, sürece dair beklentileri ve eleştirileriyle birlikte tartışmaya; bu tartışmalarla sürecin toplumsallaşmasına katkı sunmaya ve beraber güçlenerek kadınlar adına ortak sözün sahibi olmaya davet etti.

Bu çağrının Türkiye Kadın Hareketi ile -son 25 yılına tanıklığımızın da söz konusu olduğu- barış için ortak eylem ve örgütlenme zeminlerinden güç aldığı ve bağımsız değerlendirilemeyeceği tartışmasız. "Kadın Platformları"nın buluşmalarından "Vakit Geldi" buluşmalarına, "Barış İçin Kadın Girişimi"nden "Kadın Özgürlük Meclisleri"ne ve bugün "Barışa İhtiyacım Var" çalışmalarına kadar; sahip olduğumuz değerli bir bilgi ve birikim söz konusu.

Risk almak kaçınılmaz

Soruna milliyetçi ve militarist yaklaşımların, sorunun çözümüne de güvenlik penceresinden baktığını, bu çerçevede yapılan tartışmaların bir tekrardan ibaret olduğunu ve çözüme bir faydası olmadığını; bir anlama, anlamlandırma ve gerçekleşme süreci olarak barışın, politika yapıcıların hareketlenmesi ve toplumda bir inşa aktivitesi ile mümkün olduğunu biliyoruz. Risk almanın kaçınılmaz, cesur ve kararlı adımların zorunlu, toplumsallaşmanın gerekli olduğu bu sürecin her aşamasında; kadınların yer almasını, siyaset kanallarının açık olmasını ve çözüm için hukuki zeminin yaratılması zorunluluğunu her fırsatta ifade ediyoruz. Çünkü, savaşın veya diğer örgütlü fiziksel şiddet biçimlerinin son bulma hali olarak Negatif Barış'ın, sadece fiziksel değil yapısal şiddetin de son bulduğu ve adaletin tesis edildiği Pozitif Barış'a erişebilmesinin ne kadar zor olduğunu; 1993 yılından bu yana devrede olan barış girişimlerinin sonuçsuz kalmasıyla acı bir şekilde deneyimledik. Barış iklimi kalıcılaştırılamayıp barışa dair umutların boşa çıktığı her girişimde, daha önce yaşanmamış ağır şiddet dalgalarına tanıklık ettik. Çatışmayı yaratan sebeplerin ortadan kaldırılması bir yana; yokmuş gibi davranılması ve gerekli önlemlerin alınmaması, doğası gereği kırılgan ve riskli bir yapıya sahip olan negatif barış sınırlarının aşılmasını engelledi yazık ki.

Toplumda henüz var olmayan güven

Bugün farklı bir atmosfer ve toplumsal gerçeklik içerisinde yaşıyoruz barış iklimini. Sadece iç dinamikler değil küresel ve bölgesel gelişmelerin de çözümü zorladığı bir sürecin içerisindeyiz. 1 Ekim 2024'te Sayın Bahçeli'nin TBMM çatısı altında attığı adım ve sonrasında "Yeni bir döneme giriyoruz. Dünyada barış isterken kendi ülkemizde barışı sağlamak lazım." şeklindeki açıklaması sürecin hassasiyetini ortaya koyarken; 22 Ekim'de Sayın Öcalan yönünden Umut Hakkı ve siyaset zeminine atıfta bulunduğu açıklaması, milliyetçi refleksler de hesaba katılarak üzerine düşünülmüş, aşamaları planlanmış bir sürecin başladığını; devlet aklının devrede olduğunu ortaya koyuyordu. Bunun yanında Sayın Öcalan'ın, 27 Şubat'ta yapmış olduğu "Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı", PKK'nin bu çağrıya karşılık vererek 12. Kongresi'ni toplaması ve aldığı fesih kararını duyurması ile; sonrasında tarihi bir adım olarak silahların sembolik olarak yakılması; yaşanan çatışmasızlık halinin devamı, silahların nihai olarak devre dışı kalması bakımından önemi tartışmasız olan adımlar olduğu gibi; alınması gereken hukuki önlemlerin ve siyasi kararlılığın ivediliğini de zorunlu kılıyor. Demokratik siyasetin, silahlı mücadelenin alternatifi olabileceği iradesini ortaya koyan bu adımların, anayasal ve yasal reformlarla desteklenmesi ve düşünce, örgütlenme ve siyasal faaliyet özgürlüğünün en geniş ölçüde güvence altına alınmasının, toplumda henüz var olmayan güvenin tesisini de beraberinde getireceğine inanıyoruz.

Kalıcı barış inşasında kritik rol

Kürt Halkı açısından Baş Müzakereci konumu tartışmasız olan Sayın Öcalan, 8 Mart' da kadınlara gönderdiği mesajda "Dönemin ruhu demokratik siyasettir. Dili de barış dilidir. Barış ve Demokratik Toplum Çağrısı aynı zamanda kadınlar için de bir rönesanstır." değerlendirmesi ile sürecin izleyeni ya da katılımcısı değil, karar mekanizmalarında yer alarak emekçisi ve örgütleyici olma kararlılığında olan kadınlara güç vermiş, sorumluluk göstermeye davet etmiştir.

Kadınların bu süreçte oynayacağı rolün, sürecin toplumsallaşması ve kalıcı bir barışın inşasındaki kritik öneminin farkındayız. TBMM'de kurulan Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu'nun 51 üyesinden yalnızca 10'unun kadın, oranın %19,6 olmasının, eşit temsil iddiamızın çok uzağında olduğunu biliyoruz. Oysa ki, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 2000 yılında aldığı 1325 sayılı kararı ve devamındaki kararlar (1820, 1888, 1960), kadınların barış ve güvenlik süreçlerine katılımını bir "tercih" değil; devletler için bir "yükümlülük" olarak tanımlamış ve üye devletlerden "Ulusal Eylem Planı" hazırlamalarını istemiştir. Kadınların karar alma mekanizmalarına eşit katılımı, çatışmalarda kadın ve çocukların korunması, barış inşası ve yeniden yapılanma süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmesi bir norm olarak kabul edilmiştir. Taraf bir devlet olarak Türkiye'nin, ivedilikle Ulusal Eylem Planı'nı hazırlamasının sürece büyük katkı sunacağına inanıyoruz.

Kadınların hukuku korunmadan olmaz

24 Ağustos'da yaptığımız çağrı, bu açıdan da büyük önem taşıyor. Çalışmamızı "Hukuk Olmadan Çözüm, Kadın Olmadan Hukuk Olmaz" iddiasıyla duyurduk. Çünkü sorunu bir hukuk kuramama/hukuk oluşturamama sorunu olarak görüyor ve kadınların hukuku korunmadan demokratik bir sistemin inşasının mümkün olmadığını savunuyoruz. Komisyonumuzun adını da "Barış İnşasında Kadın ve Hukuk Komisyonu" olarak belirledik. Biliyoruz ki, barış inşası ancak demokratik toplum zemininde gerçekleşebilir. Yıllardır en zor koşullarda dahi bu zeminde ısrar ettik; bedel ödeyerek inşacısı olduk. Şimdi doğal olarak siyasi iktidardan cesur ve kararlı adımlar atmasını ve sürecin ihtiyacı olan özgürlük yasaları başta olmak üzere demokratik çözüm hukukunun oluşturulmasını bekliyoruz. Dünyanın farklı coğrafyalarında -çoğu zaman benzer nedenlerle- savaş ve çatışmalar yaşandı/yaşanıyor. Görmek ve sonuç çıkarmak isteyen herkes için bu süreçler örnek olacak deneyimleri içinde barındırıyor. En önemlisi gerek savaşın gerekse de barışın hukuku, yaşanan büyük yıkım ve acı üzerine oluştu. Bizim sürecimizin bir örneği yok. Ancak yaşanan çatışmalarda da, çözüm deneyimlerinde de kendimizi görebildiğimiz taraflar var. Aynı hataları yapmadan, kazandıran adımları görerek ilerlemek; kendi barışımızı sağlamak ve inşa etmek için dönüp bakmak yeterli. Biz dönüp bakıyoruz. İrlanda'dan Liberya'ya, Güney Afrika'dan Kosova'ya, Kolombiya'dan Filipinler'e kadınların deneyimlerini sahipleniyor, kendi örneğimizi yaratmaya çalışıyoruz.

Bilginin en güçlü silah olduğu çağın bir gereği olarak her şeyden önce kendini bilmek ve sorumlulukla yaklaşmak gerekiyor. Kadınlar bu sorumluluğu gösteriyor ve ancak zamanın ruhunu doğru okuyanların kendilerini zamanın ötesine taşıyabileceğinin farkındalar.

Barış süreçlerinde kadınların talepleri

1996'da kurulan "Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu" kurucu üyelerinden ve Hayırlı Cuma Anlaşması'nda koalisyonun müzakere ekibi üyesi olan Avila Kilmurrayss, "Kadın aktivistler olarak tüm siyasi partilere yazı gönderip taleplerimizi ilettik ancak hiçbirinden cevap alamadık. Bizi görmezden geldiler. Bizi görmezden geldiklerine göre ve mevcut temsiliyete bakarsak, müzakere masasında hiç kadın olmayacak demekti. Bu nedenle Koalisyonu kurduk... Koalisyon bölünmüş toplumu yansıtan bir yapıda olmalı dedik ve Koalisyon'da biri Katolik milliyetçi taraftan biri de Protestan Birlikçi taraftan iki liderimiz oldu. Bir de insanların ayrışmasına neden olabildikleri için ayrıntılı politikalara takılıp kalmamamız gerek dedik. Bu politikalar yerine üç temel ilke edindik. İnsan hakları, eşitlik ve katılım." diyor. Bu yaşanmışlık, kadınların barış süreçlerinde kendi talepleri ile özgün örgütlenmeleri ve bir araya gelme/gelebilme noktasında gösterdikleri çaba ve özeni ortaya koyan çok önemli bir deneyim. Yine, 2003'te kurulan "Liberya Kadınları Barış İçin Kitlesel Eylem" adlı dinler arası hareketin kurucusu ve Liberya Devlet Başkanı Charles Taylor'ı kadınlarla görüşmeye ve Gana'nın baş kenti Accra'da yapılacak resmi barış görüşmelerine katılmaya zorlayan halk protestolarına liderlik eden Leymah Gbowee'nin, "Liberyalı Kadın Barış Hareketi, tabandan gelen hareketlerin barışı sürdürmek için elzem olduğunu; liderlik pozisyonundaki kadınların barış için etkili aracılar olduğunu; ve kültürel açıdan önemli sosyal adalet hareketlerinin önemini dünyaya gösterdi. Liberya'nın deneyimi, kadınların -özellikle Afrikalı kadınların- barışın itici gücü olabileceğinin dünyaya iyi bir örneğidir." değerlendirmesi ile Liberya deneyimi; gerek halk protestolarında ortaya konan kadın özgünlüğü gerekse de kadınların elde ettiği kazanımlar boyutuyla bizler için yol gösterici ve motivasyon kaynağı oluyor.

Kadınlar kurulan mekanizmalarda yer almalı

Kadınlar barışı inşa ediyor ve bu amaçla kurulan sosyal ağlara liderlik ediyorlar. Sürecin toplumsallaşması noktasında atlatılması gereken aşamaların ve atılması gereken adımların temel dinamiği oluyorlar. Kurulan komisyon ve oluşturulan mekanizmalarda yer almaları, daha kapsayıcı, adil ve kalıcı barış anlaşmalarının açığa çıkmasını sağlıyor. Yaşadığımız sürecin karar vericilerinin bu gerçeğe sırtını dönmemesi gerekiyor. Kaldı ki, bu tek başına yeterli değil. Yaşadığımız süreç açısından ele alacak olursak: Bağımsız bir medyadan söz etmek bugün zor olsa da parlamentoda kurulun komisyonun temsil yönünden %90'ın üstünde seyreden kapsayıcılığı medyayı kullandığı dil ve sürece yaklaşım konusunda yapıcı olmaya itebilir. Sivil Toplum Örgütleri'nin sürecin içerisinde yer almasının önemi bir yana; barış inşası bugün başlayıp yarın bitecek bir mesele olmadığından eğitim önemli bir araç olarak değerlendirilebilir. Yine din insanları verecekleri fetvalarla ve kanaat önderleri sürecin içerisinde yer alarak, sürecin toplumsal meşruiyet kazanmasına ve başarıyla sonuçlanabilmesine katkı sunabilirler.

Yeter ki, gelinen noktanın kıymeti bilinerek sürecin gerektirdiği hukuki adımlar ertelenmeden atılsın ve siyaset zemini güçlü kılınsın. Bilginin en güçlü silah olduğu çağın bir gereği olarak her şeyden önce kendini bilmek ve sorumlulukla yaklaşmak gerekiyor. Kadınlar bu sorumluluğu gösteriyor ve ancak zamanın ruhunu doğru okuyanların kendilerini zamanın ötesine taşıyabileceğinin farkındalar. Birileri savaşa koşarken barışa geç kalmamak gerekiyor!

Şehitler sayesinde varlık savaşımımız başarıya taşınmıştır

● PAJK Koordinasyonu

Tarih, bizim toplumsal bilincimiz, belleğimiz olduğu kadar; kim olduğumuz, nerden geldiğimiz ve nasıl yaşadığımızı ifade eder. Egemenlerin tarihi karşısında kendi öz tarihimizi gün ışığına çıkarmak, anlamlandırmak ve onun üzerinden geleceğe bakmak, bizim varlık ve kimlik gerekçemizdir. Güncelliği ise, inandığımız değerler uğruna anlam gücüyle yaşamayı ya da o güncellik içerisinde, her koşulda bedeller ödemeyi bilmekle tarihe mal ederiz. Kadın Özgürlük Hareketi olarak bizler, anlamlı bir yaşamı yaratmak kadar, acı tecrübelerin yarattığı bedelleri de güçlü karşılamaya, sahiplenmeye çalıştık. Hemen her ayda erkenden toprağa düşen yüzlerce, binlerce yoldaşımızı şehitler gerçeği içerisinde tarihe mal etmeyi; yarattıkları değerleri korumak kadar büyütebilmeyi ve onların özgürlük ütopyalarını gerçekleştirme mücadelesi içerisinde olmayı en temel görevimiz bildik.

❖ Asimilasyona karşı direniş

Bugün de Özgürlük Mücadelemiz içerisinde Ekim ayında şehit düşen tüm kadın yoldaşlarımızı, böylesine tarihsel ve güncellik içerisinde yeniden anmak kadar, onların onurlu ve soylu özgürlük çizgisinde kararlıklarını kendi kişiliklerimizde oluşturmanın mücadelesini veriyoruz. Şehitlerimiz, bir halkın acılarını, isyanlarını olduğu kadar umuda, sevgiye ve özgürlüğe olan susamışlığını kendi yüreklerinde taşıyan biricik yoldaşlarımızdı. Şehitlerimiz, köleliğin-zavallılığın bir kader olmadığını, tam tersine bunu derinden yaşayan bir halkın ya da bir toplumun kendi öz değerlerine ve tarihine kavuştukça dirileceğini ve özgürlüğe en yakın konuma geleceğinin bilincinde olan yoldaşlardı. Halk olarak köklü ve eski bir tarihimiz olmakla birlikte çokça katliama, asimilasyona ve şiddetin her türlüsüne maruz kaldık ve bu gerçeğe direnen binlerce yoldaşımızı şehit verdik. Acıya karşı direniş, teslimiyete karşı direniş, asimilasyona-kimliksizliğe karşı direniş, en önemlisi de mevcut olana alıştırılmaya, değersizleştirilmeye karşı direniş bizde kültür haline geldi.

❖ 'Şehit Berîtan'ın yaşamını çizgileştirmeliyiz'

Ekim ayında Xakûrkê'de KDP'ye karşı savaşta son mermisine kadar direnip teslim olmamak için kendisini uçurumdan atarak şehit düşen Berîtan Hevî (Gülnaz Karataş) yoldaşımız, bu direniş kültürünün amansız hem takipçisi hem öncüsüdür. O'nun ihanet ve işbirlikçiliğe teslim olmayıp, o gencecik bedenini uçuruma bırakarak özgürlük çizgisinin bir neferi, bir fedaisi olduğunu bugün yediden yetmişe herkes bilmektedir. Şehitler gerçeğine ve mirasına en çok bağlı olan Rêber Apo, Berîtan yoldaşımızın direniş çizgisini şu cümleleriyle çok güzel ifade etmiştir: "Berîtan bize vasiyettir. O kızı unutabilir miyiz? O mesajdır. O bize çağrıdır. O bizim için bir Jeanne D'Arc'tır. Onun gibi yüzlercesi var. Onu esas alacağız, onurumuzdur. Onun eylemi sevdanın, onurun eylemidir. Biz onun olduğu yerdeyiz. Son ferde kadar savaşacağız. Şeref ve özgürlük için, onur için savaşacağız. Şehit Berîtan çizgisi benim için çok önemli. Berîtan'ın anısı ve çizgisi diyorum. Şehit Berîtan'ın yaşamını çizgileştirmeliyiz. Ben bu çizginin bir neferiyim. Onurlu barış gelene kadar bu çizgiyi sürdürecekler." Berîtan yoldaş, yaşam anlayışıyla, yoldaşlık sevgisiyle, en önemlisi de Önderliğimizi derinden anlama ve O'na yol arkadaşı olma istemiyle bir çizgi devrimcisi, fedaidir. Bugün Berîtan yoldaşın özgürlük duruşuyla, emeğiyle yarattığı değerleri güncelleştirip, güçlendirerek kadın özgürlük mücadelemizi Berîtan çizgisi temelinde geliştiriyor, büyütüyoruz. Berîtan yoldaş şahsında tüm Ekim ayı kadın şehitlerimizi anmak kadar, kadın özgürlük tarihimizde şehadete ulaşan her yoldaşın anısı bizleri daha fazla güçlü kılmış, sorumlu kılmış ve devrimcileştirmiştir. Onların yaşam duruşlarını, çizgi mücadelesindeki kararlılıklarını ve her türlü ihaneti ve işbirlikçiliği içeren yaşam anlayışları karşısındaki onurlu direnişlerini geliştirmek, bizim şehitler karşısındaki sözümüz olacaktır. Kadın şehitler ayı olan Ekim ayında başta Beritan yani Gülnaz Karataş yoldaş olmak üzere Azime (Mihriban Saran), Zeynep (Gurbeteli Ersöz), Meryem (Meryem Çolak), Bermal (Güler Otaç), Rewşen (Leyla Kaplan), Sarya (Nursel İnce), Saadet Silopi, Helin Çerkez (Nermin Akkuş), Zinarin (Selma Doğan), Canda Türk (Sanem Sertap Gölge), Mizgin Türk (Hüsne Akgül), Rojbin Arap, Ronahi Alman (Andre Wolf), Dilan Dılsoz (Taybet Dayan), Tanya (Ebru Güneş), Nergiz Kamışlo, Delal Amed (Hülya Eroğlu), Aze Malazgirt, Çiçek Kiçî, Rojin Gewda, Ruken Bingöl, Arin Mirkan, Rewan Kobanî, Nagihan Akarsel ve daha adını sayamadığımız tüm Ekim şehitleri ve onların ardılları olan onlarca, yüzlerce kadın yoldaşımız kadın özgürlük çizgisine bağlılığın gereği olarak kendi yaşamlarını ortaya koydu.

❖ Berîtan çizgisinin amansız takipçileri

Zeynep yoldaş, devrimci bir gazeteciydi. Önce kalemiyle yüreğinin özlemini, ardından silahıyla özgürlük umudunu tattı. Meryem yoldaş, her şeyden önce bir anaydı. Ama o, biricik evladına duyduğu sevgiyi yüreğinde büyüterek, tüm Kürt çocuklarının daha özgür yaşaması için Mezopotamya'nın kutsal topraklarına yöneldi. Savaşın en sıcak döneminde Zeynep ve Meryem yoldaşlar, Rêber Apo'ya ve kadının direniş çizgisine olan bağlılığın ve sevginin gereği canlarıyla savaştılar. Azime yoldaş bir öğretmendi. Bir toplumun ya da bir halkın geleceği olan çocukların dilini, kültürünü, kısacası kimliğini özgürce ifade edebilmenin savaşımını verebilmek için dağların yüreğine yöneldi. Helin Çerkez, Mizgin Türk yoldaşlar, duruşlarıyla, yaşamlarıyla ve hissettikleriyle halkların kardeşliğinin eşsiz timsali oldular. Ronahi Alman yoldaş, Avrupa'nın bitiren, tüketen ve insanlığı öz değerlerinden koparan sahte yaşamına sırtını dönerek, kendi tarihinin yaşam kaynağına yüzünü dönmüştür. Rêber Apo'ya çok çirkince ve sinsice geliştirilen 9 Ekim Uluslararası Komplosu'na karşı erkenden Midyat Cezaevi'nde bedenlerini ateşe vererek Rêber Apo'ya olan bağlılıklarını eylemleriyle gösteren Rotinda ve Kurdê yoldaşlar, Berîtan çizgisinin amansız takipçileri oldular. Arin Mîrkan yoldaş, gencecik yüreğiyle, başta Ezîdî olmak üzere tüm kadınların intikamı ve halkının özgürlüğü için, dünyanın gelmiş geçmiş en katliamcı çete örgütü olan DAİŞ'e karşı amansız bir mücadele yürüterek şehit düştü. Rêber Apo'nun deyimiyle, şehitlerimizi toprağa değil, yüreğimize ekiyoruz; çünkü biliyoruz ki şahadet gerçeğine bağlılığın gereği, tüm sorunlarımıza çözüm yaratarak yüreğimizi arındırmak, yüreğimizi büyütmek ve bir halkın özlemlerine zafer çizgisinde cevap olabilmek bununla mümkün olacaktır.

❖ Özgürlük umuduna karşı 9 Ekim komplosu

Ekim şehitlerimizi anarken, Rêber Apo'ya karşı geliştirilen 9 Ekim Uluslararası Komplo gerçeğini, Ortadoğu'da yaşanan güncel gelişmeler ışığında değerlendirmek önemlidir. Uluslararası komplocu güçlerin I. ve II. Dünya Savaşları ardından tüm yönleriyle (ideolojik, siyasal, askeri) sistemsel ve yapısal temelde krize girdiği ve bir kaos aralığının yaşandığı biliniyor. 1789 yılında Fransız Devrimi ardından gelişen ve insan eliyle inşa edilen iki yüzyıllık ulus-devlet gerçeği, finans kapital çağına giren kapitalist sistemin küresel sermayesinin ihtiyaçlarına ve çıkarlarına artık ayak bağıydı. Önce Avrupa, kendi topraklarında kendi yarattığı ulus-devlet gerçeğiyle hesaplaşmaya; onu kısmen aşma ve kendini yeniden yapılandırma arayışları içerisine girmeye başladı. Sistemsel arayışın güçlü ve kalıcı olabilmesi için, özellikle Ortadoğu'nun yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç vardı. Bu yapılandırmanın önünde en büyük engel olarak Rêber Apo ve onun yarattığı Özgürlük Hareketi gerçeği görülüyordu. Kapitalist sistem kendini yeniden yapılandırırken, Ortadoğu'da ona alternatif olabilecek ve bu alternatif olma gerçeğiyle demokratik uygarlığın — başta tarihsel ve toplumsal gerçeğini — açığa çıkarabilecek; özellikle de dünya halklarında gelişen özgürlük umuduna ve inancına, küresel demokratik mücadelesiyle öncülük edebilecek olan Rêber Apo'yu ilk hedefi olarak belirledi. Kuşkusuz, 9 Ekim'de geliştirilen komplo, uluslararası güçlerin Özgürlük Hareketimize dönük ilk komplosu değildi. Şengal'i tekrar işgal etme ve var olan Êzidî özerk sistemini tasfiye etme temelinde, KDP-AKP ve Irak devletinin de dahil olduğu yeni bir ihanet anlaşması imzalandı. 9 Ekim Uluslararası Komplosu'nun nasıl ve hangi nitelikte olduğu bir kez daha anlaşıldı.

❖ Tarihi İmralı direnişi

Uygarlık denen sistemin siyaset ve mücadele anlayışının, beş bin yıldır iki temel anlayış ve zihniyetle geliştiği biliniyor. Uygarlık sistemi, kendisine karşı direnen irili ufaklı, alternatif olarak gördüğü tüm güçleri ya sistem içileştirerek çözme ya da karşıtlaştırıp inkâr ederek marjinalleştirme, tehlike olmaktan çıkarma ve imha ederek sonuç alma çabasıyla; tarihten günümüze kadar yürütülen temel iki siyaset biçimi olagelmiştir. Özgürlük Hareketimiz de tarihi boyunca bu tür siyaset yöntemleriyle, çeşitli komplolarla karşılaştı.

Rêber Apo, tam 27 yıldan beri İmralı işkencehanesinde yürütülen soykırım uygulamaları ve komplolar karşısında tarihi bir direniş veriyor. Rêber Apo'nun İmralı'daki bu büyük direnişi, mücadelemizin esas merkezini oluşturuyor. Hem fiziki, hem ruhsal ve hem de düşünsel olarak bu olağanüstü işkence koşullarına bu kadar uzun süre dayanmış olmak, önderliksel bir özellik olmak kadar; aynı zamanda Rêber Apo'nun iradi gücünü ve büyüklüğünü de ortaya koyan temel bir yanı olmaktadır. Dayatılan rehinelik ve ağır işkence koşullarına rağmen, Rêber Apo herkesi büyük bir şaşkınlık içerisine soktu. İmkânsız görünen ve herkesin "yapamaz, edemez, başaramaz" dediği birçok şeyi tek başına başardı. Kendi şahsında muazzam bir düşünsel derinlik düzeyi ortaya çıkardı. Geçmiş pratiğin ortaya çıkardığı birçok konuyu yeniden ele alıp sorguladı. Birçok konuda yepyeni düşünceler ortaya çıkardı.

❖ Komünalist bir yaşamın mimarı

Son olarak, 27 Şubat çağrısıyla beraber başlattığı "Barış ve Demokratik Toplum" süreciyle birlikte tüm siyasi dengeleri altüst etti. Onurlu bir barışın yasal çerçevesinin oluşması ve demokratik toplum inşası için geniş bir çerçeve sundu. Özgürlük Hareketi cephesinden de Rêber Apo'nun çağrılarına güçlü adımlarla karşılık verildi. Rêber Apo başmüzakereci ilan edilerek başlatılan sürecin başarıya ulaşması temelinde her türlü iyi niyet adımları atıldı. Başlatılan sürecin tek yanlı yürümeyeceği herkes tarafından kabul edilen bir gerçekliktir. Süreci provoke eden dil, üslup ve uygulamalar hâlâ devrededir. Rêber Apo'nun koşullarında hiçbir değişim olmamıştır. Kürtlere yönelik ırkçı saldırılar sürmektedir. İktidarın oyalama girişimleri de vardır. Bunun yanı sıra, Kürt kazanımlarını hedefleyen pratikler Rojava somutunda yaşanmıştır. Kadın kırımı her geçen gün artmaktadır. Kadınları katleden fail erkekler, demokratik bir sistem olmadığından kaynaklı olarak erkek devlet tarafından korunmaya devam etmektedir. Ekokırım politikalarından tek bir geri adım atılmış değildir. Tüm bunlar, iktidarın sürece yaklaşımını gözler önüne sermektedir. Fakat tüm bu uygulamalara rağmen, Rêber Apo büyük bir özveriyle süreci adım adım inşa ederek demokratik komünalist bir yaşamın mimarlığına soyunmuştur. Kadın özgürlükçü paradigmayı komünal yaşamın merkezine oturtmuştur. Bu nedenle, sürecin başarıya ulaşmasında esas rol ve görev biz kadınlara düşmektedir. Kadın eksenli yaşama, onurlu bir barış ve demokratik toplumla ulaşacağız. Bunun için de kadın dayanışması ve ittifaklarını büyütmek, kadın örgütlülüğünü geliştirmek, tüm kadınları sürece katmak, kadınların toplumsal sorunlarına çözüm üretmek gibi görevler önümüzde durmaktadır.

❖ Ahlaki politik toplum kadın bilinciyle gerçekleşir

İçinden geçtiğimiz süreci göz önünde bulundurursak, kadın şehitler ayının bizlere yüklediği büyük görev ve sorumluluklar var. Tarihi olduğu kadar, Kürt halkı için devrim niteliğinde bir sürecin yaşandığı ve bu devrimsel sürecin başarıyla yürütülmesi için tarihsel kişiliklerin ve duruşların gerektiği bilincindeyiz. Uzun süreçte biriken mücadele emeğini başarıya ulaştırma arifesindeyiz. Bu mücadele süreçlerinde devrim şehitlerimiz, her zaman için yol gösterici, öncü kılavuzumuzdur; yönümüzü belirleyen temel pusulamızdır. Onların çizgisinde yürümek, yarım bıraktıkları yüce amaç ve hedefleri zafere ulaştırmak, bunun iddia ve kararlılığını göstermek hepimiz için en temel varlık gerekçesidir. Kadın devriminin gerçek yaratıcıları olan şehitlerimiz, kadın özgürlüğü gerçekleşmeden toplumun demokratikleşemeyeceğini ve kurtuluşun mümkün olmayacağını inançlarıyla ve pratikleriyle ortaya koymuşlardır. Kadın özgürlüğünü öncelemeyen devrim programlarının, pratikte gerçekleşme şansının olmadığını kanıtlamışlardır. Ahlaki ve politik bir toplum inşasının ancak özgür kadın, özgür birey ve özgür toplum bilinci, inancı ve çabası çerçevesinde gerçekleşebileceğini hepimize göstermişlerdir. Onlar sayesinde varlık savaşımımız başarıya taşınmıştır. O yüzden de şehitler gerçeği, birer vasiyettir. Bu vasiyete sahip çıkan kadınlar ile özgür yaşam inşa edilecek ve gerici erkek egemen sistem yenilgiye uğratılacaktır.

Kadın devriminin gerçek yaratıcıları olan şehitlerimiz, kadın özgürlüğü gerçekleşmeden toplumun demokratikleşemeyeceğini ve kurtuluşun mümkün olmayacağını inançlarıyla ve pratikleriyle ortaya koymuşlardır.

Özgür ve erdemli bir yaşamın yaratıcıları

● **Gönül Kaya**

Ekim ayı, genel olarak ezilen halklar, sömürülen sınıflar açısından bir devrim ayı olarak bilinirken, Kürdistan Kadın Özgürlük Hareketi tarihinde "kadın devriminin öncülerinin, komutanlarının ölümsüzlüğe ulaştıkları bir ay" olarak kabul edilmiştir. 25 Ekim 1992 tarihinde Başur Kürdistan'da yaşanan Büyük Güney Savaşı'nda hem Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi, hem de Kürdistan Kadın Özgürlük Hareketi tarihine damgasını vuran Beritan (Gülnaz Karataş) yoldaşın fedai eylemi şahsında özel bir anlam yüklenen Ekim ayında günümüze dek sayısız kadın komutan, özgür yaşamın yaratıcısı kadın öncüleri şahadete ulaşmıştır. Ekim ayı içinde yaşanan kadın mücadele süreçleri, kadın özgürlük mücadelesinini nasıl bir derinliği, yoğunluğu ifade ettiğini göstermektedir.

Bu örnekler, kadının, erkek egemenlikçi uygarlık güçleri karşısında binlerce yıldır süren mücadelesinin devamı gibidir. Kadınlar tarihin mitolojik kahramanları gibi destansı bir duruşla savaşırlar bu ay içinde. Kimi egemenlikçi uygarlık güçlerinin "teslimiyet ve ihanet çizgisini", onurlu ve özgür kadın duruşlarıyla ve son sözlerine kadar direnerek yerle bir ederler. Her bir Ekim şehidi, kadının yazısız tarihini direnişleriyle, büyük özgürlük arayışlarıyla yazılı hale getirirler.

❖ Kadın ordulaşmasının öncüleri

25 Ekim 1992 tarihinde Xakurke-Lelikan'da son mermisine kadar KDP peşmergelerine karşı savaşan, halkının özgürlüğü için kullandığı silahı ele geçmesin diye kayalıklarda parçalayıp en son kendini uçurumdan atan Gülnaz Karataş (Beritan) yoldaş, Zağrosların Ana Tanrıça kültürünün sembolü olur. Beritan öğrenciyken tutsak düştüğünde yapılan işkenceler karşısında direnişçi duruşuyla dayatılan teslimiyeti yerle bir ederken, Kürdistan dağlarında aynı duruşu sergileyen ve Tanrıçanın kızlarını "Kadın ordulaşması" etrafında toplayan bir komutandır artık. En çok istediği Rêber Apo'yu görmenin, özgürlük mücadelesinde bir kadın öncü olma iddiasına sahip olmak ve devrimin en kritik süreçlerinde büyük rol oynamak anlamına geldiğini bilerek, büyük ve özgür bir yaşamın sahibi olur. Kadının Kürdistan dağlarında kök salışını, kadına dayatılan tüm klasik anlayışlara karşı dimdik duruşunu büyük bir kararlılıkla yaşamsallaştıran Mihriban Saran (Azime) yoldaş, yıllarca dağlarda tek kadın olarak gerilla birlikler içinde hareket eder. Kadının özgürlük arayışını, Kürdistan'a olan sevgisini çok güçlü bir şekilde temsil eder. Savaşın zorlukları karşısında, yine egemenlikli anlayışlar karşısında kadının dağlara akacağına olan inancını hep güçlü tutar.

1990'larla gerçekleşen kadın katılımları, kadın yoldaşlarına duyduğu ve yüreğinde hiç azalmayan sevgiyi ve inancı daha da büyütür. 1 Kasım 1993 tarihinde Rêber Apo tarafından resmi olarak ilan edilen kadın ordulaşmasını hayata geçirenlerden ve ilk kadın komutanlaşmasının büyük emektarlarından olan Azime yoldaş, 9 Ekim 1994 tarihinde Botan-Herekol'da şehit düşene kadar, savaşı hep en önde ve zirvede yönetir. Azime yoldaş bugün, Kürdistan'dan başlayıp evrenselleşen kadın mücadelesinde, her kadının direnişinde yaşamaya devam ediyor. Azime yoldaş, her kadın devrimcinin ilk öğretmeni olarak, sevgiyi, saygıyı, özgürlüğü ve savaşmayı öğretmeye devam ediyor.

❖ Mücadelenin bilge kadınları

Kürdistan devriminin en temel özelliklerinden biri kadın bilinçlenmesi ve aydınlanmasıdır. Toplumsal hakikatin arayışçılarından ve özgür yaşamın yaratıcılarından biri olan Gurbetelli Ersöz (Zeynep) yoldaş, bu aydınlanmanın yaratıcılarından ve gittiği her yerde kadın özgürlük çizgi mücadelesini cesurca pratikleştiren bir kadın öncü olur. Gurbetelli yoldaş, yeri gelir kalemiyle mücadelenin en önünde, özgürlük ideolojisinden aldığı güçle bir gazeteci olur, yeri gelir bilinci ve kararlılığıyla Türk mahkemelerinde işkencecileri ve sömürgecileri yargılar; yeri gelir silahıyla bir gerilla olur ve özgürlük düşmanlarından hesap sorar. Gurbetelli yoldaş, düşüncesini söze, sözünü pratiğe dökme yaratıcılığına ulaşmayı başarır. Sözün değerini, onu yaşamsallaştırarak büyütür.

Rêber Apo'nun "Gurbetelli artık Vatanelli olmalı" sözü temelinde Kürdistan dağlarına ulaşır. Hiçbir engeli, zorluğu gerekçe yapmadan dağlarda yürür, yoldaşlarına eğitim verir. Gurbetelli yoldaş, kadın özgürlük mücadelesinin Bilge Kadın'ı olmayı başarırken, savaşta korkusuz bir savaşçı ve yaşamda büyük bir emekçi olmayı bilir. 7 Ekim 1997 tarihinde yaşanan çetin savaşta sorumluluğunu taşıdığı yoldaşlarıyla Zap'tan Gare'ye geçerken, Amediye-Deraluk'ta, Türk devletinin ve KDP'nin hain pususunda şahadete ulaşana kadar özgürlk maratonunda hiç aralıksız koşar. Hewler katliamında şehit düşen Helin yoldaşın emaneti olan silahını ve raxtını, yine özgürlük yolculuğunu kaleme aldığı Günlüğü'nü yoldaşlarına bırakır. Sadece bu emanetleri değil, Gurbetelli yoldaşın tüm hayalleri, özlemleri, umutlarını, düşünceleri, beklentileri de tüm kadınlara büyük özgürlük emirleri olarak kalır. Ekim ayı bu anlamda Gurbetelli'nin sesini duyurur, onun bu emanetlerini ve yapılması gerekenleri bizlere hatırlatır.

❖ Hayatı bir roman bir şiir gibi yaşayanlar

Meryem Hazar Çolak, Ekim şehitleri içinde hayatı bir roman, bir şiir gibi yaşayan öncü kadın yoldaşlarımızdan biridir. Malatya'da başlayan hayat yolculuğu, 1970'lerin sonunda Antep'te Kürt özgürlük mücadelesiyle tanışmasıyla farklı bir mecraya akar. Kısa bir tutukluluk yaşayan Meryem yoldaşın mücadeleyle bağı kopar. Evlenir, bir kız çocuğu annesi olur ve yurtdışına çıkar. Ama yüreğinde özgürlük sevgisi ve arayışı hep sıcaktır. Yüreğinde ve düşüncesinde özgürlük olan her kadın gibi Meryem yoldaş da, özgürlük mücadelesiyle yolu kesiştiği an mücadeleye katılım kararına ulaşır. Önce Avrupa'da 1992 yılında Kürdistan Ulusal Meclisi (KUM) üyeliğine seçilen 3 kadın parlamenterden biri olur. Kısa süre sonra Rêber Apo'nun yanına, oradan da Kürdistan dağlarına gider. Meryem yoldaş, özgürlük mücadelesine katılım kararını vermiştir. O Kürdistan dağlarında bir kadın komutandır artık. O sadece kızı Şilan'ın değil, tüm kız çocuklarının özgürce yaşayacakları bir ülkeyi yaratma savaşı veren bir Ana ve sevda kadını olur. Şilan'a yazdığı mektuplar, şiirlerle ona özgürlüğü, yeni umutları, Kürdistan'ı anlatır. Meryem yoldaş, 27 Ekim 1997 tarihinde Haftanin'den Metina'ya geçerken şehit düşene kadar da devrim görevleriyle anne olmanın tarihsel sorumluluğunu başarıyla yerine getirir.

❖ 'Anlamlı yaşam' perspektifinin takipçileri

Ekim şehitlerinden Sanem Bertan (Canda Türkmen), Hüsne Akgül (Çiğdem-Mizgin Türkmen), Ümran Yıldırım (Emek-Ronahi Arnavut), Nermin Akkuş (Helin Çerkes), Andrea Wolf (Ronahi Alman) yoldaşlar, kadın özgürlük çizgisinin sınırsızlığının kanıtlarıdır.

Bu şehitlerimiz, kadının hiçbir milliyete ait olmadan, kadın kimliği etrafında toplanarak, ortak hayallerde ve amaçlarda buluşarak güçlü bir toplumsallık temelinde yeni demokratik ve özgür bir kimliği yaratabileceklerini göstermişlerdir. Hangi coğrafyadan gelirlerse gelsinler, yine eril uygarlığın hangi kimliksel tanımlamasından tabi olurlarsa olsunlar, kadınlar Kürdistan'da kendi emekleriyle, kendi bakış açılarıyla ve mücadeleleriyle kendilerine ait yeni toplumsal kimliklerini, yeni tanımlamalarını yaratmışlardır. Kürt, Türki Arap, Alman, İngiliz demeden "demokratik ulus kadınları" olarak, yeni demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü toplum paradigmasının temellerini, Ekim ayının enternasyonal kadın şehitleri atmıştır.

Ekim ayı, fedaice yaşamayı başaran öncü kadınlara da tanıklık etmiştir. Ekim şehitleri içinde yer alan 26 Ekim 1996'da Adana'da Leyla Kaplan (Rewşen), 29 Ekim 1996'da Sivas'ta Güler Otaç (Bermal), yine uluslararası komplo sürecinde Midyat Zindanı'nda Selamet Menteş (Kurde) ve Aynur Artan (Rotinda) yoldaşlar, kadın yoldaşlığının ve özgürlüğünün önderi olan Rêber Apo'nun etrafında ateşten bir çember oluşturdular. Zeynep Kınacı (Zilan) yoldaşın "Anlamlı yaşam" perspektifinin takipçileri olurlar. Anlamlı yaşam, bilinçli, örgütlü, tolumsal güç haline gelmiş kadınla yaratılacaktır. Bu anlamlı yaşamın düşmanlarının saldırılarına karşı ilk savunma gücü kadınlardır. Ekim ayının bu fedai kadın şehitleri, 20. yy'ın devrimci fedai kadın ruhunu 21. yy'a taşırmayı başarırlar.

Ekim şehitlerimiz Nursel İnce (Sarya), Selma Doğan (Zinarin) yoldaşlar, dağın güzelliklerinin, sadeliğinin kadın hakikatinde nasıl vücut bulduğunu bizlere gösterir. Sarya yoldaş, devrimi, savaşı bir sanatçı inceliğinde yaşar. Zinarin yoldaş, "cennete gitmek erdemli olmaktır" diyerek, özgürlük mücadelesinin bir ermiş'i olmayı hedefler. Rêber Apo'nun özgürlük felsefesiyle kendini hakikat yolunda arındıran bir kadındır Zinarin yoldaş. Yaşamdaki çirkinliklerle kendini aydınlatarak mücadele etmeyi öğrenen Sarya'nın özgürlük dansında, Zinarin'in özgürlüğü yazan kaleminde her kadın kendi mücadelesine ulaşır.

❖ Toplumsal olan aşkı yarattılar

Ekim şehitlerimiz, 2000'li yıllarla birlikte kadın özgürlük mücadelesini sadece büyüten, geliştiren olmazlar. Rêber Apo tarafından kadınlara ve tüm insanlığa sunulan bir hediye olan "Demokratik, Ekolojik, Kadın Özgürlükçü Toplum Paradigması" temelinde gelişen kadın özgürlük mücadelesinin, Özgür Kürdistan'ın kurucu önderleri olurlar. Sevcan Algünerhan (Ruken Bingöl) yoldaş 22-23 Ekim 2011'de Geliye Teyare'de, Süreyya Aslan (Rojin Gewda) yoldaş 4 Ekim 2012'de Çarçella'da, Arin Mirkan yoldaş 5 Ekim 2014'te Kobane'de, Nuran Er (Gülnaz Ege) yoldaş 6 Ekim 2017'de Amed'de, Hacer Kaya (Çiçek Kurtalan) yoldaş 4 Ekim 2019'da Pülümür-Dersim'de, Nagehan Akarsel (Zilan) yoldaş 4 Ekim 2022'de Sileymaniye'de Ekim şehitleri kervanına katılarak, yeni yaşamın yaratıcıları olurlar.

Onlar kadın kurtuluş ideolojisi temelinde evrenselleşmenin, jineoloji temelinde yaşam bilimine ulaşmanın, özsavunma güçleri temelinde tüm yaşam düşmanlarına aman vermemenin öncüleri olurlar. Ekim ayında yaşanan tüm kadın şahadetleri, kadınların yeni doğuşlarının da ifadesidirler. Yeni bir toplumsallığı yaratırken onların toplumsal aşklarını, kadın yoldaşlığını yaratırken onların melekleşen kişiliklerini, komünal bir yaşamı yaratırken onların büyük emekçi duruşlarını örnek alacağız.

Ekim ayı şehitlerinin bizlere çağrısı; hiçbir geriliğe, hiçbir çirkinliğe, hiçbir köleliğe izin vermemektir. Onları her kadına anlatmalı, onların yok olmayan enerjilerini, ışıklarını her bir kadında yakmaktır. Bir kez daha bizleri özgürlük mücadelesine bağlayan, yürünecek özgür bir YOL sahibi kılan, insanı kamil olma yolunda yürürken bizlere ışık olan Ekim ayı şehitlerimiz şahsında tüm şehitlerimizin anıları önünde saygıyla, minnetle ve özlemle eğiliyoruz.

Nevşehirli Nazlı, Kürdistanlı Emine

> “Anı, söz biriktirmenin peşinde koşarken, geleceğin örgüsünü oluştururdu. Örgüsü kadına dair kaybolan hazineyi bulmak, o dağlara çivi ile yazıyı tarih kılmışlara bir ek, katkı yapmaktı. Yeni yazılar, anılar ve birliktelikler ile yanıt oluşturmaktı.”

● **Helin Dersim**

“Derler ki, güneş bazen şarkı söyleyen bir kızı dinlemek için dururmuş!” (Kazancakis)

Emine Erciyes yoldaşın gülüş, kahkaha dolu ve yaşam fışkıran fotoları bir anda karşımdaki ekrana asılı kalıyor. Bize veda ettiğini çoğumuz biliyorduk ama kimse yüksek sesle ifade edemiyordu. Söylemez, paylaşmaz, anlatmazsak sanki böyle bir kaybı hiç yaşamamış olacakmışız gibi bir avuntu vardı ruh halimizde. Ama o gün geldi. Gerçek karşımıza O’nun gül yüzlü fotoğrafları eşliğinde dikildi. Anlatmanın, paylaşmanın zamanıydı artık... Karşımdaki ekranda duran fotoğrafla zaman yolculuğuna çıkıyorum. Bir anda tüm anılar canlanıyor, birlikte kat ettiğimiz yolları hafızama hiç silinmezcesine kaydetmek için başımı hafif yana çeviriyorum. Güzellikler ve sevgi ile döşenmiş pırıl pırıl bir yol görünüyor. Yolu böylesine aydınlık, güzel kılanlar, bir lokma bir hırka Dervişane yaşayan o kahramanlar beliriyor gözlerimin dalıp gittiği ufuk çizgisinde.

Sırra erdim

Kar sularının kristalsi kıldığı saçları örgülü kadınlar arasında Emine Erciyes bir adım öne çıkıyor. Gözlerinin içiyle gülümseyerek şu sözler döküldü ağzından: “Veda etmedim ki. Yaşam farklılıklarıyla anlamlı, tersi çoraklık, çölleşme ve yokluk... Ben bu sırrı devrettim ardıllarıma; insan yaşadıkları ve yaptıklarıyla evreni kucaklayabilir, sonsuz var olabilir. Elli iki yılı özgürlüğe yol kılanların bu zorlu, meşakkatli yolu tereddütsüz yürümelerinin sırrı ve sihri bu. Ben bu sırra ermenin izini sürdüm ve erdim. Ütopya değilmiş hayalini kurduğum dünya. Gördüm ve yaşadım. Hakikatin ta kendisiydi. Şimdi size devrediyorum. Vasiyetim, sözüm bu. Veda değil, yapacaklarınızla çoğaltın beni, anılarımızı...” Emine Erciyes yoldaşın yaşamı ve mücadelesi bu günlerde çokça yazıldı, dile geldi, ileride şiirlere ve romanlara konu olacak kadar anlatıldı. Anlatılmaya, yazılmaya ve okunmaya değer bir yaşam öyküsüdür Emine. Aslında öyküden öte, yaşamın hakikatlice sırrına varmış bir yol alış ve anlamlı kılınıştır. Her rengin, kokunun ve farklılığın kendisi olarak var olması, kalması ve yaşaması en büyük hayaliydi. Bu hayalin peşine düştü.

Nevşehirli Nazlı’yı Kürdistanlı Emine’ye dönüştürdü. İkisini de kucakladı; halklar arasında köprü olmayı ifade eden bu dönüşüme sonsuz inandı, inancını emeğiyle görünür kıldı. Sevgisiyle çoğaldı, çoğalttı. Bu hayata aşkla, tutkuyla sarıldı. Altı saat aralıksız Çarçela’ya tırmanıştan geriye kalan yorgunluk değil de bir solukta okuyacağınız şiirler, oradaymış gibi hissettirecek romanlar, saatlerce dinleyebileceğiniz çekicilikte anılar çıkarması bundandı. Ayağına takılan her taşı engel değil, evrenin kendisine verdiği mesaj olarak görmesi, Çarçela’nın, Cilo’nun zirvelerinden insanlığı kucaklayacak, evrenle bağ kuracak enerjiyi yaratması da bundandı.

Sınırları aşmak

Anı, söz biriktirmenin peşinde koşarken, geleceğin örgüsünü oluştururdu. Örgüsü kadına dair kaybolan hazineyi bulmak, o dağlara çivi ile yazıyı tarih kılmışlara bir ek, katkı yapmaktı. Yeni yazılar, anılar ve birliktelikler ile yanıt oluşturmaktı. Onun için nefesi yettiğinde hızlı tırmanır, koşar, bulur, tarihe bir iz daha eklemek ve not düşmek için acele ederdi. Okuduğu şiir kulaklarında şimdi herkesin. Yaptığı her davranış, söylediği her söz gibi, okuduğu bu şiirin de rasgele olmadığını biliyoruz. Kavgası tüm sınırları aşmaya, güzelliği, sevgiyi ve ortaklığı buluşturmaya dönüktü Emine Erciyes’in. Anlamı büyütmenin önündeki duvar, farklılıkların buluşması arasına çekilmiş karaçalılardan öte değildi sınır onun lügatinde. Ancak mücadeleyi büyütme gerekçesi olarak söz konusu olabilirdi. Bu kavgada yer almak, bu yola çıkmak, yürümek, tüm zorluklara göğüs germek, acının her türlüsünü katlanır kılmak; bir nevi tüm bu duvarları ve sınırları aşmak demekti. Emine Erciyes, sınırları aşarak hakikate erenlerin bir halkasıydı.

Nevşehir’den Kürdistan dağlarına O’nu getiren Haki Karer, Kemal Pir, Mahir Çayanların anısına bağlılığın ve sözün gereği kurulan, mücadele eden bu hakikat ile buluşmak amacıydı. Rêber Apo her vesile ile Mahirlerin, Denizlerin ve İbrahimlerin takipçisi olmayı “1970’li yılların devrimci çizgisinin onurunu koruma” olarak tanımlar. Bu onur bayrağını şimdiye kadar yere düşürmeden taşıyan, bu elli iki yıllık mücadele tarihi ve geleneğidir.

Gülnaz, Canda, Helinlerin izinden

Haki Karer, Kemal Pir ile yapılan sözleşme, mücadele birlikteliği ve ortaklığına, ikinci ve üçüncü nesil olarak Türkiyeli kadınlar da dâhil olmuştur. Önderliğin Emine Erciyes ile yaptığı diyalog ve geliştirdiği sözleşmede kadınların millet olmanın üstünde, ötesinde bir birliktelik, ortaklık ve geleceği kurmaya yatkın olduklarını dair belirttikleri, o kadınların neden yüzlerini Kürdistan dağlarına döndüklerinin en yalın ifadesidir. Gerçekten de “Kadınların ulusu yoktur” düsturuyla geleceği birlikte kurmayı amaç edinen Türk, Çerkes, Laz yani Türkiyeli kadın yoldaşlar dağda, kentte, Kürt yoldaşları ile omuz omuza mücadele mevzilerinde yerlerini aldılar, alıyorlar. Gülnaz Ege (Nuran Er), Ruken Çiya (Hatice Afitap Demirer), Helin Çerkez (Nermin Akkuş), Canda Türk (Sanem Bertan), Mizgin Türk (Hüsne Akgül), Ronahi Emek (Ümran Yıldırım), Toprak Çerkez (Tuğba Arık) bunlardan sadece birkaçı... Emine Erciyes işte bu yoldaşların anılarını hep onurla, gururla taşımayı, bir o kadar da temsil etmeyi başaranlardandı. Özgürlük Mücadelesi’nin böylesi bir pusulası vardı, Emine Erciyes’in yolu da hiç bu pusuladan şaşmadı.

Bir olmanın dili Kürtçe

Emine yoldaş Türkmendi, kadındı, insandı, bizdi. Dağlarla bütünleştiği gibi, Kürdistan’ın dört parçasından, her yaştan yoldaşıyla da bütünleşendi, bir olandı. Türkçe bilmeyen gencecik yoldaşları O’nda hakikatin dilini, tarifini, temsilini buldukları için kocaman sarılırlardı. Ama o bununla yetinmedi. Onların özüne, yüreğine ulaşabilmenin, kelimenin tam anlamıyla yoldaş olmanın, uğruna yollara düştüğü düşü derinliğine pay etmenin, anlatmanın, mücadeleden aldığı şeyleri aktarmanın dili Kürtçe olacaksa canı gönülden, kısa sürede öğrenmeyi amaç edindi. Öğrenmekle kalmadı, onlarca, yüzlerce Kürtçe’yi bilmeyen Kürt yoldaşına örnek olacak kadar geliştirdi, benimsedi. Bu, bir tercihti. Ruhunu, duygusunu, sevgisini katık ettiği bir seçim. Nerden geldiğini bilmek, köklerinden kopmamak, geleceğe doğru ve kalıcı kök salmak adına varlık olmanın kendisidir. Kim olduğunu, nerden geldiğini bilmek rüzgârlara, fırtınalara ve boranlara göğüs germede güç ve takat biriktirir. Çünkü kök derindedir, sarsılmazdır. Bir röportajında köyde doğduğunu, küçük yaşta kente göç ettiğini ama köye olan bağlılığını hiç yitirmediğini anlatır. Aslında kişiliği bu yönüyle bir sentez gibidir. Ne geçmişte çakılı kalma ne de köklerini ret-inkâr ve başkalaşma. Köyün sade, inançlı, bağlı, ortakçı ve komünal toplumsallığı, doğa ve toprak birlikteliğini, kentin farklılıkların zenginliğiyle buluşturacak kadar komple bir kişiliğe sahipti. Sorgulayıcıydı, araştırmacıydı. Ama aldıklarını, öğrendiklerini benliğinin süzgecinden geçirecek kadar bilgeydi.

İçimizdeki tatlı ses

Kavganın en zirvesinde yer almış, gerillaya katılmış, yurttaşı olduğu devlete -aynı zamanda çarpıtmak istediği Türk halk gerçeğine- mücadele dili ile itiraz ediyordu. Ama O’nun dili tek değildi. Evet tüm gerilla yoldaşlarının örnek aldığı bir komutan, öncü ama bir o kadar da sanatçı, tiyatrocu, edebiyatçı idi. “Sahi bu kez anlayacak yürek, ruh olacak mı, hisleri, duyuları harekete geçecek mi?” der, umut ederdi. “Derler ki, güneş bazen şarkı söyleyen bir kızı dinlemek için dururmuş! Keşke doğru olsaydı! Aşağıda yeryüzünde şarkı söyleyen bir can tarafından büyülenmiş zorunluluk yolunu değiştirebilse! Ağlayarak gülerek, şarkı söyleyerek, kaos'a düzen getirecek bir yasayı yaratabilsek! İçimizdeki tatlı ses ulumayı bastırsa!” Sanki yazar Kazancakis’in bu sözleri Emine Erciyes yoldaşı tarif ediyordu.

Tatlı, hoş bir seda ya da örnek bir birliktelik, yüreği katran karası, gönülleri buz tutmuş, umutlarını çoktan yitirmişlere, can suyu misali yeniden hayat kazandırabilir miydi? Yüzlerini aydınlığa, güzelliğe ve sevgiye yönlendirebilir miydi? Emine bu umudu hiç yitirmedi. En belirgin özelliklerinden biri de buydu. Umut yaratma mücadelesinin öncü neferlerindendi. Yüreği karanlık, kötülük, ölüm ve kan bürümüşleri umuda davet etmek naif olabilir. Ama umut asla bitmemeli, umudu hakikate dönüştürmek için türlü yollar olmalıydı O’nun felsefesine göre. Emine, yüz yıllık bir karanlığı, kötülüğü ve zehri yol eyleyenlerin panzehri olmaya ve umudu yaratmaya gelmişti. Bütün çabası, arayışı ve emeği buna dönüktü.

Veda değil ölümsüzlüğe yol alış

Ama kavganın, mücadelenin en hası yoldaşlarını eğitmek, onlarla öğrenmek ve öğretmekti. Genç yoldaşlarıyla işte bu bağı kurabilen, yani öğrettiği kadar onlardan öğrenebilme tevazusuna sahip, coşkusu, enerjisiyle onlardan biriydi. Heybesinde iyiliğe dair ne varsa, onu taşırırdı. Onlara anlatır, paylaşır ve hayal etmenin önemi üzerinde dururdu. Helin Murat arkadaşa benzer yanları vardı. İkisi de devrimci mücadelenin, kadın özgürlük hareketinin farklı yüzü ve rengiydiler. En küçük imkândan, kocaman hikayeler, anlatılar ve sonuçlar yaratırlardı. Mevsimlerden bahar, aylardan Nisan, yağmur bulutları gözyaşını akıtıyordu. Güneş birden çıkıverdi, ısıtıcı, koruyucu ve kollayıcı olarak. Ot/pancar toplayıcı kadınlara kanatlarını germiş gibiydi. Çünkü pancar toplayıcıları, topladıklarını pişirip, bir sofra kuracaklardı.

Hem yiyecekler hem de günün güzelliğini, baharın canlandırıcı ve hayat verici yanını konuşacaklardı. Ama olmadı, yanıt tanrıya sirk koşar misali gökyüzünden, yeryüzüne daha fazla ölüm, kan, karanlık ve kötülük olarak döndüğü zamanlardaki gibiydi. Yeniden gökyüzünden kan, ölüm ve karanlık yağıyordu. Ama onlar pancarı ayıklamanın, pişirip, pay etmenin hevesi ve duygusu ile el ele tutuşmuşlardı. Bir ellerinde bahar, diğer elleri ölümsüzlükte kilitlenmişlerdi. Veda değil, ölümsüzlüğe yol alıştı, yaşamı yeniden yaratmanın ruhu ve duygusuyla... Minnet ve özlemle...

Jineolojî'nin Efsunu

● Stran Çelik

İlk defa hayatımıza 2008 yılında Abdullah Öcalan'ın Özgürlük Sosyolojisi kitabıyla giren Jineolojî kavramı o günden bugüne kendi yolculuğuna ardına milyonları da katarak devam ediyor. Bir kavram olarak kendi yolunu, ideolojisini pratiğiyle beraber çizen Jineolojî dünya çapında kadınların gündemine girerken, nasıl yaşamalı, özgür eş yaşam nasıl kurulmalı, 3. Doğanın kuruluşuna götürecek düşünce ve pratik nasıl olmalı gibi daha birçok sorunun cevabın üretmede özgürlük hareketinin de temel paradigmasını oluşturmaktadır. Jineolojî anlam olarak kadın, yaşam, özgür eş yaşam bilimi olarak tanımlanırken bu bilimi toplumların kendi anlamlardırmasından uzak, belli zümrenin ya da erkin işi olarak görmez aksine kadim olanın bilgisini, erkek egemen sistem tarafından binlerce yıldır unutturulmaya çalışılanın bilgisinin tarihsel, sosyolojik, arkeolojik bir kazısını yapar adeta. Tahakküm ilk iki kişi arasında yaşanmaya başlamış ve bu ilişkilenme biçimi bütün topluma ve doğaya yansıtılmışken, bunun tam da karşısında direnen, kendini-toplumu-doğayla uyumlu ilişkiyi var edenlerin mücadelesinin düşünsel-pratiksel var oluşudur jineolojî, bir sosyal bilimler önermesidir.

Jineolojî pozitif bilimin yarattığı ulaşılmaz, anlaşılmaz, toplumdan ve yaşamsallıktan kopuk bilim anlayışına karşı topluma dayalı, pratiği ve düşünce sistemi ile toplumla var olacak olan bilginin peşine düşerken bunu kendine özgü yollarla yapmıştır.

Toplumla var olan bilginin peşine düşmek

Kürt Kadın Hareketi'nin yıllardır büyük bir direnişle ördüğü düşünsel ve pratiksel alan olan jineolojî en temelde bir kadınla nasıl konuşulur, kadınla-toplumla nasıl eşit özgür yaşam kurulur, bin yıllardır kurulan tahakküm ilişkileri nasıl çözümlenir, kadına ve bir bütünen doğaya yönelmiş bu kırım/katliam nasıl durdurulurun yol yöntemini sorgularken, çözüm yolunda düşünce-söz-eylem birliğinin de olmazsa olmazlığını kendine ilke edinmektedir. Erkek egemen kapitalist sistemin bireylerde yarattığı kendisine dahi dürüst olmama haline karşı, en yakınındaki kadınla doğru zeminde, ahlaki politik kabul ret ölçülerle ilişkilenmenin olmazsa olmazlığını pratikte yaşamsallaştırmaktadır. Jineolojî pozitif bilimin yarattığı ulaşılmaz, anlaşılmaz, toplumdan ve yaşamsallıktan kopuk bilim anlayışına karşı topluma dayalı, pratiği ve düşünce sistemi ile toplumla var olacak olan bilginin peşine düşerken bunu çeşitli kendine özgü yollarla yapmıştır.

Yaşamı ören bilgeliğe yapılan yolculuk: Atölyeler

Özellikle Bakur'da atölyeler şeklinde örgütlenen buluşmalarla binlerce kadına ulaşmıştır. Bu atölyelerde her kurumun, yerelin ya da grubun ihtiyacına cevap olacak tartışmalar yürütülürken aynı zamanda planlanan söyleşi, panel, çalıştay gibi etkinliklerle de saha da diğer kadın örgütleri ile ortaklaşa çalışmalar düzenlemektedir. 2012 yılından beri Amed, Wan, Merdîn, İzmir, İstanbul gibi birçok ilde her yıl yüzlerce kadınla özgün atölyeler kurulurken bu atölyelerde kadınlar kendi tarihlerine, yaşamı ören devam ettiren yeniden kuran bilgeliklerine adeta bir yolculuk yapmaktadır. Erkek egemen sistemin yok sayan tahakküm altına alan, talan eden bütün politikalarına karşın kadın hakikatinin izinde kendilerine doğru bir yolculuk bu... Her yaştan dilden renkten kesimden kadınların kendilerinden bir parça buldukları aynı zamanda kendilerinden bir parçalarını kattıkları, paylaştıkları bu buluşmaların mekânı zamanı değişkenlik gösterebilir. Kimi zaman eski bir evin avlusu kimi zaman bir evin odası kimi zamansa Kürdistan zozanları olmaktadır. Hayatı var eden o akışkan enerjinin kendini var edebildiği bütün alanlar adeta jineolojînin örgütlenme alanına dönüşmektedir. Doğayla kurduğu bağdan bilgeliğini alan kadınlar kimi zaman tam da doğanın kalbinde yani bir dağda ormanda tarlada bu bilgeleri paylaşabiliyorlar. Bunun belki de en güzel örneği Wan'ın zozanlarında annelerle yapılan atölyede şifalı otlara dair kadim bilginin paylaşılması çalışmasında yaşanmıştır.

Jineolojînin kadınları çeken efsunu

Peki nedir jineolojînin kadınları kendisine çeken bu efsunu? Dokunduğu her bir kadını bu kadar derinden etkilemesinin, kendilerine rehber edinmesinin nedenleri? Cevapları büyük bir bilinmezlik içinde kaybolmuş sorular değil bunlar aksine kendi hakikatinin peşine düşen her bir kadının (yaratılan erkeklik tarihini sorgulayan erkeklerin de aynı zamanda) rahatça verebileceği cevaplar. Gerçekten de anlatılan benim hikayem midir? Yoksa bütün bunların hepsi inşa edilen tarihin koskoca yalanları mıdır? İşte kadınların arayışı içinde oldukları hakikati bulmaya dair yol yöntem sunan bu atölyeler, buluşmalar, yoğunlaşma grupları gün geçtikçe artmakta yeni, dinamik kendi özgün örgütlenme biçimlerini yaratmaktadır. Kadınlar mesela festivallerde oturumlarla, köylerde tarlalarda ya da köyün komün evlerinde (genelde yas evi şeklinde isimlendirilse de özü aslında komünlere dayanan bir buluşma mekânı), kentlerde STK'larda partilerde mahalleden veyahut gruptan bir kadının evinde bir araya gelerek bugüne kadar erkek egemen sistemin karaladığı, yok saydığı hatta yasakladığı bilgisini paylaşıyor ve paylaşmaya devam ediyorlar.

Kadınlar paylaştıkça çoğalıyor

Genç üniversite öğrencisinden yetmiş yaşındaki bir anneye kadar farklı yaşlardan kadınlar paylaştıkça çoğalıyor ve aslında yalnız olmadığının farkına varıyor. Adeta küllerinden yeniden doğuşu andıran bu buluşmalarda kadınlar öz savunmadan özgür eş yaşama, ekolojiden demografyaya, aileden anne olmaya kadar konuşmak istedikleri her konuyu özgürce konuşabiliyor, tartışabiliyor, güvenle düşüncelerini açabiliyor. Kimi zaman felsefe din kimi zaman feminizm queer tartışmaları yürütülürken kimi zaman kadına yönelik sistematik şiddetin kökenleri, enternasyonalist kadın mücadelesinin yol ve yöntemleri tartışılıyor yani aslında kadına ve yaşama dair olan her bir konu bu buluşmaların konusu oluyor. Bazen bu atölyelerde yoğunlaşma grupları oluşturuluyor, bu gruplar spesifik bir konu hakkında derin araştırmalar yapıp bu araştırmalar neticesinde dosyalar hazırlayarak dosyaları farklı alanlarda sunuyorlar.

Kolektif bilme toplumu politikleştiriyor

Böylece bilginin toplumsallaşmasını sağlıyorlar, hiçbir bilgi tekele alınmamış oluyor. Çünkü bireysel bilmenin yanında kolektif bilmenin toplumu politikleştirmede çok önemli bir yeri vardır. Fiziki bir araya gelişlerin zor olduğu zamanlarda online buluşmalar yapılıyor, bazen atölyelerde yürütülen konular ileride yeniden hatırlanmak yazıya dökmek amaçlı kaydediliyor. Elbette işin sanatla kurulan boyutunu da unutmamak gerek hep birlikte yapılan film değerlendirmeleri, tiyatro eleştirileri gibi...

Bu sistemin kadına dair sunduğu her şey ama her şey üzerinde yeniden düşünülmeye, tartışılmaya, araştırılmaya muhtaçtır. Bu belirleme ile hangi alandan olursa olsun verili bilgi yapılanmaları jineolojî için şüphelidir ve üzerine konuşulmalıdır, işte kadınları bu çalışmalara çeken diğer bir motivasyondur bu: sorgulamak. Aynı zamanda yalnız olmadığını bilmeye dair bütün hissetmeye, erkek egemen tarihin yarattığı içlerindeki eksikliği hakikatle doldurmaya duyulan istek de bizleri yan yana getiren asıl nedenler arasındadır.

Jineolojî bir öz savunma biçimidir

Jineolojînin bir öz savunma biçimi olduğunu da eklemek gerekir hem de öz savunmanın çok önemli bir parçasıdır. Çünkü kendi gerçekliğine, tarihine, bilmelerine bu kadar yabancılaştırılmış kadınların yeniden bilgilerine kavuşturulması, hakikatleri ile buluşturulması en güçlü öz savunma araçlarından birisi olmaktadır. Öz savunmasız bırakılmış bir kadın erkek egemen sistemin bütün saldırılarına en açık hale getirilmiştir. Bu yüzden çalışmalarımızın böyle de bir anlamı, önemi olduğunu bilerek bu motivasyonla yani kendi öz savunmasını geliştirmek amaçlı da çalışmaların bir parçası haline gelmektedir kadınlar. Kürdistan'da kadın mücadelesi yürütmek sadece devletin baskıladığı, yasakladığı bir alan olmamıştır; aile içindeki erkeklerden de kendi öz savunmasını gerçekleştiren kadının mücadeleden kopartılması, uzak tutulmaya çalışılması pratikleri yaşanmaktadır. Örneğin; sırf jineolojî atölyelerine katıldığı için eşinden, birlikte yaşadığı erkekten, aile bireylerinden tepkiyle karşılaşan kadınlar da olmuştur ancak kadının iradesi, mücadeledeki ısrarı, hakikate olan inancı, örgütlü ve bilinçli gücü bütün bu sorunları aşmasının önünü açmıştır.

Atölyelerin sonuçları bütün dünyaya yayılıyor

Her bir atölyenin kendi dinamikleri ve ihtiyaçları ile tartışılacak konular belirlense de genelde dünyanın evrimi, canlıların-varlıkların oluşum süreçleri, jineolojînin anlamı, toplumlar tarihi, mitoloji-din-felsefe-bilim-devletleşme-kapitalizm, birinci ve ikinci cinsel kırılmalar, kadın özgürlük mücadelesi tarihi, feminizm gibi temel konular tartışılmaktadır. Aynı zamanda 3 ayda bir çıkan Jineolojî Dergisi bu atölyeleri çokça beslemektedir. Her bir dosya konusu atölyelerde yeniden ele alınıp yoğun tartışılırken, yerellerde yapılan bazı buluşmalar ise jineolojî dergisinin yazılarından olabilmektedir. Atölyelerde yürütülen tartışmalar çözümlenip dergide yerini almaktadır. Böylece özgün bir atölyedeki kadınların özgün bilmeleri bütün dünyaya yayılmakta, kendi sınırlarını aşmaktadır.

Erkeğin dönüşümü atölyeleri

Yıllardır bu çalışmalar kadın özgünlüğünde yürütülürken geçen yıl bazı illerde erkeğin dönüşümü atölyeleri yapılmıştır. Bu atölyeler jineolojîden kadın arkadaşların öncülüğünde sadece erkeklerin katıldığı, erkeklik sorgulamaları yaptıkları atölyelerdir. Bir kadınla ortak yaşam nasıl kurulur, inşa edilen erkek kimliği ile nasıl mücadele edilir, aile içinde kurulan iktidar ilişkilerinin farkında mıyız, özgür eş yaşamı pratikte gündelik yaşamda nasıl anlamlandırmalı ve yaşamalı gibi soruların cevaplanmaya çalışıldığı bu atölyelere yüzlerce erkek katılmıştır. Bu çalışma, erkeklerle yapılan ilk çalışma olması açısından anlamlıydı ve tahmin ederiz ki şaşırtıcı ve belki bir o kadar da Kürt erkeğinin kadın özgürlük ideolojisi ile kurduğu ilişkiyi gözler önünde seren en gerçekçi çalışmalardan biri olmuştur. Sayın Abdullah Öcalan'ın şu belirlemesi çokça paylaşıldı ki çok önemlidir "Bir kadınla nasıl konuşacağını bilmeyen sosyalist olamaz. Bir erkeğin sosyalistliği bir kadınla kurduğu ilişki biçimi ile ilgilidir." Bu belirleme demokratik toplumu örmede, kadın-erkek doğa-toplum ilişkilerini yeniden kurgulamada özellikle jineolojî çalışmalarına büyük sorumluluklar yüklemektedir.

Erkeği dönüştürme atölyeleri de bu anlamda daha da üzerinde durulması gereken, çalışmalarının yoğunlaşması ve yaygınlaşması gereken bir yerdedir. Mademki birlikte bir ortak yaşamı inşa ediyoruz o halde bu inşa sürecinde kendi kimliklerini tanımda, bununla mücadele etme ve pozitif yönlerini geliştirmede, politik-pratiği ile buluşturmada erkeklere çokça sorgulama-dönüşme görevleri düşmektedir. Sesimizin duyulduğu her platformda belirttiğimiz gibi, ortak yaşamı örmek için toplumsal sözleşmelere ihtiyacımız var ve bu sözleşmelerin tarafları olarak birbirimizi özgürlük zemininde, politik ahlaki kabul ret ölçüleriyle anlamak, mücadele hattını buna göre örmek, pratiğini buna göre sergilemek zorunluluğu kaçınılmaz bir gerçeklik olarak önümüzde durmaktadır. İşte jineolojî bu ortak yaşamı örme politikası ve pratiğini oluşturmada temel yol gösterici, söz kurucusu olmaktadır.

Varlık mücadelesinde yol arkadaşlığı

Çalışmalarına başladığı günden beri iktidarın bütün şiddetine, yasaklamalarına, kriminalize etme pratiklerine karşın durmadan kendini yeniden üreten, yeni özgün yollarla varlığını daha da büyütüp geliştiren, daha fazla kadına ulaşıp toplumsallaşan, güçlenerek büyüyen jineolojî çalışmaları kadınların, toplumların varlık mücadelelerinde onlara yol arkadaşlığı yapmaya devam ediyor. Jineolojînin kadim çalışmaları yılmadan direnen kadınların direniş tarihlerinde, bulundukları her mekânı özgürlük alanlarına çeviren mücadele anlarında, kadın enternasyonalizmini hakikatle buluşturma iddiasıyla yaşamlarımıza dokunmaya da devam edecektir.

ABDULLAH ÖCALAN

Komplo ile amaçlanan Kürdistan'a yönelik seferler

Önümüzdeki dönemde ABD'nin Ortadoğu Projesi kapsamında gelişmeler hız kazanacaktır. Türkiye'nin bu projede hedef mi, ortak mı olduğu henüz net değildir. Sözde projenin en güçlü ortağıdır. 1990'larda da stratejik ortaklıktan çok bahsediliyordu. Sonuçlar biraz öğretti herhalde. Türkiye ister hedef, ister ortak olsun, kesinlikle eski statükoyu sürdüremeyecektir. Eski statükoda ısrar ikinci bir Irak ve Yugoslavya'dır. Kaldı ki, Irak ve Yugoslavya kendi milliyetlerine birçok hak tanıyorlardı. Türkiye'nin şoven kalıpları hepsinden güçlüdür. Halk yıllardır bu şoven kalıplarla beslendi.

Devamı halinde kırılma kaçınılmazdır. PKK ile çatışmalar bile bu gerçeği göstermeye yetmiştir. Milliyetçilikle yüklü Kürt-Türk oluşumları tarihsel stratejik ilişkiyi paramparça edecektir. Bana göre bu plan 1950'lerden itibaren biçinçli geliştirilmiştir. Önce Türk milliyetçiliği faşizme ve dinciliğe tırmandırıldı. Bu tırmandırmalar dış kaynaklıdır. I. Dünya Savaşı öncesinde de Pantürkizm ve Panislamizm biçiminde yine dış kaynaklı olarak tırmandırılmıştır. Bu gerçeği en iyi gören Mustafa Kemal Paşa olmuştur. Bu iki ideolojik cereyanı engellemiş, özgürlüğe açık bir yurtseverliğe açılım yapılmıştır.

Kürt milliyetçiliği hızlandırılmıştır

Kürt isyanlarındaki provokatif etkenler işte bu politikayı ve iki taraf arasındaki stratejik ilişkiyi bozmuştur. Aşırı milliyetçilik Kürt'ü silebileceğini sanmakla aslında oyuna gelmiştir. Ziya Gökalp gibi milliyetçiliğin babası sayılan bir kişi, "Türk Kürtsüz, Kürt Türksüz olamaz" diyebilmiştir. 1950'ler sonrası gelişmelerin Kürtlere yaklaşımda yeniden yorumlanması büyük önem taşır. 2000'lerden sonra ise Kürt milliyetçiliği hızlandırılmıştır. Yine dış kaynak etkili olmuştur. Bütün kusurlarına rağmen PKK'nin bölge halkları ile enternasyonalist yaklaşımı bu oyunu bozmada en temel etken olmuştur. ABD'nin PKK'nin 'teröristliğini' hemen kabul etmesi Türkleri çok sevmesinden ötürü değildir. Bu iddia çatışmayı derinleştirme amacına yöneliktir. ABD ve AB'nin Kıbrıs'a ilişkin yaptıklarının onda, yüzde birini Kürt sorunu için yapsalardı, aslında Türkiye'ye bir Türkiye katılabilecekti. Bundan uzak duruldu. Adeta 'tavşana kaç tazıya tut' biçiminde hayvanlara reva görülen bir politika uygulandı. Ranta boğulan ekonomi ve siyasi çevreler de bu politikaya dört elle sarıldılar. Gelinen nokta Türkiye'nin batımının az öncesidir.

Kürt-Türk çatışmasının yaratacağı sonuçlar

Tam bu noktada benim teslim edilmemle kaba bir direnişçilik temelinde ölümüm sonrasında, Türk-Kürt ilişkilerinde toptan yıkılış sürecine girilmesi beklenmişti. Kürt hareketinin tüm ipleri bir elde toplanacaktı. Bundan sonrasında ne olacağını bugün daha iyi kestirmekteyiz. ABD ve AB iyi niyetli de olsa Kürt milliyetçiliğini desteklemekten asla vazgeçmezlerdi. İsrail Ortadoğu'da Kürt milliyetçiliğine kesinlikle muhtaçtır. Batı Kürt milliyetçiliği olmadan Arap, İran ve Türk ağırlığını istediği noktaya getiremez. PKK'yi kullanış tarzı her iki taraf için de tuzak biçiminde olmuştur. Yani tazı kovalar, tavşan kaçar politikasında kaybeden her iki taraftır. 1925 sonrasında da böyle olmuştur. 2000'ler sonrasında Kürt milliyetçiliği modern silah teknolojisine kavuştuğunda karşısında zor durulacaktır. Belki her iki taraf da stratejik olarak kazanamaz.

Ama büyük kaybedecekleri kesindir. Geriye kazanan, her zaman olduğu gibi emperyal güçler olacaktır. Bu duruma gelişte Kürt milliyetçiliği kadar, Kürt inkarcılığı ve hak gaspları da eşit sorumludur. Kürt sorunu yetmiş beş yıl çözümsüz bırakılmakla TC ne kazandı? Ki, teknolojinin yeni çağında inkarcı politikalarla kazanması şurada kalsın, her gün alevlenen bir Kürt-Türk çatışmasına yol açacağını göremek için kör olmak gerekir. Askeri güce bel bağlamanın hazin sonuçları Sovyetler Birliği'nde, Irak'ta ortaya çıkmıştır. Şimdiden bile Kürdistan'a yönelik seferler ekonomik krizle eş hale gelmiştir. Kürt sorununun uzatılması, çatışmalı bir konumdan düşürülmemesi ve olası yeni bir savaş sürecine sokulması, Türkleri Anadolu'da binyıldır yaşatan stratejinin ana direklerinden birinin tamamen yıkılması olacaktır. Bunu görmemek için, tekrarlıyorum, ya vatan haini ya halk düşmanı olmak gerekir.

Hareketin imhası beklenemez

Hiç kimse korkunç zorlukların, çabanın ürünü olan bir hareketin kendiliğinden teslimini beklemesin. Ben 1998'den beri büyük bir sabırla tarafların tümüne, tüm ülkeye ve halkımıza kazandırabilecek en sağduyulu tavrı kendime ve örgütüme en kapsamlı ideolojik ve politik tutumla benimsettim. Arkadaşların yaklaşımını olumlu bulurken, devletin tümüyle ilgisiz kaldığını söylemiyorum. Ama çözümleyici olmaktan uzak kalındığını da belirtmek durumundayım. Daha fazla beklenti durumu süreci tümüyle boşa çıkaracaktır. PKK Kürdistan'ı ne statükocu devlet gericiliğine ne de ilkel milliyetçiliğe terk edebilir. PKK'nin illa benim de bir devletçiğim olsun biçiminde dayatması olmamıştır. Ama demokratik, özgür bir Kürt ve Kürdistan projesinden de asla vazgeçmemiştir ve vazgeçmeyecektir. Demokratik diyalogun tarihin en ilerletici, çözümleyici ilişkisi olacağından kuşku duyulamaz. Türk, İran, Arap tarihine derinden bakanlar, Ortadoğu'daki statünün hep federasyona yakın olduğunu göreceklerdir. Federasyonun kısır çekişmelere yol açmamasının tek yolu ise tam demokrasidir. Tarih bundan daha etkili bir çözümü de şimdiye kadar bulamamıştır.

Türkiye rolünü oynayabilir!

Genelde Tüm Kürtleri, özelde PKK hamlesini bölge üzerindeki yeni oyunlara itmemek, tehlikeli konumlara getirmemek için en iyi rolü Türkiye oynayabilir. Tarihine ve özellikle Kürtlerle stratejik köklerine en uygun düşen de bu en iyi rolü oynamaktır. Kürtleri tarihten kazımak ne mümkündür ne de bunun Türklere hayrı vardır. Tersine, birbirlerine bağımlılıklarının hayatiyeti tartışmasızdır. Bu noktadan sonra beklemek, çürümek ve taraf- lar arasındaki olası olumlu ilişki zeminini daha da aşındırmak olacaktır. Demokratik diyalog olmazsa, Kürtlerin tercihi büyük özgürlük hamlesi olacaktır. Savaşın nasıl gelişeceğini ise tarafların, dış çevrelerin yaklaşımı belirleyecektir.

İşbirlikçi Kürtlerin zamanla erimesi güçlü olasılıktır

Türkiye Kürt sorununu çözmeden Ortadoğu kaosuna iyice girdiğinde, ortaya çıkabilecek gelişmeleri önemle değerlendirmek gerekir. Kürdistan üzerinde üç kuvvetin çekişeceği şimdiden açığa çıkmış bulunmaktadır. Birincisi ABD, İsrail ve işbirlikçisi Kürtler.

İkincisi Türk, İran ve Arap statükocu güçleri ile az bir kısım Kürt milisleri ve işbirlikçi aşiretçi, komprador burjuva kesim. Üçüncü kesim daha ağırlıklı olup yoksul emekçi, yurtsever, demokrat halktan oluşmaktadır. Bu tip ayrışma ilk defa gerçekleşmektedir. Statükoyla hareket eden işbirlikçi Kürtlerin zamanla erimeleri güçlü olasılıktır. Irak'taki Kürtlerin konumundan bu yönlü gelişmeler çıkarsanabilir. Eğer Türk, İran ve Arap yönetimleri kendi Kürt reformlarını yapmazlarsa, yurtsever demokrat Kürtlerle emperyalizm işbirlikçisi Kürtler arasında her düzeyde farklı ittifaklar gelişebilir.

Sonuçta ABD önderliğinde bütün Kürtler koalisyonda yer alabilirler. Bir uzlaşma imkanı görmezse (Türk, İran, Arap yönetimi), PKK önderlikli Kürtlerin de koalisyon güçleri ile ilişkilerini ateşkes ve demokratik çözüm temelinde geliştirmesi beklenebilir. Bu ilişkiden zaten Irak Arap yönetimi stratejik bir darbe yemiştir. Irak'ı yıkan ABD, İsrail ve Kürt ittifakıdır. Türkiye'nin Kürt çözümünü sürekli erteletmesi artık Kıbrıs'ta olup bitenden katbekat ağır sonuçlar ortaya çıkarabilir. Batılı devletlere sus payı olarak verilen kapitülasyonlar, yatırımlar artık yeni dönemde işlevsel olamaz. Ortadoğu Projesi'nde Türkiye'nin resmi I. Dünya Savaşı sonrası Sevr Antlaşması gibi olmasa da, dengeler (iç ve dış) ürünü olan ulus devlet olarak cumhuriyet statükocu haliyle de sürdürülemez.

Kürt sorununa demokratik çözüm

Türkiye kesin bir geçiş sürecinde olup, kaostan nasıl çıkacağı yeni halini doğru kestirmekle bağlantılı olacaktır. Kürtlerle uzlaşma yerine savaş derinleşirse, Sevr ve Lozan arası bir durum beklenebilir. Kürt sorununa demokratik çözüm Kürtlerle birlikte Türkiye'nin Demokratik Ortadoğu'daki önder rolünü güçlü bir olasılık haline getirir. Aksi halde tarihsel stratejik bağ tamamen parçalanıp İç Anadolu'ya sıkışması tehlikesi belirecektir. Türkiye'nin hem kısa ve orta, hem uzun vadeli gündeminde bu yönlü gelişmeler bazen yavaş, bazen hızlı hep cereyan edecektir. I. Dünya Savaşı'ndan sonraki Türk-Kürt uzlaşmasının demokratik temelde (feodal burjuva feodalizm milliyetçilikten kaynaklanan tehlikelerle doludur) yenilenmesi, Ortadoğu kaosundan (tarihsel geçmişe uygun, ama bu sefer demokratik özgür birliktelik halinde) en güçlü taraf olarak birlikte çıkmalarına yol açacaktır. Aksi halde İkinci İsrail Kürdistan'ı kaçınılmazdır.

***'Bir Halkı Savunmak' adlı Savunmalardan derlenmiştir.**

Benim teslim edilmemle kaba bir direnişçilik temelinde ölümüm sonrasında, Türk-Kürt ilişkilerinde toptan yıkılış sürecine girilmesi beklenmişti. Kürt hareketinin tüm ipleri bir elde toplanacaktı. Bundan sonrasında ne olacağını bugün daha iyi kestirmekteyiz.

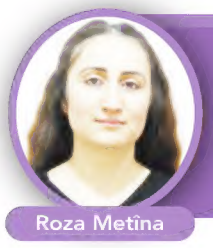

Roza Metîna

Niha pêvajoya "Aştî û Civaka Demokratîk" dewam dike. Lê belê li gel vê yekê êrişên li dijî xwezaya Kurdistanê, êrişên li dijî nirxên Gelê Kurd jî dewam dikin. Herî dawî li dijî polîtîkayên rantê li Şirnexê meş hat lidarxistin û hat gotin wê kampanyaya çandina daran dest pê bike. Li gel vêya zext û tundiya li ser jinan jî dewam dikin.

Ger êriş hebin ne ji dil in

Piştî li Kurdistan û Tirkiyeyê pêvajoya "Aştî û Civaka Demokratîk" dest pê kir şûnde geşedanên nû derketin pêş. Bi pêvajoyê re hêviyek di dilê gelan de hat avakirin. Lê belê li gel vê pêvajoyê jî êrişên sîstematîk ên li dijî nirxên Gelê Kurd dewam kirin. Ji bo tunekirina hafizeyekê, ji bo tunekirina nasname û hemû dewlemendiyên dîrokî ev êriş dewam dikin. Lê belê em jî dibêjin ger êriş hebin ne ji dil in. Ger êriş hebin wê têkoşîna Gelê Kurd a bi salan jî dewam bike.

Di 27'ê Sibata 2025'an de Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan banga "Aştî û Civaka Demokratîk" kir. Piştî vê bangê li Bakurê Kurdistanê û li Tirkiyeyê geşedanên nû derketin pêş. Pêvajoyeke nû dest pê kirê. Piştî banga Rêberê Gelê Kurd di 11'ê Tîrmeha 2025'an de li herêma Şikefta Caseneyê ya navçeya Dukana Silêmaniyê ya Başûrê Kurdistanê merasîma çekşewitandinê hat lidarxistin. Di vê merasîmê de peyama demokrasî, azadî, aştî û wekheviya gelan hat dayin. Li Rojhilata Navîn û li cîhanê ev pêvajo bi awayekî erênî hat pêşwazîkirin. Li ser esasê vê bangê Komîsyona Hevgirtina Neteweyî, Xwişk-Biratî û Demokrasiyê jî hat avakirin.

Gavên ji dil nehatin avêtin

Piştî banga dîrokî ya Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan hêviyek di dilê gel de ava bû. Ji ber bi salan e pevçûn û zilmeke mezin bi rêya desthilatdaran li ser Gelê Kurd tê meşandin loma jî aştiyeke mayinde yek ji daxwaza herî sereke ye. Lê belê ji kirina banga dîrokî heta niha gavên berbiçav nehatine avêtin. Mafê Hêviyê yê ji bo Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan û gelek girtiyên dinê hîn pêk nehatiye. Komîteya Wezîran a Konseya Ewropayê, di civîna xwe ya 15-17'ê Îlonê de biryara Dadgeha Mafên Mirovan a Ewropayê (DMME) ya "Mafê hêviyê" ku ji bo Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan û Emîn Gurban, Hayatî Kaytan û Civan Boltan dabû, nirxand. Komîteyê, di daxuyaniya xwe ya 18'ê Îlonê de ji Tirkiyeyê xwest ku herî dawî heta dawiya Hezîrana 2026'an têkildarî mijarê agahiyan bide. Komîteyê, got ku Tirkiye dikare di çarçoveya Komîsyona Hevgirtina Neteweyî, Xwişk-Biratî û Demokrasiyê de van sererastkirinên yasayî bike. Her çiqas Mafê Hêviyê bi vî rengî di rojevê de be jî lê belê mijûlkirinek ji aliyê Tirkiyeyê û Komîteya Wezîran a Konseya Ewropayê mijara gotinê ye. Sepanên ji bo Azerbaycanê hatin kirin lazim e ji bo Tirkiyeyê jî bê kirin da ku Tirkiye ji bo Mafê Hêviyê bikeve nava liv û tevgerekê.

Ji ber ku pêkanîna mafê hêviyê yek ji esasên girîng a pêşketina pêvajoya "Aştî û Civaka Demokratîk" e. Herî dawî piştî 6 salan şûnde Rêberê Gelê Kurd bi parêzerên xwe re hevdîtin kir û wî jî di hevdîtinê de anî ziman ku ji bo pêşketina pêvajoyê qada siyasî qels dimîne. Her çiqas hevdîtin pêk tên jî lê em nikarin bibêjin ji sedî sed tecrîd bi dawî bûye. Li gel vê yekê gefxwarina Devlet Bahçelî ya li Rojavayê Kurdistanê û neguhertina polîtîkayên Dewleta Tirk a li Rojava û Başûrê Kurdistanê jî mijara gotinê ye. Hîn bi dehan baregehên dewleta tirk û bi hezaran leşkerên wê li Başûrê Kurdistanê ne. Hîn polîtîkayên tirkirinê û yên asîmîlasyonê yên Tirkiyeyê li Efrînê di meriyetê de ne. Ji ber lewaziya rayedarên dewletê em dikarin bibêjin heta niha gavên ji dil hatine avêtin. Ji bo gavên ji dil bên avêtin divê Tirkiye polîtîkayên xwe yên li girtîgehan jî biguherîne. Hîn bi hezaran girtiyên siyasî di girtîgehê de ne. Gelek girtiyên nexweş di girtîgehan de ne. Divê binpêkirina mafên li girtîgehan bi dawî bibin.

Komîsyon peywira xwe bi cih nîne

Yek ji mijara dinê ya girîng Komîsyona Hevgirtina Neteweyî, Xwişk-Biratî û Demokrasiyê ye. Vê komisyonê li ser navê pêvajoyê gelek hevdîtin kir. Lê belê gavên sist diavêje. Astengkirina hinek endamên vê komisyonê ya axaftina bi Kurdî ya Dayikên Aştiyê jî nîşan da ku komisyon di warê bicihanîna peywira xwe de gelekî li paş dimîne. Bi salan e kurdan şoreşa xwe veguhertin tecrubeyeke pratik û serî netewandin.

Niha jî bi sebir û seknekê dixwazin ev pêvajo ji bo demokrasî, edalet, aştî, azadî û wekheviya gelan xizmetê bike. Di vî warî de hevdîtinên DEM Partiyê, sazî û dezgehên sîvîl ên bi gel re jî dewam dikin. Peyama gel jî zelal e. Ji bo aştiyeke mayinde gel dixwaze Abdullah Ocalan azad bibe, zimanê Kurdî bibe zimanê perwerdeyê, girtiyên siyasî bên berdan, wekheviya gelan esas bê girtin û ev hemû li ser bingeheke zagonî pêk werin.

Êriş dewam dikin

Niha pêvajoya "Aştî û Civaka Demokratîk" dewam dike. Lê belê li gel vê yekê êrişên li dijî xwezaya Kurdistanê, êrişên li dijî nirxên Gelê Kurd jî dewam dikin. Herî dawî li dijî polîtîkayên rantê li Şirnexê meş hat lidarxistin û hat gotin wê kampanyaya çandina daran dest pê bike. Li gel vêya zext û tundiya li ser jinan jî dewam dikin. Hedefgirtina rojnamegeran jî mijara gotinê ye. Herî dawî li Mêrsînê di şopandina nûçeya ji bo Meşa Mafê Hêviyê de jinên rojnameger dîsa bûn hedefa polîsên dewletê.

Ji ber jinên rojnameger xwediyê roleke girîng in loma jî dibin hedef. Jixwe herî dawî Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan di nameya ji bo Xelatên Rojnamevaniyê yê Mûsa Anter û Şehîdên Çapemeniya Azad şandibû de bal biribû ser rola girîng a çapemeniya azad. Dîsa di peyamên xwe yên herî dawî de gotibû, 'Divê azadiya jinê wekî kok û esas bê girtin'.

Polîtîkayên qeyûman didomin

Îktidara AKP-MHP'ê ji aliyekî dibêje em ê demokrasiye bînin vî welatî lê belê ji aliyekî ve jî polîtîkayên qeyûman dewam dike. Hîn qeyûmên tayînî bajarên Kurdistanê hatine kirin nehatine vekişandin. Dîsa tayinkirina qeyûmên li ser şaredarî û partiya CHP'ê jî mijara gotinê ye. CHP'ya ku li dijî êriş û tundiya li ser Gelê Kurd dengê xwe dernexist niha bi heman sepanan rû bi rû dimîne. Ger îktidara AKP-MHP'ê ji aliyê gotinên xwe ji dil be, divê polîtîkayên xwe yên qeyûman jî biguhere.

Ne zimanekî çêker e

Tevî destpêkirina pêvajoya "Aştî û Civaka Demokratîk" jî di zimanê rayedarên dewletê de tu guhertin çênebû. Dibêjin "Tirkiyeya bê teror". Ev ne zimanekî çêker û aştiyane ye. Ji bo pêvajo here serî û bigihêje armanca xwe divê di destpêkê de ev ziman û feraset bê guhertin.

Rejîma AKP'ê di vî warî de medyaya xwe jî dike meriyetê û wekî ku kurd teslîm bûne dixwaze nîşan bide. Medyayê dîsa wekî alaveke manîpîlasyonê bi kar tîne. Helbest têkoşîna Gelê Kurd a li dijî vê ferasetê jî dewam dike.

Rêzê nîşanî nirxên Kurdan nadin

Tevî ku pêvajoya "Aştî û Civaka Demokratîk" dest pê kirê jî lê belê êrişên li dijî nirxên Gelê Kurd dewam kirin. Yek ji van, êrişên li dijî goristanên cangoriyên azadiyê ne. Em çend mînakan bidin. Goristana Sîsê ya li navçeya Licê ji aliyê artêşa Tirk ve di sala 2015'an de hat bombebarankirin û hilweşandin. Kêlikek li ser tirbeyan nema û hemû gor hatin rûxandin. Daxwaza malbatan ew bû ku jinûve gorên zarokên xwe çêkin û goristan were avakirin. Li navend, navçe, bajarok û gundên Şirnexê ji sala 2015'an ve cenazeyên 272 endamên HPG û YJA-STARê ku li deverên cuda jiyana xwe ji dest dane, li gorên bêkesan hatine definkirin. Gelek malbat bi salan e ji bo stendina cenezayên zarokên xwe serlêdan kirine. Hêvî dikin ku rayedarên dewletê bersivê bide wan. Li goristana Xerzanê ya li bejahiya Oleka Jor a Bedlîsê ye di 19'ê Kanûna 2017'an de 267 cenaze hatibûn derxistin û biribûn Saziya Tipa Edlî ya Stenbolê. Cenaze li binê peyarêyan hatibûn definkirin. Dîsa leşkeran hewl dan li navçeya Licê gora Rojhat Onkol ê HPG'yî û xwişka wî endama YJA Starê Azîze Onkol hilweşînin. Van êrişana berî pêvajoyê jî dewam dikirin û piştî pêvajoyê jî dewam kirin. Ger êriş hebin ne ji dil in. Ji bo hafizaya Gelê Kurd ji holê rakin bi salan êriş li dijî nirxên Gelê Kurd pêk anîn. Dayikên kurd ji bo bigihêjin hestiyên zarokên xwe li berxwe dan.

> Jixwe herî dawî Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan di nameya ji bo Xelatên Rojnamevaniyê yê Mûsa Anter û Şehîdên Çapemeniya Azad şandibû de bal biribû ser rola girîng a çapemeniya azad. Dîsa di peyamên xwe yên herî dawî de gotibû, 'Divê azadiya jinê wekî kok û esas bê girtin'.

Gelek caran jî hestiyên zarokên dayikên kurd bi kargoyan û di kîsikan de radestî wan hatin kirin. Ev bêhurmetiyeke gelekî mezin a li dijî nirxên mirovahiyê ne. Îro heman êrişên li Bakurê Kurdistanê pêk tên li Rojavayê Kurdistanê jî pêk hatin. Komên girêdayî Tirkiyeyê dema ku ketin Efrînê êrişî gorên cangoriyan kirin. Dîsa li gorî agahiyên çavkaniyên xwecih ên Minbicê, komên paralîmîter ên girêdayî Tirkiyeyê kevirên goristanên cangoriyan dizîn. Çavkaniyan dane zanîn ku diziya keviran di çarçoveya siyasetên plankirî yên dewleta Tirk û komên girêdayî wê de pêk tên. Li ku derê Kurdistanê be bila bibe feraseta dewletê ya li dijî nirxên Gelê Kurd naguhere. Her wiha li gundê Akora ango Axûra yê li Îdirê ku dikeve quntarê Çiyayê Araratê, Goristana Ermenan heye. Li goristana dîrokî ku bi tunebûnê re rû bi rû maye, gelek hestiyên mirovan derketibûn ser rûyê erdê. Em bi van mînakana dikarin bibêjin li Tirkiyeyê zext, tundî, êriş bi awayên curbecur derdikevin pêşberî me. Ev jî cureyekî ji van e. Lê belê li dijî van êrişana rêya yekem yekgirtina Gelê Kurd e. Ger em bibin yek û li dijî van êrişana li berxwe bidin wê tu carî tu hêz nikaribe bi me. Dem dema pêşxistina rihê yekîtiyê û xurtkirina rêxistinbûyina li ser esasên têkoşîneke mayinde ye.

Di sêsaliya wê de Şoreşa Jin Jiyan Azadî

Û têkoşîna jinan

● Zîlan Vejîn

Sêyemîn salvegera şoreşa Jin Jiyan Azadî bi awayek berfireh û girseyî bi çalakiyên cihêreng hat pêşwazîkirin. Bi taybet tevgara jinên Kurd hem li Ewropa hem li her çar beşên Kurdistanê bi xwedîderketina nirxên şoreşê helwest û nerazîbûna xwe li hemberî kiryarên rejîma Îranê diyar kir. Jinan li gelek cihan bi meş, semîner, mîtîng û bernameyan çalakî pêk anîn.

Carek din diyar bû ku xebat û têkoşîna şoreşa azadiya Jinê bi hemû awayî ji her hêlî ve bi xwe rêxistinkirinê dikare mayînde bibe û bigihe serketinê. Her wiha diyalektîka di navbera tevgerên jinên Kurd ên çar beşên Kurdistan û derveyî welat de di hêla hev pêşxistinê de jî bandorek erênî dike. Pêşxistina çalakiyan di hemû qadan de hêzek mezin da têkoşîna jinên Îranê. Her wiha li Rojhilat û Îranê jî di her bajarekê de xwedî derketin çêbû. Lê ji ber zext, qedexeyan û tedbîrên di bin navê ewlekariyê de pêşî li çalakiyên girseyî girtin.

Konferansa duyem a Jin Jiyan Azadî pêk hat

Platforma Netewî Ya Jinên Îranî bi beşdariya bi sedan jin û mêr duyemîn konferansa Jin Jiyan Azadî çêkir. Di heman demê Platforma Demokratîk a Gelê Îranê jî di heman çarçoveyê de konferansek pêk anî. Konferansa yekem a Jin Jiyan Azadî bi beşdariya jinan pêk hat, lê îsal tenê jin beşdarî vê konferansê nebûn, di heman demê de mêr jî bi hêjmarek diyar beşdar bûn û nirxandin kirin. Ji ber di serhildanên şoreşa Jin Jiyan Azadî de bi hezaran keç û xortên ciwan bi yek dengî daxwazên xwe îfade kirin, meşiyan û bi sedan ji wan şehîd bûn. Ev konferans jî li ser wî zemînî û bingeha wan nirxên hevpar ên têkoşîna hevbeş pêş ket. Jinan bi têkoşîn û berdelên ku ji bo azadiyê dane mêr jî anîne astê ku bi kêmanî jî be îfade û pênaseya hişmendiya mêrsalarî û zayendperestiyê bikin. Pêşengî û rêxistinkirina van konferansan di hêla jinên Kurd de jî giring e.

Piştî salan bi serhildanên şoreşî re ew derfet ava bû ku jinên Îranî bi hemû cudabûnên xwe di hêla netewî û nasnameyî de di ronahiya felsefeya azadiyê de bêne gel hev û nîqaş û nirxandinên ji bo pêşerojek azad bikin. Lê divê xebata jinan tenê bi konferansan re sînordar nemîne, eger na wê nekare rol û berpirsiyariyên pêşengiyê bi cih bîne. Ji bo dubarebûn û rûtînbûn pêş nekeve pêwistî bi rêxistinkirina felsefeya Jin Jiyan Azadî heye.

Dewleta Îranê zext û êrişan didomîne

Mixabin dema em behsa van pêşketinan dikin, kuştin û şehadetên ku bi darvekirinê pêk anîn, ji yên li kolanan gelek zêdetir bûn. Hîna jî gelek kes di girtîgehan de têne ragirtin û çarenûsa wan nediyare. Qanûn û yasayên dewletê jî hemû li gor bîrdoziya zayendîperestî û netewperestiyê xwe li ser civakê û azadîxwazan ferz dike. Jixwe qanûnên dewleta Îranê hemû li dijî civak û mirovahiyê ne. Yanî zagonan binpê nake, jixwe li gorî zagonên xwe yên girtin, îşkence û darvekirinê desthilat e. Di her welatekî cîhanê de hem rojevên navexweyî hem jî yên derve dibin rojevên sereke. Ev rojev carna pirsgirêkên civakî ne, carna yên siyasî û carna jî yên pergalî ne. Welatekî wekî Îranê xwedî ew çend dewlemendiyên madî û manewî ku dikare hemû pirsgirêkên navxweyî bi siyaseta demokratîk derbas bike, lê li şûna wê serî li qedexe, darvekirin û tepisandinê dide. Bi vî şêwazî her dem bi rûyê xwe yê darvekirinê li ber çav e û di rojevê de ye. Heya hişmendiya dewletê darvekirin û tinekirin be, rejîm nikare berdewam bike.

Dewletên bi hişmendiya olîgarşîk tevdigerin dema hêza çareseriya demokratîk esas negirin rêbaza serkutkirinê bikar tînin. Serkutkirin jî her dem serîrakirin û derketinên mezin û girseyî bi xwe re tîne.

Divê çalakiyên li dijî darvekirinê radîkaltir bin

10 Cotmehê roja Cîhanî ya li dijî kiryarên darvekirinê ye. Kampanya KJAR ya Na Ji Bo Sêdarê ji salek zêdetire ku rêve diçe û gelek rêxistinên jinan û kesayetên pêşeng ên jin tevlî vê kampanyayê bûn. Her wiha di pêşengiya jinên azadîxwaz ên di girtîgehên rejîma Îranê de her hefte roja Sêşemê çalakî rêve diçin. Hemû girtiyên siyasî di vê rojê de li girtîgehan tevlî vê çalakiyê dibin. Esas ya ku kiryara darvekirinê tine bike têkoşîna hevbeş a azadîxwazan e. Lê ku ev hawirdor bi wêrekî û girseyî tevlî çalakiyan bibin, ev yek pêkan e. Bi şoreşa Jin Jiyan Azadî re di hêla jinan û civakê de hin şêwaz û rêbazên çalakî û têkoşînê weke kevneşopî û çandek lê tên. Bi vê kompaniyayê jî çalakî bi awayek sîstematîk rêve diçin. Lê ya bigihîne encam û armancê jî berfirehkirin û radîkalkirina van çalakiyan e.

Ji bo parastina Jin û Jîngehê têkoşîna hevpar pêş dikeve

Di nava civaka Îranê de bi taybetî di jinan de hişyarî û îradeyek bi hêz li hemberî polîtîkayên rejîma sêdarê heye. Dema di nava civakê de çirûskek ji fikra azadiyê derdikeve pêş, hemû civak xwe li dora wê kom dike û dibe yek helwest. Ew çirûsk jî bi gelemperî ji hêla jinan ve pê dikeve. Şoreşa Jin Jiyan Azadî jî wisa pêşket. Li hemberî qirkirin, talankirin û tinekirina jîngehê jî civaka Rojhilatê Kurdistan bi hest, îrade û biryardarî li hemberî dewletê derket. Rayên sereke yên hebûna mirovahiyê li ser lingan digire Jin û Jîngeh e. Ev weke hişmendî di bîra civakê de şîn bûye.

Jiyana civaka Rojhilat jîngeh e û ew jî bi zanistî pêş dikeve. Asta zanistî û hişmendiya xwedîderketina hebûn û îradebûna xwe di azadiya jin û jîngehê de dibîne. Lewra dema êriş li ser van nirxên xwe dibîne bi awayek rêxistî, bi hemû hebûna xwe li hemberî wê derdikeve. Ev hişyarî û hişmendiya civakiye ku li hemberî kuştina Ferînaz Xoserwanî, Şilêr Resulî û Jîna Emînî derket. Dema li Merîwan û Sine (Avyer) agir bi daristanan ket jîngehparêzan canê xwe kirin mertal û dane ber agir. Ev çand û koka gelên Zagrosî ne. Di çanda gelên Zagrosî de ji destpêka dîrokê heya îro Jin û Xweza pîroz hatine dîntin û jê re rêz hatiye nîşandan. Dema êriş li ser hebûna van nirxên giran biha çêdibe refleksa civakê bi şêweyê herî xurt derdikeve pêş. Di hişmendiya civaka Zagrosî de kuştina jinekê, darvekirina mirovekê û birrîna darekê wek hev e. Ew çand û felsefeya ku bibe çanda jiyanê ti carî dest jê nayê berdan. Ji bo wê jî dewleta Îranê çiqas bi darvekirin û kiryarên xwe bi ser civakê de biçe jî, nikare pêşî li têkoşîna civakê bigire. Rihê keç û xortên ciwan ên gelên Zagrosan di şoreşa Jin Jiyan Azadî de nîşan dan ku ew li ser wê kokê şîn bûne.

Çalakî û têkoşînek xurttir pêwist e

Ji bo polîtîka û kiryarên dewletê yên darvekirinê bên pûçkirin, li hemberî darvekirinan çalakî û têkoşînek hîn bi hêz lazime. Ev guhertin jî encax bi raperîn û têkoşîna dema Jin Jiyan Azadî dikare pêk were. Em nikarin tenê têkoşîna xwe li ser raperînên ku di dema kuştina Jîna Emînî de pêşketin sînordar bihêlin. Dema ku ew serhildan bi berdewamî heya serketinê berdewan bike dê şoreşa civakî pêk were. Ji bo vê ne tinê bi serhildanan, bi gelek rêbazên rêxistinî, hevgirtinê û têkoşînê dikare pêk bê. Sekna li hemberî van kiryaran mafek rewa û miroviye.

Di serdema em tê de dijîn de hêza qirkirin, kuştin, darvekirin, revandina jinan û faşîzimê ew çend pêş ketiye ku metirsiyek mezin li ser mirovahiyê hemûyî çêdike. Lê ti serdemê jî bi qasî vê serdemê jin nebûne xwedî hêz, felsefe û bîrdoziya xwe rêxistinkirinê. Ev heqîqeteke li welatê me ku em rojane şahidiya wê dikin û dibînin. Bi asta xwe rêxistinkirinê ve li hemberî her bûyerê derketinên radîkal pêwist e.

Ji ber di serhildanên şoreşa Jin Jiyan Azadî de bi hezaran keç û xortên ciwan bi yek dengî daxwazên xwe îfade kirin, meşiyan û bi sedan ji wan şehîd bûn. Ev konferans jî li ser wî zemînî û bingeha wan nirxên hevpar ên têkoşîna hevbeş pêş ket.

Krîzên ku netewe dewlet û desthilatdarî ava dikin

● Koordînasyona PAJK

Di vê sedsala ku me bi şerê cîhanê yê sêyemîn destpê kir de êdî pergala netewe dewletan nameşe û bi vê re krîz kûrtir dibe. Di sedsala 20. de hejmara netewe dewletan sê qet zêde bû. Lê hem pirsgirêkên neteweyan nehatin çareserkirin hem jî sînorên hatin diyarkirin bi xwe re pevçûn û şerên nû anîn. Ji bo projeyên li ser esasên neteweyên homojen ava bibin komên etnîkî, olî û çandî bi rêka bîrdoziyên neteweperestî û olperestî bûn qûrbanî. Mîlîtarîzm di sedsala 21. de çawa bilind dibe mirov ji budçeyên ku ji qada leşkerî re her sal tê veqetandin de fêm dike. Budçeyên ku di sala 2019an de ji mesrefên leşkerî re hatî veqetandin li seranserê dinyayê bi giştî 1,917 trîlyon dolar e. Li gorî budçeyên dewletan ên ji mesrefên çekan re hatî veqetandin di rêza yekem de DYE, piştre li gorî rêzê Çîn, Hîndîstan, Rûsya, Erebîstana Siûdî, Fransa, Elmanya, Japonya, Koreya Başûr tê. TC (Komara Tirkiye) jî di deh salên dawî de bûdçeya çekdarbûnê du qat zêde kiriye û ketiye rêza 15. Tevî ku tê gotin şerê sar bi dawî bûye jî, budçeyên çekdarbûnê her diçe zêde dibe. Ev jî berfirehbûna şerê sedsala 21. û zêdebûna mîlîtarîzmê nîşan dide. Tê diyarkirin ku di şerên sedsala 20. de di navbera 136,5 milyon û 148 milyon de mirov jiyana xwe ji dest dane.

Di sedsala 20. de neteweyên serdest

Di sedsala 20. de neteweyên serdest di nav xwe de li ser bingeha paqijiya etnîk (qirkirina nîjadî), jenosîd, asîmîlasyon û guhertina demografîk qirkirin dan destpêkirin. Bi van qirkirinan re derket holê ku karakterê esasî ya netewe dewletan faşîzm e. Hemû netewe dewletên li ser rûyê dinyayê hem di nav civakên xwe de hem jî bi netewên cuda re her tim pirsgirêkan derdixin.

Kapîtalîzm ji bo ku xwe belavî her derê bike, xwezayê talan bike, jinan di bin zextê de bihêle, civakbûnên çandî yên li ber xwe didin bitepisîne, heqê kedkaran bixwe her tim pêwîstiya xwe bi rejîmên faşîzan tîne. Ji bo berfireh kirina sermayeya kurewî û her wiha ji ber fikra ku wê di encama van krîzên civakî yên avakirine de wê bên derbas kirin an go wê demokratîkbûyînê bijîn lê li tevahî dinyayê sedemeke ji nû ve deshilatdarbûna rejîmên faşîst ev e.

Netew dewlet û rejîmên qirkirina jinan

Faşîzm îfadeya herî şênber a serdestiya mêr e. Faşîzm gelên ku wekî dijmin pênase dike tîne rewşa pîrekbûnê. Li ser beden û keda jinên ji gelên bindest û ji neteweyên serdest şêweyên hîn bi taybet ên mêtingeriyê pêş dixîne. Bi rêka qirkirin û asîmîlasyonê nifûsa civatên li ber xwe didin kêm dikin, bi rêka fuhûş-madeyên hişbir, jiyana ferazî, sîxurkirin, xirabkirin, bêkarî û xizaniyê re civatê teslîm digrin.

Li ser bingeha ku nifûsa neteweyê serdest zêde bikin kûrtajê qedexe dikin; ji bo malbata mêrsalarî biparêzin, serdestiya mêr ya li ser jinê xurt bikin teşwîqî pir zarok anînê dikin. Ev hemû polîtîkayên hevpar ên rejîmên faşîzan in. Lewma em dikarin netewe dewletan wekî rejîmên qirkirina jinan jî pênase bikin.

Destdirêjî, revandin, tundî, kolekirin û kuştin

Ev rastî di şerên ku çavkaniya xwe ji netewe dewletan digrin de menzereyeke hîn hovtir nîşanî me dide. Artêş, polîs û çeteyên paramîlîter yên ku dagirkirina axê û dagirkirina bedena jinê wekhevî dikin êrîşên xwe yên li dijî jinê yên destdirêjî, revandin, tundî, kolekirin û kuştinê wekî perçeyekî şer bi awayekî biplan û sîstematîk pêk tînin. Di dîrokê de jî mînakên van kirinan pir hene. Ev sepanên ku di dîrokê de jî mînakên xwe pir in, bi zêdebûna şer û milîtarîzma ku çavkaniya xwe ji netewe dewletan digirin re hîn bêhtir belav bûn. Hêzên mêtinger û emperyalîst ji sedsala 17. heta 20. li ser jinên Afrîka, Awistralya, Rojhilata Navîn û Îndo-Amerîkayî bi awayekî sîstematîk tacîz, tecawiz, kolekirin, nezayokkirin(ji bo du canî nebin) an jî zarok anînê ferz kirin û jinan ji qirkirinê derbas kirin.

Di dema şerê cîhanê yê yekemîn de dewleta Tirk li dijî jinên Ermenî, Asûrî, Sûryanî û Kurd heman sepanan pêk anî. Qetlîama Dêrsimê bi qasî qetlîama Kurdên Elewî heman demî wekî qetlîama jinan jî kete dîrokê. Di şerê cîhanê yê duyemîn de Naziyan li hemberî jinên Cihû, leşkerên Rûs ên ketibûn Berlînê li dijî jinên Elmanî, di salên 1970yan de artêşa Pakîstan li dijî jinên Bengladeşî û artêşa Amerîka di şerê Vîetnamê de bi avakirina kampên tecawizan qirkirinên xwe yên jinan berdewam kirin.

Di salên 90î de Sirbî tecawizî deh hezaran jinên Bosnayî, li Iraqê rejîma Sedam bi Enfalan tecawizî jinên kurd û Şîî kirin, ew revandin û vê qirkirinê berdewam kirin. Di şerên navxweyî yên Rûanda, Lîberya û Sîerra Leone de bi sedhazaran jin bi awayekî sîstematîk ji aliyê terefên şer dikin ve hatin tecawizkirin û qetilkirin. Di dîroka nêz de di êrîşên DAIŞ ên li Şengal, Iraq û Sûriye; êrîşên Boko Haram ên li Afrîkayê de bi heman rêbazan qirkirina jinan pêk hat. Dewleta Tirk û çeteyên girêdayî wî êrîşî Bakurê Sûriyê kirin, van kiryaran li Efrîn û herêmên dagirkirine berdewam dikin.

Rewşa penaberan bikar tînin

Di sedsala 21. de têgihên wekî mafê mirovan, hiqûqa şer bi giştî ji meriyetê hatine derxistin, bê ku dewlet li hemberî hev şer îlan bikin teknolojiyên şer û amûrên hewayî yên bê mirov ku wekî zekaya çêkirî tên binavkirin, artêşên çete yên paramîlîter, krîzên aborî tên bikaranîn. Bi van re teşeyên nû yên şer û mêtingeriyê tên pêşxistin. Guhertina demografîk di van şeran de roleke diyarker dilîze. Gelên cuda yên ku li ser axên gelên ku bi hezaran sal in dijiyan hatine bi cih kirin, zemînên nû yên şer û pevçûnê amade dikin. Penaberên ji warê xwe bûne, ji hêla welat û emperyalîstên mêtinger ve wekî amûrên pir alî tên şixûlandin. Li gorî hejmarên fermî li dinyayê 210 mîlyon mirov di kampên penaberan de an jî wekî penaber dijîn û ev hejmar her diçe zêdetir dibe. Penaber wekî hêza erzan ê kar, zemîna ku mafyayên organê bela xwe li wan didin tên dîtin û jin û zarok jî wekî potansiyelên ku di sektora fihûşê de werin bikaranîn tên şixûlandin. Ji ber ku ji ax û civaka xwe hatine dûrxistin nasnameyên wan ên etnîkî, dînî û çandî asîmîle dibin. Di rêyên koçberiyê de bi rêbazên bizana tên qetlkirin. Di welatên diçin de di navbera hemwelatî û penaberan de cudatî tên kûrkirin, şert û mercên mafên hemwelatîbûyînê qezenckirin, tên girankirin û wekî çavkaniyên bêkarî û sûcê tên nîşandan.

Lewma, dibin hedefên êrîşên neteweperestî, nijadperestî û zayendperestî. Kesên ku ji ber şerê Sûriyê koç kirine ji hêla dewleta TC ve çawa tên şixûlandin yek ji mînaka herî ber bi çav e. Li gorî lêkolînên hatî kirin li welatên ku penaberên ji Sûriye çûne, zewaca di temenê zarok de di jinan de di rêjeya 51,3 % de ye. Beşeke mezin a van jinan ji bo ku pêwîstiyên bingehîn ên mirovî bînin cih dizewicin. Lewma, ji neçarî, dibin hevsera duyemîn û sêyemîn. Derketiye holê ku li gelek cihên cîhanê ji bo ku jinên penaber nasname û hemwelatîbûyîn bi dest bixin zewacê wekî rêya mecburî dibînin. Li gorî lêkolînên komeleyên mafên mirovan dema jinên li kampan diçin cihekî ku rîska rastî tacîz û tecawizê bên hene, ji 60% zêdetir jin xwe di ewle de hîs nakin. Ev heman demî wekî çavkaniya neteweperestî, olperestî û zayendperestî ye.

Ji ber tirsa çalakiyên terorî yên ku rêxistinên çeteyan ava kiriye netewe dewletan li ber sînoran tedbîrên hişk girtin û di bin navê ewlehî de rewşên awarte û kirinên antî demokratîk ên li dijî hemwelatiyên xwe rewa dikin. Di encama neteweperestiya tê gûrkirin de li gelek welatan dema desthilatdariyên rastgir tên ser kar rewşa penaberan wekî amûrekî tehdîdê bikar tînin.

Krîza ekolojîk

Di pêncî salên dawî de bandorên hilweşîner ên îndûstriyalîzmê ne tenê jiyana mirovan, jiyana hemû zindiyan tehdît dike. Bi xirabbûna hevsengiya ekolojiyê re gelek giyandar tine bûn.

Ji ber guherîna avhewayê qeşayî dihelin, ji ber ziwayî û lehiyan her roj karesateke nû derdikeve holê û bi milyonan mirov, ajal û nebat ji vê bandor dibin. Hewayeke paqij ku mirov henaseyê bistîne, aveke paqij a vexwarinê, gidayeke tenduristî her diçe kêm dibe. Li gel van, nifûsa mirovan her diçe zêde dibe, bajarên pir mezin ên ku qadên çolterî ango gundewarî tine dikin bi mantiqê qezencê krîza ekolojîk kûrtir dikin û mîna girêbaya (tûmor) nexweşok her diçe mezin dibin. Di pêncî salên dawî de nifûsa dinyayê ji du qatî bêhtir zêde bû û bi meha Tîrmeha 2020an re gihişte 7 mîlyar û 800 hezarî.

Tê tehmînkirin ku wê di sala 2050an de bigihîje 11 mîlyarî. Li gorî lêkolînên hatî kirin di herêmên ku di rêjeya zayînê de zêdebûn heye de nêzî nîvê hejmara ducanîtiyan wekî 'ducanitiyên nayên xwestin' hatine qeydkirin. Her çiqas ev îfade di rewşên ku jinan neçar dihêlin ku zarok bînin dinyayê de tê şixûlandin jî; bi zextên civakî, teşwîqên netewe dewletan, rêbazen zayendperestî re jî li ser jinan zextek heye ku îqna bibin. Dibe ku zêdebûna nifûsa bi tena serê xwe ne çavkaniya krîza ekolojîk be lê yek ji faktora herî diyarker a krîza ekolojiyê ye.

Hêrsa kar a kapîtalîzmê û pêdiviyên starbûnê yên nifûsên zêde, betonbûyîn, kêmbûna daristanan û berhêmên ku ji bo pêdiviyên enerjiyê yên bajaran tên bikaranîn krîza ekolojîk hîn kûrttir dikin. Tenê di navbera salên 1990-2020an de nêzî 420 milyon hektar daristan hatine tinekirin. Daristanên Amazonê ku wekî pişika dinyayê tê zanîn, her wiha daristanên Tirkiye û Kurdistanê ji îmarê re tên vekirin an jî tên şewitandin. Ev bêdaristan hiştin veguheriye polîtîkayeke dewletan.

Rêhenda din a girîng a krîza ekolojîk nemayîna ava vewxarinê ye. Li gorî daneyên 2019 yên WHO û UNICEFê 2,2 mîlyar mirov nikarin xwe bigihînin xizmeta ava vexwarinê û 4,2 mîlyar mirov jî nikarin ji xizmetên tenduristî û ewle sûdê werbigrin. Tê diyarkirin ku xelaya avê ji 40% zêdetir nifûsa dinyayê bandor kiriye.

Krîza îklîmê dinyayê bandor dike

Guherîna îklîma ku di encama îndustriyalîzm û bikaranîna sotemeniyên fosîlan de derketiye holê her herêmekî bi awayekî cuda bandor dike û çerxa demsalan tê guhertin. Ji çavkaniyên enerjiya xwezayî zêdetir berhemên wekî petrol, komir tên şixûlandin û pêwîstiya enerjiyê bi santralên nûkleer tên temînkirin û her diçe zêde dibe. Krîza îklîmê jî girêdayî vê yekê her diçe kûrtir dibe. Krîza îklîmê hem her herêmekî bi awayekî cuda bandor dike hem jî encamên wê pir giran dibe. Leza helana qeşayên li cemseran(qutb) îsal bûye du qet. Tê raberkirin ku ji ber bilindbûna asta deryayê, di nav pênc salên li pêşiya me de li rojavayê Ewrûpayê wê bahoz hîn bêhtir werin dîtin û li Afrîkaya Başûr û Awistralyayê jî sala 2024 wê hîn ziwatir derbas bibe. Ji ber guherîna îklîm, bajarbûn, nifûsa zêde, qirêjiya çandî, hilberan û mezaxtina zêde ya di îndûstriyalîzma di qada çandî de çêdibe çeşîtdariya biyolojîk neyînî bandor kiriye û nêzî 1 mîlyon zindiyan bi talûkeya tunebûnê re rû bi rû hiştiye. Li gorî daneyên NY ji her çar cinsan yek ji wan di nava 10 salan de bi tunebûnê re rû bi rû ye. Bi pandemiya Coronayê re rewşa krîza ekolojîk hîn bêhtir xûya dibe, cureyên nexweşiyên şewbê, asta bandora wan û rêjeyên wan ê mirinê her diçe zêde dibe.

Zêdebûna nifûsê, bêtenduristiya jiyana bajêr, guherîna îklîmê, gelek ceribandinên teknolojîk ên ku hê jî hurguliyên wan nayên zanîn sedemên zêdebûna rêjeya mirinê ne. Li gel van, di encama plansaziyên jiyangehên nû de, genên ajalên ku heta niha bi wan re temas nehatiye kirin rastî mûtasyonê tên. Ev jî sedemeke zêdebûna rêjeya mirinê ye. Encamên krîza îklîmê hemû dinyayê bandor dike lê jin bandora wê ya herî xirabker dijin. Li gorî lêkolînên ku di 141 welatan de hatî kirin rêjeya mirina jinê di guherîna îklîm û karesatên xwezayî de zêdetir e. Di bagera ku 1991'an li Bengladeşê hat jiyîn de ji kesên ku melevanî nizanîbûn û ji ber xwestin zarokên xwe xilas bikin jiyana xwe ji dest dan ji 90% zêdetir jin bûn û ev yek mînakeke pir balkêş e. Li Hîndîstan û Afrîkayê hişkesalî jiyana jinan li gorî mêran bêhtir bandor dike.

Jinên ku ji bo avê peyda bikin bi saetan dimeşin bi gelek êrîşan re rû bi rû dimînin. Ji bo ku barê wan ê kar giran dibe, şert û mercên wan ê paqijiyê nîne gelek pirsgirêkên cidî yên tenduristiyê derdikevin holê. Hatiye dîtin ku di karesatên xwezayî de îhtîmala mirina jinan li gorî mêran 14 qet zêdetir e. Piştî tsûnamiya 2004'an hejmara mêrên li Srî Lanka, Endonezya û Hîndîstanê mêrên ku jiyan kirine li gorî jinan di rêjeya 1/3 de zêdetir bûye. Di herêmên ku karesat çêdibin de tundiya li dijî jinê û bûyerên tacîz û destdirêjiyê zêde dibin. Li wan herêman ji ber deynên gel û pirsgirêkên aborî an jî bi rêka torên mafyayên ku bazirganiya mirovan dikin bazirganiya jin û zarokan jî zêde dibin.

Belgeya 'şoreşa jinê ya sedsala 21ê'

Rewşa jinên Kurd

Taybetmendiyên girîng ên cihêreng ên xwerêxistinkirina jinên Kurd di demên berê û niha de ev in: Xweserbûna komeleyên jinan. Jin hem wekî beşek ji komeleyên neteweyî û çandî dixebitin û hem jî rêxistinên xwe bi endamên tenê jin pêş dixin.

li Sovyeta berê û li Rûsya

• Kurdistan Lezgiyeva

Jinên Kurd li Rûsyayê wekî beşek ji dîyasporayê tên danasîn ku hebûna wan li Yekîtiya Sovyetê û paşê li Rûsyayê bi koçberiya ji Asyaya Navîn û Qafqasyayê di serdema Sovyetê de dest pê kir û paşê di salên 1990'î de hejmara wan zêde bû. Berevajî herêma xwe ya dîrokî, ku ew bi awayekî çalak beşdarî têkoşîna siyasî dibin, li Rûsyayê jinên Kurd beşek ji civateka pirneteweyî ne û di heman demê de kevneşopiyên xwe yên çandî diparêzin û di nav civaka Rûsyayê de entegre dibin...

Di nêrîna pêşîn de, bi encamên şoreşa çandî ya Sovyetê, di nav Kurdan de di beşa aliyên zayendî de pir nakokî hene. Ji aliyekî ve, di encamê de azadkirina jinên Kurd bi şiklê beşdarbûna wan a mezintir di jiyana giştî de, lê ji aliyê din ve, Jinên Kurd qet negihîştin hêza cidî û rola xwe bi rastîn wernegirtin, hetta di asta herêmî de jî.

Pêşî, siyaseta neteweyî ya Sovyetê ya modernîzasyona sosyalîst a bilez bi rêya avakirina neteweyî ya pir-astî û pêşxistina komên etnîkî yên piçûk jî temenkurt bû, ji ber ku bi tevahî ji deh salan zêdetir nedomand. Di rewşa Kurdan de, xweseriya wan sê salan jî nedomand, lê bi gelemperî, jixwe di nîvê duyemîn ê salên 1930'an de, ji ber gefa şer û nebûna çavkanîyan li Yekîtiya Sovyetê, piraniya bernameyên cudakariya erênî ya komên etnîkî yên hindikahî yên li jêr asta neteweyên sernavê yên komarên yekîtî û xweser hatin qutkirin. Ya duyemîn, ev siyaset di bin şert û mercên asta pir nizm a perwerdehîya dezgehên dewletê de, bingehek pispor a herî kêm, kêmasiyek zêde ya personelên jêhatî li ser hemî mijaran de dest pê kir, ku bû sedema bêfikirî, nelihevhatî û kaosê di pêkanîna wê de.

Coşa Netewî

Hilweşîna Yekîtiya Sovyetê, Kurdên Yekîtiya Sovyetê xist rewşek dijwar, dibe ku ji nav hemû gelên dewleta Sovyetê ya berê, ya herî dijwar bû. Pêvajoya serweriya komaran bandorek tûj li ser rewşa aborî û siyasî ya tevahiya nifûsa Yekîtiya Sovyetê kir, lê di asteke mezintir de van pirsgirêkan bandor li ser nifûsa bi navê "nenavdar", ango ne-xwecihî ya dewletên serbixwe yên nû kir. Li ser pêla "coşa neteweyî'', rayedarên nû yên komarên Sovyetê yên berê dest bi binpêkirina mafên kêmnetewan kirin, hin ji wan zilm kirin û bi tundî û pêkutiyên fîzîkî gef li wan xwarin. Hêjayî gotinê ye ku ev yek bi giranî ji avahiyên dewletê û partiyên xwedî hişmendiya neteweyî pêk hat.

Pratîka Sovyetê ya beşdarkirina jinên Kurd di çalakiyên civakî û siyasî de tenê mînakek taybetî ya sepandina siyaseta standardîzekirî ya Sovyetê ya wê demê bû. Hikûmeta Sovyetê hewl da ku tiştekî wisa li ser, belkî, hemî gelên Sovyetê bike. Digel vê yekê, sedem hene ku mirov bibêje ku nêzîkatî û rêbazên Sovyetê bandorek mezintir li ser Kurdên Yekîtiya Sovyetê û eşîrên wan ên li derveyî welêt ji komên din ên etnîkî kir.

Mezinbûna hişmendiya xwe ya etnîkî, tevgerên neteweyî, dijwarbûna pêvajoyên koçberiyê, çalakiyên tevgerên mafên mirovan ku mijara mafên welatiyên ji neteweyên cûda anîn ziman, di destpêka sedsala 21'an de pirsgirêka kêmneteweyan kir. Ev pêkhate li welatên cûda bi têgehên cûda têne pênasekirin: komên etnîkî an zimanî, kêmneteweyên etnîkî an neteweyî. Destûra Bingehîn a Federasyona Rûsyayê ku prensîba wekheviya gelên ku li ser axa Rûsyayê dijîn îlan kiriye, diyar dike ku parastina mafên kêmneteweyan yek ji berpirsiyariyên dewleta Rûsyayê ye. Li ser bingeha wê rastiyê ku têgeha "kêmneteweya neteweyî" di wêjeyê de bi awayên cûda tê şirovekirin, em ê têgihîştina xwe ya wê formule bikin.

Bi wateya herî fireh, bi kêmneteweyên neteweyî em komek nûnerên komeke etnîkî ya taybetî dihesibînin ku ne xwediyê dewleta xwe ya neteweyî an jî hebûna neteweyî-herêmî ye û ne girêdayî gelên xwecihî yên hindikhejmar e, li derveyî wargeha kevneşopî, di hawîrdorek etnîkî ya biyanî de dijî û nasnameya xwe, ziman û çanda xwe diparêze.

Diyasporaya Kurd a Rûsyayê bi awayekî mafdar wekî kêmneteweyeke etnîkî tê hesibandin. Ji ber pirsgirêkên ku li Kurdistana etnîkî diqewimin, aliyê siyasî yê nûjen ê diyasporaya Kurd a Rûsyayê her ku diçe girîngtir dibe.

Dîroka rêxistinbûna giştî ya jinên Kurd

Di pêkanîna şoreşa çandî û avakirina sosyalîst de, jin wekî rezervek girîng a personelê dihatin hesibandin. Ji ber vê yekê, divê rola jinan di civakê de ji nû ve were nirxandin û bi taybetî li ser kategoriya herî bindest a jinan li Yekîtiya Sovyetê - "jinên Rojhilat" - were teqez kirin. Peyva "Rojhilat" ji bo hemî jinên Asyayî yên li Yekîtiya Sovyetê, tevî yên ku li Sîbîrya û Kafkasyayê û her weha li Asyaya Navîn dijîn, dihat bikar anîn.

Ev yek bi beşdarbûna pisporên rojhilatnas di pêşxistin û pêkanîna siyaseta dewletê ya têkildar de hate hêsankirin ku ji salên 1920 û 1930'an de hîn jî bi van kategoriyên giştî dixebitin. Di heman demê de, rojhilatnasîyên Sovyetê hewl dan ku ji pratîka karanîna têgehên rojhilatnasîya rojavayî dûr bikevin û komên etnîkî yên rojhilatî yên cihêreng û awayê jiyana wan bêtir ji hev cuda kirin.

Rêxistinbûna giştî ya jinên Kurd li Rûsya

Dîroka rêxistinbûna giştî ya jinên Kurd li Rûsya û welatên din ên Sovyeta berê çend dehsalan vedigere. Pêvajoya yekbûna jinan ji derfetên îzole yên jinên Kurd ên Sovyetê yên wekî Pashayeva Lamara Borisovna (Doktorê Zanistên Biyolojîk) û Aloyeva Lyusya Mamedovna (etnograf, Doktorê Zanistên Dîrokî), ku bi hezaran jinên Kurd jê îlham girtin, ber bi bilindbûnek perwerdehî û ronakbîr ve çûye û heta avakirina komeleyên girseyî yên ku wekî bingeha avahiya civaka sivîl xizmet dikin. Hin ji beşên pêşîn û girîng ên xwerêxistinkirina jinan xebata civakî-siyasî û çalakiyên kedê yên jinên Kurd ên Yekîtiya Sovyetê di dema Şerê Cihanê yê Mezin de bûn.

Di dema hilweşîna Yekîtiya Sovyetê û piştî salên alozî, jinên Kurd ên Rûsyayê bi awayekî çalak beşdarî alîkariya bi sedan malbatan bûn ku, di herikîna pêvajoyên koçberiyê de li qada piştî-Sovyetê, xwe bi tevahî bêparastin li hember hejmarek pirsgirêkên hem aborî, hem civakî û hem jî qanûnî dîtin. Di dawiya salên 80'an - destpêka salên 90'an de, gelek rêxistinên Kurd li Rûsyayê derketin holê, bingeha saziyên desthilatdariyê yên civaka sivîl danîn. Di dawiya salên 1990'î de, aktîvîzma jinên Kurd di dawiyê de ji navendên înîsiyatîfê yên cuda û demkî yên çalak veguherî tevgereke tevahî ku jinên ji cûrbecûr pîşe, warên çalakiyê û komên civakî di nav xwe de digirt.

Di pêkanîna şoreşa çandî û avakirina sosyalîst de, jin wekî rezervek girîng a personelê dihatin hesibandin. Ji ber vê yekê, divê rola jinan di civakê de ji nû ve were nirxandin û bi taybetî li ser kategoriya herî bindest a jinan li Yekîtiya Sovyetê - "jinên Rojhilat" - were teqez kirin.

Xweserbûna komeleyên jinan

Taybetmendiyên girîng ên cihêreng ên xwerêxistinkirina jinên Kurd di demên berê û niha de ev in: Xweserbûna komeleyên jinan. Jin hem wekî beşek ji komeleyên neteweyî û çandî dixebitin û hem jî rêxistinên xwe bi endamên tenê jin pêş dixin. Ji bo nimûne, ji nîvê zêdetir endamên çalak ên dilxwaz û rêxistinî yên hemî komîteyên navxweyî yên Otonomîyên neteweyî ya çandî ya Kurdên Federasyona Rûsyayê jin in. Hebûna înîsiyatîfên jinan ne girêdayî çalakiyên yek an çend kesan e. Komeleyên jinan bûne laşê pêvajoya rêxistinkirinê û piştgiriya wê ya sereke. Rêxistinên jinên Kurd, wekî dengê civaka Kurd li Rûsyayê, bi dewletê re têkilî datînin, wekî girêdanek di çareserkirina pirsgirêkên girîng ên civakî de tevdigerin.

Bername û projeyên rêxistinên jinan ên neteweyî

Xalek girîng ji bo têgihîştina çarçoveya erkên aktîvîzma jinan: civaka Kurd a Rûsyayê bi peyzajek çandî ya pir cihêreng tê temsîl kirin; hem ji Kurdên ku bi dîrokî li Rûsyayê jiyane û ji welatên cîran hatine û hem jî ji Kurdên ku ji welatên dûr ên biyanî koçî Rûsyayê dikin pêk tê. Cûrbecûr kevneşopiyên çandî di nav civakê de bi rastî di her tiştî de xuya dibe: ji merasîmên zewacê bigire heya ol. Xebata piralî ya tevgera jinên Kurd li Rûsyayê, hem di berjewendiya civaka Kurdî de û hem jî di berjewendiya hemû Rûsyayê de, armancên kêrhatî yên civakî pêk tîne. Li hin herêmên Rûsya'yê Komeleyên jinan ên giştî ji bo pêkanîna potansiyela kesane, afirîner û pîşeyî perspektîfan vedikin. Bername û projeyên rêxistinên jinan ên neteweyî ji bo beşdarbûnê vekirîne û ji bo jinên neteweyên cûda balkêş in. Bi piranî ji ber yekîtiya çalakvaniya jinan, jinên Kurd bûne aktorên ku rê û rêbazê destnîşan dikin.

Berîtan ve Mizgîn'de somutlaşan enternasyonalizm ruhu, halkların kardeşliğini halkların ortak mücadele kültüründe yoğuran, yeniden şekillendiren, milliyetçilik, dincilik ve cinsiyetçilik adına oluşturulan sınırları yıkan, aşan ve toplumsal öze ulaşan bir enternasyonalizmdir.

Berîtan ve Mizgîn'in Enternasyonalizmi

Gülnaz Karataş yoldaş ile 1991, Mayıs başında Botan'a doğru birlikte yol aldık. 3 kadın bir erkekten oluşan 4 üniversiteli genç olarak İstanbul'dan başladı yolculuğumuz. Gülnaz yoldaşla birkaç kez karşılaşmıştım, diğerlerini tanımıyordum. Mazlum yoldaş erken şehit düşenlerimizden oldu. Diğeri devrimin yükünü kaldıramadığından çok kısa soluklu yolculardan oldu. Gülnaz Cudi'de Binevş, sonra Berîtan ismini almıştı. Berîtan yoldaş tüm zamanların direnen kadın kimliği ve toplumsallığının temsili olarak yaşamaya ve özgürlük umudunu yaşatmaya devam ediyor. Dört üniversiteli genç.... gerilla mücadelesinin halkla buluştuğu, Kürdistan'dan Anadolu'ya aktığı, "Zonguldak Botan Elele" sloganlarının Türkiye kentlerine yayıldığı bir zamanın yolcularıydı. Cudi'nin doruklarına ulaştıklarında farklı farklı kentlerden, metropollerden onlarca, yüzlerce gencin PKK'ye katıldığını gördüler. Bunların içinde Türkiyeli katılımların çokluğu dikkat çekiyordu. Kürdistan halkı Türkiye halklarına öncülük ediyor; Deniz, Mahir ve İbrahim'lerin halkların kardeşliğine, mücadele birliğine olan inançlarını gerçekleştiriyordu.

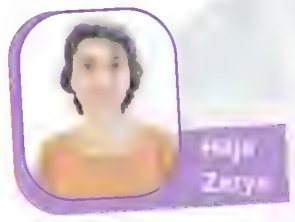

Grubun en önde koşanı oldu

1992 yılının Nisan ayında Mizgîn yoldaşla İstanbul'a döndük. Önce Türkiye'den Kürdistan'a, sonra Kürdistan'dan Türkiye'ye yolculuk başlamıştı. Beş kadın beş erkek on kişilik bir devrim grubuna dönüşmüştük. Hüsna Akgül, Mizgîn yoldaş bu grubun en önde koşanı oldu. Botan'dan Bekaa'ya Mahsum Korkmaz Akademisi'ne hızla ulaşma şansını yakalayan Tokatlı bir devrimciydi. Türkiye'nin farklı bölgelerinden katılımların yoğunluğu Önderlik sahasında da dikkat çekmekteydi. Rêber Apo ile sözleşmesinde ısrarla Botan'a gitmek istiyordu Mizgîn yoldaş. "Zonguldak Botan Elele" denmişti ya, uzatılan eli sıkı sıkı tutmak ve bırakmamak azmindeydi.

Rêber Apo Kürdistan dağlarının, ovalarının Türkiyeli devrimcilere her zaman açık olduğunu belirterek Türkiye devrimine döndürmüştü yüzlerini. Kendi gerçeğiyle yüzleşmek, halk gerçekliğiyle buluşmak önemliydi. Türkiye halklarını Kürdistan halkıyla tanıştırma, buluşturma, kardeşleştirme, görevini koymuştu önlerine. Kendi gerçeğinden kaçmak yerine buluşma, çatışma ve dönüştürme, Kürdistan devriminden Türkiye devrimine yol olma zamanıydı. Mizgîn olarak Kürdistan devrimiyle buluşan Hüsna, Çiğdem olarak Türkiye dağlarında açmak, halklarıyla buluşmak üzere yola çıktı.

Halklar devriminin ölümsüz öncüleri

Berîtan Elazığ'dan İstanbul'a, İstanbul'dan Botan'a, Behdinan'a; Mizgîn Tokat'tan Botan'a Bekaa'dan İstanbul'a, Metina'ya Kürdistan ve Türkiye halklar devriminin ölümsüz öncüleri oldular. Gülnaz Türk devletinin işkencecilerine karşı, "Ben Med torunuyum" diyerek direnmiş, 6 ay gibi kısa bir tutukluluk ardından serbest bırakılmıştı. Çiğdem Türkiye devrimine öncülük misyonu ile yola çıkan grubun ilk tutuklananı olmuş, Türkmen halkının devlete boyun eğmeyen direngenliğini temsil ederek bir yılı bulmadan zindandan çıkmıştı. Avrupa çalışmalarında yer alıp çalışmaları yaygınlaştırması istenirken, O yönünü Kürdistan dağlarına çevirerek gerilla mücadelesini Türkiye'ye yaymayı daha güvenlikli ve kalıcı bir mekan, ilişki, kültür ve kimlik olarak önemsemişti.

Berîtan ve Mizgîn Kürdistan ve Türkiye devriminin, Kürdistan ve Türkiye halklarının kader ortaklığını derinden kavrayan devrimci kadınlardır. Gülnaz'la ilk karşılaşmamız 1990'lı yılların yurtsever gençliğinin radikal eylemlilik ortamında gerçekleşmişti. Üniversiteli gençliğin radikal eylemlerinden biri de o dönem "Kürdistan uluslararası sömürgedir" diyen ve bu tezini kanıtlamak için yazdığı kitaplar yüzünden DGM'de yargılanan Türkiyeli sosyolog İsmail Beşikçi'yi sahiplenmekti. Her mahkemesine katılım yoğun bir saldırı ve tutuklama gerekçesi olmasına rağmen Kürdistan gençliği tarafından yalnız bırakılmadı. Yine bir mahkeme esnasında polislerin faşizan saldırısından tabana kuvvet kaçarken dalgalanan saçları ve polise yakalanmamak için tuttuğu nefesinden dolayı kızaran yüzü hafızama yerleşmişti. Farklı ortamlarda bu enerji yüklü yüzün umut ve kararlılık yüklü sahibiyle tanışabildim.

Berîtan'ın devrimci onuru Mizgîn'in halkçı kimliği

Kürdistan devrimine sahip çıkan ve devletin saldırı, tutuklamalarına maruz kalan bir Türkiyeli demokratı, dostu sahiplenmek, korumak bir onur meselesiydi. Bu hem devrimci bir gelenek hem bir Kürt geleneğiydi. Bu sahiplenme onur ve gurur meselesiydi. O yılların devlet saldırganlığında katletme de dahil her türlü şiddetle karşılaşmak olağan bir durumdu. Buna rağmen halkların kardeşliği Kürdistanlı devrimciler, devrimci gençlik tarafından ağızlardan dolu dolu haykırılan bir inanç sloganıydı. Devlet Türklük adına, inkar ve imha adına saldırabilir, katledebilir, ama halklar her zaman kardeşlikten yana tutum almalıydı.

Deniz idam sehpasında "Yaşasın Türk ve Kürt Halkı'nın Kardeşliği" dememiş miydi? 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu eylemcisi Kemal Pir Türkiye devriminin Kürdistan devriminden geçtiğine ve bunun Ortadoğu devrimine götüreceğine inancın ve eylemin kişiliği değil miydi? İşte 1990'lı yıllar bu iddia ve inancın gerçeğe, enternasyonalist dayanışmanın ortak mücadele zeminine dönüştüğü yıllardı. Berîtan'ın devrimci onuru, Mizgîn'in komünalitede direnen halkçı kimliği Türkiye devrimine yol aldırma iddiasında somutlaşan Türkiye Devrimci Halk Partisi'nin özünü temsil etmekteydi. Türkiye'den Kürdistan'a, Kürdistan'dan Türkiye'ye yol alan devrimci diyalektik yeni dönem enternasyonalizminin komünaliteye dayanan ruhunu temsil etmekteydi. Devletli ve iktidarlı sosyalizm yıkılmış, yeni bir sosyalizm arayışı adım adım kendini tanımlamaya doğru yol almaktadır. Berîtan ve Mizgîn'de somutlaşan enternasyonalizm ruhu halkların kardeşliğini halkların ortak mücadele kültüründe yoğuran, yeniden şekillendiren, milliyetçilik, dincilik ve cinsiyetçilik adına oluşturulan sınırları yıkan, aşan ve toplumsal öze ulaşan bir enternasyonalizmdir. PKK'nin öz kimliğini tanımlayan bir sosyalizmdir. Rêber Apo'nun Haki Karer yoldaş için "Gizli ruhum gibiydi" tanımında yatan bir ruh ortaklığını, ruhsal diyalektiği, birbirini tamamlamayı, biri olmadan diğerinin eksik kalacağını ifade eden bir ilişki ve içeriğe sahiptir.

Yeni bir kimlik, zaman ve mekân tarifi

Rêber Apo demokratik konfederalizmi halkların, inançların, kadın başta olmak üzere tüm ezilenlerin öz iradeleri, öz düşünce, eylem ve örgütlenmeleri ile katıldığı bir sistem olarak tanımladı. Demokratik ulus bu sistemin omurgası olmakta, farklılıkların kendi renkleri, dilleri, inançları ve kültürleri ile birbirini çoğalttığı, beslediği ve büyüttüğü bir ana kültürü, zihniyeti temsil etmekte. Bu zihniyet ve kültürle şekillenme karşıtlıkların eritileceği, ortaklıkların çoğaltılacağı bir anacıl role sahip. Toplumsallık ve özgürlük lehine olan iyi, güzel ve doğrunun bileşkesi. Özne ve nesneleştirmenin aşıldığı, ötekileştirmeye 'dur' diyen komünal kimlikte ortaklaşıldığı yeni bir kimlik ve yurt, yeni bir zaman ve mekan tarifi. Yeni bir enternasyonalizm tanımı komünal enternasyonal olarak vücut buluyor. Demokratik Toplum Manifestosu'nda Rêber Apo, 1. Komünal Enternasyonal'i örgütlemeyi özgür ve onurlu yaşamdan yana olanların önüne bir görev olarak koyuyor. Deniz, Mahir ve İbrahim'lerden Mazlum, Hayri, Haki ve Kemal'lere; Sakine'lerden Berîtan ve Mizgînlere Kürdistan ve Türkiye ortak devrimi yeni dönem sosyalizminin ve enternasyonalizminin temel taşlarını oluşturuyor. Kadın özgürlüğü bütün özgürlüklerin anası! Ekolojik toplum bütün demokratik ilişkilerin aynası! Demokratik ekolojik kadın özgürlükçü paradigma, yeni dönem modernitesinin, demokratik toplum sosyalizminin, kadın özgürlük ideolojisinin ana damarını oluşturuyor. Bu temel damardan beslenen komünal enternasyonalizmin özü kadın özgürlük değerleri üzerinden, özgürleşen kadın kimliğine dayalı gelişmekte.

Jin Jîyan Azadî devrimi yarım asrı bulan Kürdistan özgürlük mücadelesinin bir armağanı olarak Kürdistan'ın dört parçasından tüm dünyaya yayılmakta. Rojava'da gerçekleşen kadın devrimi yeni dönem sosyalizmi ve enternasyonalizminin turnusol kağıdı. Kadın, yaşam ve özgürlük bağını güçlü kuramayan hiçbir devrimin ve enternasyonalizmin ayakta kalma şansı yok. Berîtan ve Mizgîn'ler bu bağı sağlamlaştıranlar olarak Anadolu ve Kürdistan halklarının özgürlük mücadelesinin ve özgür geleceğinin garantisi olmaktalar. Kürdistan'dan Anadolu'ya, Anadolu'dan Kürdistan'a kadının kurucu özne olduğu yeni bir yaşam ve enternasyonalizm köprüsü kurulmakta. Bu köprünün sağlam ayaklar üzerine oturması kadınların ve halkların ortak mücadele tarihi ve geleneğinden beslenmeye, güne ve geleceğe bu temelde anlam vermeye, özgür insan olmakta ve kalmakta ısrara bağlı.

Dengê ku ji dilê jinan olan dide

• Berjîn Tekoşer

Keça min, hay li xwe hebe heya kêliya mirinê
Wek min be, bi aqil û hişyar be
Keça min, wila her tiş daxî li ser keçan e
Nexweşî, xemgînî û îxtiyarîm
Ne tenê ez ji te re wesiyetê dihêlim
Ez fedayê keçanê kurd im

Xatû Xorşîd, Zeyneb Xan û Nergez Xanima Şarezûrî, sê jinên helbestvan û nivîskar ku pir kêm qala wan tê kirin. Jinên ku dengê sedsalek a jinan di dilê wan de olan dida û bi hawara êş û kederên jinan ve diherikî. Dibû dengê hest û ramanên wan... Dengê ku tenê jinan, jinên serhildêr dikarîn ji kûrahiya dil bibihîsin û xwe li ristikên ku di sînga her yek ji wan de diherikî, bigirin û ji her peyvek ji van ristikan jiyanekê bihonin.
Ma ne ev olanên sedsalan in! Dengê tepisandî, hawarên ku wek bahozê xwe li sîngan dide û rûpûşên li ser çavan hatine pêçan diqelişîne û diçe..! Olana bi hezaran jinan e ku li lûtkeya hestên wan ahiste û ahiste xwe ber dide û ber bi rêwîtiya bê dawîn diherike.

Dayê Xûrşîd

Dayê Xûrşîd jina helbestvan ku tenê çend ristik ji helbestên wê li pey mane. Ew dayîka mamosteyê mezin Qane ye; jina ku kurek wiha perwerde dike. Ji nav û dengê vê jina helbestvan jî tê fêmkirin ku bandor û perwerdehiya wê tesîrek mezin li ser mamoste Qane jî kiriye. Jixwe encax zanebûn û hêjatiya jinê bikare kurekî wiha mezin bike û bixe xizmeta civaka xwe...
Sal û dîroka ji dayîkbûn û wefata dayê Xûrşîd nayê zanîn. Tenane tişta ku hatiye gotin û em dizanin ev e; ew keça Şêx Marûfî Kewlûse ye û di sala 1881'an de jidayîk bûye. Di zaroktiya xwe de li bajarê Sinê ya Rojhelatê Kurdistanê, di nav malbatek esilzade ya Erdelanî de perwerde dibîne û mezin dibe.
Her wiha tê gotin ku ew ji hêla wênesazî û kêşana neqiş de jî jîr bûye. Li gel van karan, di wêjeya farsî de jêhatî bûye û zanistên Erebî jî dizanî; mirov dikare bêje di gelek waran de serwext bû.
Ji bilî dîwana wê ya helbestan ku nehatiye çapkirin; nivîsên wê yên din jî ku li ser perwerdehiya zarokan bûne, qet nehatine çap kirin.

Di dîwana Qanî de wê ji bo keça xwe wesiyetnameyek nivîsiye ku çend beytên wê wiha ne;
Keça min, hay li xwe hebe heya kêliya mirinê
Wek min be, bi aqil û hişyar be
Keça min, wila her tiş daxî li ser keçan e
Nexweşî, xemgînî û îxtiyarîm
Ne tenê ez ji te re wesiyetê dihêlim
Ez fedayê keçanê kurd im

Nêrgiz Xanima Şarezûrî

Nêrgiz Xanima Şarezûrî ango Nêrgiz Xanima Caf, keça Mele Şukrûllahê Cafê Şarezûrî ye. Helbet ew ne tenê keça Mele Şukrûllahê Caf e, ew jinek nivîskar, helbestvan û jêhatî ye ku mohra xwe li dîroka jinên kurd xistiye.
Ew li gel helbestnivîsî, her wiha tembûrjeneke kurd e. Di sala (1313 zayînî), li Şarezûr ji dayîk dibe. Di sala 1376'ê zayînî û di temenê 63 salî de, li gundê Şêxan a Rojhelatê Kurdistanê jiyana xwe ji dest dide û li wir tê veşartin.
Tevahiya helbestên Nêrgiz Xanima Şarezûrî bi zimanê kurdî, bi zaravayê Cafî hatine nivîsîn. Her wiha ew di pirtûka ayînî ya Yarisan "Serencam" û di beşa "Dewrey Abidîn" de hatiye nivîsandin. Ew bi helbestvanê bi nav û deng ê Yarsanî, Abidînê Caf re dizewice. Nêrgiz Xanim û hevjînê xwe Abidîn bawermendên ola Yarsan bûn û di piraniya helbestên xwe de hest û bîr û baweriya xwe ya ji ayîna Yarisan re tînin ziman. Wisa dixuye ku Nêrgiz Xanim a Şarezûrî di sala (1335) zayînî; di dema serweriya serokê mezin ê Yarisan Sehakê Berzencî dest bi nivîsandin û helbestnivîsiyê kiriye.
Nimûneyên helbestên wê;

Badeyê min hevale û camê min heval e
Şahiya min heval e û kamê min heval e
Bîra min hevale û hoşê min heval e
Çi ku heye, her noşê min heval e
Dewrî dane li dewra şa
Pê me dikin giştî temaşa
Qewmê bi min nebe bawer
Neyê bo cema yarî yawer
Li cem min wekî toxî bilxur
Her kî ji vê dînê yeqîn neke
bi dl, ji cemê amîn neke
xudayê ewê bad dîn neke
Her kî bo yar xwe nekuje
Ger kî negire qewlê dirust
Bê dîn ew e, wek but-perest
Mehrum dibe ew ji her tişt
Her kî, şik bibe bi dil
Bawer neke bi şayê adil
kirdeyî neqdî dibe batil
Her kê bi yar bide azar
Kirdeya naçe bo nav tomar
Nêrgîz ji xewê nabe bîdar
Rast e jinm, lê belê sed mêr nikare le hemberî min

Zeyneb Xan bi nasnav Keça kurd

Zeyneb Xan ku gelek kes wê wek keça kurd jî dinasin, navê wê Zeyneb Xanî Mele Reûf Efendî Xadim Socadey Koyê ye. Ger tam neyê zanîn jî; lê tê gotin di sala 1900 li Koyê, Başûrê Kurdistanê tê dinyayê. Ew helbestvan, nivîskar, rewşenbîr û çalakvanek kurd bû.
Zeyneb Xan yek ji wan jinên Kurd bû ku ji bo cara yekem rê didin ku bixwîne. Her wiha ew yekem endama jin a Partiya Hîwa bû; li gel vê jî, yekem jina helbestvan a kurd bûye ku di roja cîhanî ya karger de helbest xwendiye.
Ew di nav malbatek rewşenbîr, nîştimanperwer û ayînî de mezin dibe. Yek xwîşk û heft bira bûn. Zeyneb Xan xwîşka mezin, mamoste û piştevanê birayê xwe Yûnis e. Dema ku ew hîn şeş salî bûye, bavê wê keça xwe dibe Bexda daku beşdarî yekemîn dibistana jinan a bi navê Roşdiye dibe û li vir dest bi xwendinê dike. Ew şeş salan li wir dimîne û dibistana seretayî bidawî dike û fêrî Erebî jî dibe.
Di wê dema ku Zeyneb li Bexdayê ye, li mala xalê xwe Ebdullahê Xwirşîd Efendî dimîne. Ew derveyê zimanê Kurdî, fêrî zimanê Farsî, Erebî, Îbranî û Tirkî jî dibe. Ew di mêjara wêjeya netewên din de jî serwext bû. Dûvre bavê wê diçe Bexda û keça xwe tîne Koyê, li wir dîsan dest bi xwendina ayînî dike û çendîn pirtûkên ayînî, gulistan û bostan ên wêjeya Farsî dixwîne.
Ew li gel xebatên xwe yên nivîsandin û wêjeyê, her wiha di mijara bikaranîna çek û siwarkariyê jî jîr û wêrek bûye. Ew di rojnameya Gelawej de bi sernavê "Keça Kurd" nivîs dinivîse. Her wiha di karên siyasî de jî beştarbûnek çalak dide çêkirin. Di heman demê de ew endama "Xoybûn" bû.

Xebata di warê perwerde û wêjeyê de

Ew di sala 1924'an de, bi boneya 1 Eyar (Gulan) helbest dinivîse. Di helbestên xwe de girîngî daye perwerdeyê û 11 helbestan ji bo zarokan nivîsiye. Wê her wiha girîngiyeke mezin daye wekhevî û mafên jinan û di helbestên xwe de pir zêde li ser peyvên mêr û jin radiweste. Naveroka helbestên wê bi gelemperî netewî, ayînî, evîndarî, danasîna xwezayê û rexne ne. Wê di heman demê de li ser şervan, Kurdistan, çar perçeyên Kurdistan, xiyanet, serxwebûn, bihar û Newrozê jî nivîsandine.
Tê gotin piraniya helbestên wê di çarçoveya helbestên klasîk û nûjen dene; her wiha di navbera salên 1950-1960'î de hewl dide ku helbestên hemdem jî binivîse.
Zeyneb Xan wek gelek jinên din di dema xwe de ked û xebata wê ya di warê wêjeyê de nehatiye dîtin û ew wek helbestvan nehatiye pejirandin. Lê dûvre helbestên wê di nav wêjeya kurdî de tên dîtin. Lê belê tê gotin gelek helbestên wê jî winda ne. Zeyneb Xan tûşî bi nexweşiya penceşêrê jiyana xwe ji dest dide. Ew li goristana Îman Mihemed a Hewlêrê hatiye binaxkirin.

Zeyneb Xan ku gelek kes wê wek keça kurd jî dinasin, navê wê Zeyneb Xanî Mele Reûf Efendî Xadim Socadey Koyê ye. Ger tam neyê zanîn jî; lê tê gotin di sala 1900 li Koyê, Başûrê Kurdistanê tê dinyayê. Ew helbestvan, nivîskar, rewşenbîr û çalakvanek kurd bû.

Ekolojik barışın imkanı

Türkiye'de barış süreci dendiğinde genellikle gözümüzde müzakerelerin sürdüğü salonlar ve politik manevralar canlanıyor. Oysa barış, sadece çatışmaların sona ermesi veya resmi anlaşmalarla sağlanan sessizlik anlamına gelmemeli. Barış, toprağın nefes alması, suyun berraklığı, işçinin sağlıklı nefesi ve yaşamın kendisiyle ölçülmeli. Dolayısıyla barışı, yalnızca silahların sustuğu bir an olarak değil; toplumsal ve ekolojik bütünlükle ele almak gerekiyor. Yıllardır süren çatışmalar ve güvenlik odaklı politikalar ekosistemleri parçaladı; köylerinden kente göç etmiş emekçilerin temel haklarını tehdit etti. Kirlenen topraklar, sağlığı bozulan bedenler ve emeği gasp edilen işçiler birbirine bağlı bir bütünün parçalarıdır. Ekolojik yıkım ve sosyal adaletsizlik, aynı politik ve ekonomik düzenin iki farklı yüzü olarak ortaya çıkıyor: biri doğayı, diğeri insan emeğini hedef alıyor. Bu durum, barışı sağlayacak politikaların yalnızca güvenlik ve diplomasi odaklı olamayacağını; ekoloji ve emek dengelerini gözetmesi gerektiğini gösteriyor.

Barış perspektifi sadece sözde kalmamalı

Son yıllarda yönetim politikaları ile sermaye gruplarının çıkarları örtüştükçe ekolojik yıkım hız kazandı. Politik söylemler çoğunlukla uluslararası vitrine dönük şekilleniyor; Paris Anlaşması'nın onaylanması, iklim kanununun çıkarılması veya reformist görünümlü barış adımları sunuluyor. Oysa içeride madencilik, enerji ve inşaat projeleri durmaksızın ilerliyor. Kağıt üzerinde konulan karbon nötr hedefler, fiilen kömür ve maden yatırımlarına verilen ruhsatlarla çelişiyor. Bu söylem ile pratiğin arasındaki uçurum, ekokırımın toplumsal maliyetini görünür hâle getiriyor ve barış perspektifinin sadece sözde kalamayacağını ortaya koyuyor.

Rant, sermaye çıkarları doğayı bitiriyor

Somut örnekler durumu netleştiriyor. Diyelim ki bir köyde tarım arazisi patlayıcı kalıntıları ve ağır metal birikimi nedeniyle kullanılamaz hâle geliyor. Köylü çiftçi hem gelirini kaybediyor hem de kirli toprak ve suyun etkisiyle uzun vadeli sağlık riskleriyle karşılaşıyor. Ağır metal kontaminasyonu, nitrat ve fosfat yüklenmeleri özellikle kırsal topluluklarda çevre sağlığını tehdit ediyor; su yoluyla taşınan toksik elementler karaciğer ve böbrek hastalıklarına, çocuklarda nörogelişimsel bozukluklara yol açıyor. Bu örnek, ekolojik yıkımın doğrudan toplumsal ve ekonomik etkileriyle bağlantılı olduğunu gösteriyor.

Enerji, inşaat, madencilik ve tarım sektörlerindeki müdahaleler yalnızca doğayı parçalamıyor; toplumsal yaşamın dengelerini de bozuyor. Hidroelektrik santraller vadileri kuruturken, jeotermal santraller toprak ve suyu kirletiyor. Kömürlü termik santraller hem yerel ekosistemleri hem de küresel iklimi tahrip ediyor. Devlet politikası, enerji güvenliğini gerekçe göstererek sermaye çıkarlarını mühendislik hesaplarıyla meşrulaştırıyor. Kanal İstanbul gibi mega projeler, mühendislik literatüründe bütünleşik planlama ilkeleriyle çelişse de rant ve sermaye birikimi için teknik aklın araçsallaştırıldığı sahneler yaratıyor. Böylesi projeler, ekolojik ve toplumsal dengeyi bozarken barışın kapsamlı bir şekilde ele alınması gerekliliğini ortaya koyuyor.

Barış ekolojiyi kapsamalı

Toprak, su ve hava yalnızca doğal çevre değil; emek sürecinin de temel bileşenleri. Zarar gördüğünde işçi bedeni de zarar görüyor. Barış sürecinin başarısı, tam da bu kavramsal bağın farkına varmakla mümkün. Silahların susması, toprağın ve suyun temizlenmesi, kirlenmiş alanların yeniden üretime kazandırılması ve işçilerin sağlıklı çalışma koşullarına erişimi birbirinden bağımsız değil. Türkiye'nin barış haritası, ekoloji ve işçi sağlığı ekseninde yeniden çiziliyor. Dolayısıyla barışı sağlamanın yolu, toplulukların karar alma süreçlerine katılımını ve yerel bilgiyle deneyimin yönetimle buluşmasını güvence altına almaktan geçiyor. klim krizinin tetiklediği kuraklık, seller ve ekstrem sıcaklıklar ekosistem hizmetlerini bozuyor; tarımsal verim kaybını ve gıda güvencesizliğini artırıyor. Türkiye'nin hidrolojik kapasitesi, mevcut kullanım senaryolarıyla 20–30 yıl içinde sürdürülemez hâle geliyor ve endüstriyel tarım modeli devam ettiği sürece gıda güvenliği ciddi biçimde tehdit altında kalıyor. Bu durum iç göçleri ve kırsal yoksulluğu artırıyor, ekososyal çatışmaları büyütüyor. Bu tablo, ekolojik yıkım ile toplumsal adaletsizlik arasındaki bağlantının kaçınılmaz olduğunu ve barışın kapsamının ekolojik boyutu göz ardı etmeden belirlenmesi gerektiğini gösteriyor.

Direnişler ve ivmelenmenin önemi

Toprak, su ve hava yalnızca doğal çevre değil; emek sürecinin de temel bileşenleri. Zarar gördüğünde işçi bedeni de zarar görüyor. Barış sürecinin başarısı, tam da bu kavramsal bağın farkına varmakla mümkün.

Direnişler, toplumsal bilincin ve ekolojik farkındalığın en canlı göstergeleri hâline geliyor. Muğla'nın Milas ilçesinde İkizköy halkı ve yaşam savunucuları, termik santrale kömür sağlayacak saha genişletme projesine karşı yıllardır direniyor. 2021'de başlayan mücadele, ağaç kesimlerinin hızlanmasıyla yeniden gündeme geldi. Yüzlerce ağaç kesilmiş olsa da köylülerin ve çevrecilerin kararlı direnişi ekolojik adaletin sembollerinden biri.

Bu direnişler, barışın yalnızca politik müzakerelerle değil, toplumsal katılım ve ekolojik haklarla da sağlanabileceğini ortaya koyuyor. Benzer şekilde, bu yıl Meclis'e sunulan torba yasa ile zeytinliklerin madenciliğe açılması planlanıyor. Birçok kentte "Zeytinime Dokunma" sloganıyla protestolar düzenleniyor; köylüler TBMM önünde topraklarını, kültürel miraslarını ve ekolojik değerlerini savunuyor. Meslek odaları ve barolar da yasa teklifine karşı teknik açıklamalar yapıyor. Şırnak'ta güvenlik gerekçesiyle yapılan geniş çaplı ağaç kesimleri, yerel halk tarafından ekolojik tahribat ve barış süreciyle çelişen politikalar olarak değerlendiriliyor. Tüm bu örnekler, ekolojik barışın yalnızca çevresel değil, toplumsal boyutunu da zorunlu kılıyor.

Ekolojik direnişler moral ve sembolik kazanımlar açısından değerli olsa da tek başına devletin tutumunu değiştirmeye yetmiyor. Bunun için ekolojik barış gibi bir pratik gerekiyor. Ekolojik barış, doğa ile toplumun ve gelecek kuşakların uyum içinde yaşamasını güvence altına alan bir paradigma sunuyor. Çevresel riskler eşit dağılmıyor; sanayi bölgelerindeki işçiler ağır metallere maruz kalırken, kırsal alanlarda yaşayan halk tarımsal verim kaybı ve su kıtlığı ile mücadele ediyor. Bu nedenle barış stratejileri, ekosistemlerle ilişkileri bütüncül biçimde ele alan kapsayıcı politikaları içermelidir.

Barış stratejileri ve yol haritası

Barış ve ekolojik kazanımların sağlanması için hukuki güvence ve sürekli izleme sistemleri hayati önemdedir. Ekokırımın suç sayılması, çevresel etki değerlendirmesinin bilimsel temele dayanması ve toplulukların karar mekanizmalarına katılması hem ekosistemleri hem de toplumsal hakları güvence altına alıyor. Böylece barış, yalnızca çatışmasızlık değil; sürdürülebilir bir yaşamın teminatı hâline geliyor.

Ekolojik barış pratikleri somut uygulamalarla destekleniyor. Geleceğe dair yol haritası, bilimsel bilgi ile toplumsal örgütlenmenin birleştiği noktada şekilleniyor. Topluluk gözlemleri, ekotoksikoloji ölçümleri, karbon ayak izi analizleri ve biyolojik çeşitlilik izlemeleri karar süreçlerine entegre ediliyor. Merkezi ve yerel yönetimlerin şeffaflığı, hukuki yaptırımlar, ekonomik ve ekolojik maliyet analizleri, toplumsal katılım ve sürekli denetim mekanizmaları bir araya geldiğinde ekolojik barış kalıcı hâle geliyor. Bu yaklaşım, doğayı korumanın ötesinde toplumsal hakların, işçi haklarının ve yaşam alanlarının güvence altına alınmasını sağlıyor. Ekolojik barış, bir hedef değil; yaşamı savunmak için sürekli inşa edilen bir pratik olarak işliyor. Her adım, doğal varlıkları dengeli kullanmak, toplumsal eşitliği sağlamak ve gelecek kuşaklara yaşanabilir bir dünya bırakmak için atılmış stratejik bir adım. Sonuç olarak, doğa ve toplum artık ayrı düşünülemez; her ağaç, her nehir yatağı ve her direniş, barışın ayrılmaz bir parçası hâline geliyor.

Özgürlük okulunun öğretmeni kadınlar

Pozitivizm ve liberalizmin en güçlü kalesi haline gelen sosyal bilimlerin, toplum cephesinden köklü bir eleştirisi ve değerlendirilmesi gerekmekte ve bu özgürlük sosyolojisinin en temel çalışması olmaktadır.

• Medya Doz

Mitolojilerde adı geçen bütün zalim tanrılar bir araya gelseydi bugün yaşadığımız çağı bu kadar hor, hodkâm ve acımasız kurgulayamazdı. Onların bile aklına bu kadar lakayt acı, bu kadar örtük kölelik, bu kadar ruhsuzluk ve sevgisizlik inşa etmek gelmezdi. Kapitalist modernitenin çağdaş tanrıları mitolojik tanrılara bile dudak ısırtan kötülüklerin toplamı olarak kendini inşa etmiş. Ve bizler iyiliğin üstünü katman katman örten kötülükleri tarihin hafızasından kazımak istiyoruz. Tırnaklarımızla eşelediğimiz çirkinliği söküp güzelliği arıyoruz. İçimizdeki hakikat algısı derinlerde bizden gizlenen iyiliğin olduğunu fısıldıyor. Biliyoruz ki bazı şeyler hayatın mayasıdır, onlar olmazsa olmaz. İşte o mayaya dokunmaktır gayemiz... Evet, güzel zamanlara gebe bir andayız. Oluşum anında... Anda oluşmanın sancılı gizemini çözmeye çalışıyoruz. "Anlamın maddeyi aştığı, maddenin anlamlaştığı" özgürlük anını yakalamaktır gayemiz. Hayat, bir anlam arayışı ise yoldayız, yürüyoruz. Soruyoruz bazen sesli, kulakların duyduğu, bazen sessiz, içimizin duyduğu...

Oluşum ve yaratım anları

Kimler tarihin genetiğiyle oynuyor ve neden? Neden yüzü örtülü bir coğrafya algısı oluşturulmaya çalıştırılıyor kafamızda, neden ülkemiz gizli bir bahçe gibi sunulur yabancı ellere ve bu bahçede bazı meyveler neden yasak? Daha doğrusu niye bize yasak? Kim oynuyor bu kavramların kimyasıyla? Bu sosyal bilimler hangi zihinlerin inşası? Neden hiç toplumsal kaynakların, tarihsel akışların bilimi yokmuş gibi bir algı yaratılıyor? Bu hayatta ne eksik, yarım olan ne? Yaşam sosyolojimizde var olan ama ifadesi olmayan nedir? Tarihten bugüne en çok ne inkâr edildi ve neden, nedir en çok parçalanan?

Herkesin dudaklarına ab-ı hayat olan kaynaklar kurumaya yüz tuttukça aklımız sarsıntılar yaşar, beynimize sorular hücum eder. Başlarız asırlık sorularımıza cevaplar aramaya... Rêber Apo bu anlara özgürlük sosyolojisinde oluşum ve yaratım anları dedi.

Tamlık duygusunu yitirmeme adına

Hakikatin kalbinin ilk nasıl kemirildiğinin cevabını bulursak yaşama bir nebze olsa yaklaşmış olacağız. Egemenliklerle örgütlenmiş erkek aklının icadı iktidar, ne zamanki kadınlığın ve toplumsallığın kimliğini, bilimini, sosyolojisini ve tarihselliğini yontmaya başladı orada hayat anlam bakımından parçalandı. Bu sadece yaşamın anlamsızlaşmasını beraberinde getirmez bir de o kutsal yaşamın yerlerde sürünmesini de koşullar. Bütün zamanların yaratıcı gücünü kendinde usul usul barındıran, yeryüzünün en güzel varlıklarından olan kadını noksan gören, toplumu nesne gören bütün iktidar eksenli görüşler, kendindeki eksikliği unutmak için sığınılan kör bir in gibidir. Çünkü egemen eksik olabileceğini hazmedemiyor. Tamlık duygusunu yitirmeme adına kadına ve ahlaki politik topluma bulunan yarımlıkların hepsi hayattan bir şeyler eksiltiyor. İktidar aklının anlamsız boşluklarda yuvarlanması bundan... Kendine bin bir kılıf bulan hiçlik psikolojisi de aynı sancının ürünü. Anlam doğuran bir gerçekliği yaşam dışına atarak yaşadığını sanan yalancı iktidarın rüyası, bütün insanlığın kâbusu olduğundan beri anlamı arıyoruz.

Uyanmışsan, insansındır

Gerçeğin uzağına düşmüş sanrılar, ilkin zararsız bir düş gibi görünür sonra da kâbusa dönüşür. Zira kökünden kopan her bir şey parçalanır, dağılır. İster düşte ol ister gerçeğin içinde. Bu akıbetten kurtulmanın tek yolu; kendi yolunu sistemin yolundan ayırmaktır. Kapitalist modernite sisteminin günlük olarak salgıladığı iktidar; bilimcilik, cinsiyetçilik, milliyetçilik, dincilik başta kadının sonra da bütün toplumun canına okuyor. Toplumun köklerini kemiren, kadını hücrelerine kadar kurutup ruhsuzlaştırmaya çalışan bu sistem naralar atarak "ben geliyorum" demez, bin bir hile ile seni çağırır ayağına ve sen aklı başındaysan, ideolojik olarak uyuşturulmamışsan, ret sahibi olabilirsin. Bu kirli sistemin içinde öğütülmenin farkına varmışsan ve buna karşı duruyorsan insansındır. Sistemin çarkında parça pencik olmayı gururuna yedirememişsen, uyanmışsan, insansındır... Silkinip uyanan insan için bütün bilimler yasak meyve ilan edilir ama bir şey hep unutulur. Uyanan insanın gücü yeni dünyalar yaratacak, coşkuya, aşka sahiptir. Egemenlerin işine gelmediği için bunu unutabilirler, önemli olan bizim unutmamamızdır. Ve hiçbir zaman hatırlama cesaretinden vazgeçmememizdir, evet unutmak her zaman envai türden korkaklığı barındırır içinde, hatırlamak ise cesur ruhların işidir.

Bilimcilik tanrısı

Görüyoruz ki bilimcilik kendisini tam bir tanrı gibi yapılandırmıştır. Toplumu egemen erkeğe göre inşa etmeye çalışmaktadır. İşte bu yüzden toplumsal bilim kaynaklarının devletçi ve pozitivist bakış açısından arındırılıp asıl kaynağına akıtılması gerekmektedir. Bu kapsamda sosyal bilimlerde kadın bakış açısı ve felsefesi ile yöntem sorunu ve bilgi-iktidar çizgisinin köklü bir çözümlenmesi kaçınılmazdır. Toplumun ahlaki politik sosyal yapısı kendi etik ve estetik değerleriyle ele alınınca gerçek özüne kavuşacaktır. Pozitivizm ve liberalizmin en güçlü kalesi haline gelen sosyal bilimlerin, toplum cephesinden köklü bir eleştirisi ve değerlendirilmesi gerekmekte ve bu özgürlük sosyolojisinin en temel çalışması olmaktadır. Bu şekilde ancak toplum tarihi, düşüncesi, tarzı yeniden ele alınıp değerlendirilebilir. Özgürlük sosyolojisi toplumun yaşamı yeniden kurma okulu, akademisi ve bilme alanıdır. Bilimsel çalışmalar, özgürlük bilimi ve tarihsel gerçekliği temelinde yürütülünce anlam kazanacaktır. Bilimin doğru ve toplumsal bir tanıma kavuşmasında felsefi yorama ve etik inşalara ihtiyaç vardır. Bilimi aşırı analitik ve egemen eril aklın tekelinden çıkartıp, kadının ve toplumun esnek ve çok seçenekli yaşam yörüngesine akıtmak, hakikate ulaşmanın temel bir zemini haline getirmek gerekiyor. Bu anlamda bilimi, hakikati çarpıtmanın yolu ve yöntemi olmaktan çıkarıp, tarihsel doğruları bilerek toplumsal hakikatlere ulaşmanın adresine dönüştürebiliriz.

Özgürce çarpan yürekler

İnsanca alınan her nefes daha bir anlamlı olsun istiyoruz, hep kıyıda köşede duran halklar hak ettiği yerde, demokratik ulus çatısı altında olsun mesela, ahlaki ve politik tutum, inandığımız yaşam felsefemiz olsun mesela. Kendi tarihini kendi elleriyle nakışlamak isteyen tanrıça soyunun ardılı kadınlar, verili olan, dayatılan bütün yaşam biçimlerinin dışında, özgür bir yaşam inşa etsin mesela... Özgürce çarpan yüreklerin olduğu her yer cennete dönüşür, en güzel destanlar yazılır, tarihsel ezgi tadında şiirler yazılır, düş dünyasında gerçeğe yetebilecek kadar sanatsal eserler yaratılabilir, tanrıçaların öldürülmeye çalışıldığı ve yıkım kültürünün inşa edildiği çağlara ağıtlar yakılabilir, yine her şeye rağmen direnen, özü kadınca olan halk kültürlerine türküler yazılabilir. Kısacası bu ahlaki politik toplumun dünyasında istediğiniz kadar sanatsal ve kültürel akışlarla ruhunuzu özgürlük rüzgârlarına bırakabilirsiniz. Çünkü esir alınan kadın ve toplum dünyası özgürlükle buluşunca kendi etiğini ve estetiğini en güzel şekilde oluşturabilecek potansiyele sahiptir.

Yeni yaşamın oluşumu

Tarihte yaşayan on binlerce onur abidesi kadının, hafızası kanatılmış tarihsel toplumumuzun ruhu şad olmayı bekliyor. Bu anlamda özgürlük sosyolojisi sosyal bilimler alanında, demokratik toplumun inşa alanlarında, ahlaki politik toplum ilkesine dayanan ve ulus–devlete alternatif demokratik ulus alanlarında omzumuza sonsuz inşa görevi yüklüyor. Sonsuzluk ise en çok kendisini sanatla ifadeye kavuşturabilecek bir yapıya sahip. Ve demokratik ulusun hedeflediği kuramsal ve kurumsal içerik; kültürü, ahlakı, politikayı, tarihi, bilimi, siyaseti, estetiği, eğitimi, ekonomiyi, demokrasiyi, ekolojiyi, sağlığı ve daha adını sayamadığımız bilumum toplum ihtiyacını kapsıyor. Bu bir bütün yeni yaşamın oluşumu demek. Bu kadının özgür dünyası demek. Bu ahlaki ve politik toplumun yeniden nefes alması demek. Bu her şeyi ile çarpıtılmış, sararıp solmuş, iktidar algılarından kurtulmak demek. Demokratik modernite sisteminin içinde yer almak, her şeye hakkını verme algısı ile büyümek demek. Demokratik-Ulus zihniyetiyle bir komünde yer almak, özgür birey olmanın anlamlı bir adımını atmak demek. Özgür, eşit ve demokratik ilkelere dayanmış bir halk meclisinde yer almak, inşa görevlerini üstlenmiş toplumsal kadro olmak demek...

Dilimiz zihnimizin aynasıdır

Biliyoruz ki her şey dili doğru anlamlara kavuşturmakla başlar zira dilimiz zihnimizin aynasıdır. Ana kadının ve doğal toplumun diliyle yaşama ideası ise devrimsel bir çıkıştır. Bu çağın zihniyet yapısına musallat olmuş cinsiyetçi ideoloji, cinsleri kimliksiz yaratıklara dönüştürme çarkı gibi çalışıyor. Dillere pelesenk olan aşırı cinsiyetçi ifadelerin hiçbiri insanlığın özüne denk değil. Toplumu hakikati ile buluşturacak ve tarihten ilham alan tanrıça diline ve edebine ihtiyaç vardır. Ne yırtıcı aslan karakterli bir erkek figürü ne de her an avlanmaya hazır ceylan karakterli bir kadın figürü bizim edebimizin ve dilimizin daha doğrusu insani felsefemizin kabul edebileceği bir gerçektir. Ahlaki ve politik toplumun ilk elden temel maddesi sözdür. Sözü doğru bir zihniyetten süzüp insanlığa sunmak ise entelektüel bir görevdir.

Karanlığın orta yerinde aydın bakabilmek

Beş bin yıllık egemen sistem yalana dayalı zihniyetiyle toplumsal sorunları bin bir sıfat ve imgeyle tanımsızlık deryasında boğmaya çalışırken, biz eli kolu bağlı duracak değiliz. Elbette duygu dolu zekâmızın buna bir isyanı olacak. Elbette viran edilen insanlık tarihine yazacak yeni bir şiirimiz olacak, elbette acı ve sevinçlerimizi türküleştireceğiz. Sanılmasın ki kadınlık laldır. Sanılmasın ki özgürlüğe susamış toplum laldır. Var, gerçeğin de kulakları sağır edecek bir çığlığı var.

Sadece ve sadece ateşin ortasındayken bile zafere inanan bir ruhun bizi kuşatması lazım. Evet, en çok da ateşin ortasında inanmak gerek. Bayraklar dalgalandığında herkes inanır zafere. Önemli olan karanlığın orta yerinde aydın bakabilmek, önemli olan viran olmuş mekanlarda inşacı olmak, önemli olan kalbi buz tutmuş bir zamanda kor yürekli bir özgürlük savaşçısı olmak... Önemli olan özgürlük okulunda öğretmen olmak.

Nijerya kadın hareketinin öncüsü:

Funmilayo Ransome-Kuti

Funmilayo Ransome-Kuti evin ikinci kat bir penceresinden atıldı, hastaneye kaldırıldı ancak komaya girdi. Aldığı yaralar nedeniyle 13 Nisan 1978'de yaşamını yitirdi. 77 yaşındaydı. Cenaze törenine binlerce kişi katıldı. Haber kuruluşları, ondan "ilerici bir devrimci", "Pan-Afrikan bir vizyoner" gibi övgü dolu sözlerle bahsettiler.

Funmilayo Ransome-Kuti, Nijeryalı bir eğitimci, siyasi kampanyacı, oy hakkı savunucusu, kadın hakları aktivisti ve sosyal reformcuydu. 25 Ekim 1900'de, o dönem İngiliz hi-

Fidan Yıldırım

mayesinde olan Güney Nijerya'da, Ogun Eyaleti sınırları içinde yer alan Abeokuta'da doğdu. O dönemde kız çocuklarının okutulması geleneği olmamasına rağmen ailesi hem onun hem de erkek kardeşlerinin eğitimini önemsiyordu. Böylece okula gönderilen ilk kızlardan biri oldu. Okulda maruz kaldığı ırkçı ayrımcılığa tepki olarak, Hıristiyan adı Frances yerine kendi kültüründen gelen, kısaltılmış Yoruba adı Funmilayo'yu kullanmaya karar verdi. Eğitimini tamamlayınca Abeokuta'ya dönerek öğretmen olarak çalışmaya başladı. 20 Ocak 1925'te, rahip olan İsrael ile evlendi. Evlilikleri İsrael'in ölümüne kadar, eşitlik duygusu ve derin bir karşılıklı saygı temelinde otuz yıl süren çiftin biri kız olmak üzere dört çocukları vardı. 1935 ve 1936 yılları arasında İsrael- Funmilayo çifti İngiltere'den ikinci el bir araba satın alıp kendilerine gönderilmesini sağladılar. Funmilayo Ransome-Kuti, Abeokuta'da araba kullanan ilk kadın oldu.

Kadınlar birliği kulübünde rol oynadı

Evlendikten sonra öğretmenliği bırakan Funmilayo Ransome-Kuti çok geçmeden yeni projeler geliştirmeye başladı. 1928'de Nijerya'nın ilk okul öncesi sınıflarından birini kurdu. Yanısıra seçkin ailelerin genç kadınlarını kendilerini geliştirmeye teşvik eden bir kulüp kurdu ve okuma-yazma bilmeyen kadınlar için dersler düzenledi. 1932'de kurulmasına yardımcı olduğu kulüp, hayır işlerine odaklanmanın yanısıra dikiş, yemek hizmetleri ve yetişkin eğitimi dersleri de verdi. İlk üyeleri ağırlıkta orta sınıftan Hıristiyan, Batı eğitimli kadınlardı. 1940'larda kulüp daha politik bir karakter kazandı ve pazar kadınları için okuryazarlık atölyeleri düzenlemeye başladı. Aynı zamanda Nijeryalı birçok kadının karşılaştığı sosyal ve politik eşitsizlikler konusunda bir bilgi birikimi oluştu. Kulüp 1944'te yerel yetkililerin sahte gerekçelerle pazar kadınlarından pirinç almasını engellemek için başarılı bir kampanya yürüterek onların haklarını savundu.

1946'da Abeokuta Kadınlar Birliği (AWU) adını alan kulüp tüm kadınlara kapısını açtı. Funmilayo Ransome-Kuti'nin başkanlığında, piyasa kadınlarına uygulanan haksız fiyat kontrolleri ve vergilerle mücadeleyi temel aldı. AWU zamanla 20 bin üyeli ve 100 bine varan destekçisi olan bir örgütlenmeye dönüştü. Kadınları birleştirmek ve sınıf çatışmasından kaçınmak için Funmilayo Ransome-Kuti ve diğer resmi üyeler sendika toplantıları ve etkinliklerde yerel Yoruba dilini konuşup Yoruba kıyafetleri giyiyorlardı. Abeokuta'da gelir ve su kullanımı için alınan düzenli vergilerin yanısıra, pazar kadınları özel bir vergi de ödemek zorunda bırakılıyorlardı. Funmilayo Ransome-Kuti kadınlara vergi konulmasına karşı AWU'nun eylemlerine liderlik etti. Bu ilk siyasi eylemliliğiydi. Gazetelerle iletişime geçerek, dilekçeler dağıtarak seslerini duyurmaya çalıştılar. AWU üyeleri yetkililer üzerinde daha fazla baskı kurmak amacıyla vergilerini ödemeyi açıkça reddettiler. Başkanlık sarayının dışında uzun nöbetler tuttular ve Tek Yerli Yönetim Sistemi'nin (SNA) finans kayıtlarının denetlenmesini ayarladılar. Kadınlara uygulanan verginin kaldırılması hedefine ek olarak SNA'nın yürütme kurulunda kadınların temsil edilmesini talep ettiler.

Başkan Alake'yi tahttan indirdiler

1947 yılının sonlarına doğru yetkililerin eylemlerini yasaklamaya başlaması üzerine kadınlar sayısı on bine varan katılımcılarla "piknik" veya "festival" adı altında eylemlerini sürdürdüler. Arbedelerin yaşandığı bu eylemliliklerde göz yaşartıcı gazlarla başetmenin yollarını öğrendiler. AWU, üyelik aidatlarını tutuklanan kadınların savunmasında kullanıyordu. Kadınlar giderek halkın sempatisini kazandılar. 1948 yılı başlarında AWU üyeleri dilekçeler, basın toplantıları, gazetelere mektuplar ve gösterilerle vergi karşıtı protestolarını tırmandırdılar. Aynı yılın Nisan ayında Başkan Alake kadınların taleplerini dikkate alarak, kadınlara uygulanan vergiyi askıya aldı ve AWU'nun şikayetlerini incelemek üzere özel bir komite atadı. 1949 yılı başlarında ise, AWU'nun çabaları sonucu Alake geçici olarak tahttan indirildi. Bu gelişme ile birlikte Funmilayo Ransome-Kuti'nin AWU ile beraber yaptığı çalışmalar gazetelerde yoğunca işlendi. Nijerya'nın bağımsızlığı için faaliyet gösteren Nijerya Ulusal Konseyi ve Kamerun Partisi (NCNC) 1947 yılında, önerilen Nijerya anayasasını protesto etmek amacıyla Londra'ya bir heyet gönderdi. Ransome-Kuti bu heyette yer alan tek kadındı.

Londra'da bulunduğu süreçte, Londra Kadın Parlamentosu Komitesi, Ulusal Kadın Enstitüleri Federasyonu ve diğer kuruluşlarla görüşmeler yaparak Nijeryalı kadınların sorunlarını dile getirdi. Daily Worker gazetesine bir makale yazarak, İngiliz sömürge yönetiminin Nijeryalı kadınları hem siyasi ve hem de ekonomik olarak önemli oranda dışladığını ifade etti. Makale büyük tartışmalara yol açtı.

Seçim ve siyasette kadın temsilini savundu

Ransome-Kuti 1949 yılında bir ulusal anayasayı görüşmek üzere düzenlenen Batı Eyaletleri Konferansı'nda Abaokuta'yı temsil etti. Tartışmalara katılan tek kadın olarak, kadınlara oy hakkı verilmesini savundu ve dolaylı bir seçim sisteminin oluşturulmasına karşı güçlü argümanlar sundu. Funmilayo Ransome-Kuti, ülke çapında kadınların oy hakkı da dahil, haklarını daha güçlü savunabilmek amacıyla 1949 Mayıs'ında Nijerya Kadınlar Birliği'nin (NWU) kurulmasını önerdi. AWU da öneriyi destekleyerek daha sonra kurulan NWU'nun Abeokuta şubesi olarak faaliyetlerini sürdürdü. Ransome-Kuti, birkaç yıl Nijerya'nın dört bir yanına seyahatler yaparak kasaba ve şehirlerde NWU şubelerinin kurulmasına yardımcı oldu. Bu arada hem NWU'nun ve hem de Abeokuta'daki sendikanın başkanlığını yapmaktaydı. NWU, kadınların oy hakkını elde etmesi, seçim kurullarının kaldırılması ve siyasette kadınlara daha dengeli temsilin sağlanması hedefleriyle faaliyet yürüttü.

NCNC partisinin kurucu üyelerinden olan Funmilayo Ransome-Kuti 1951'de bölgesel meclis seçimlerinde partisinin adayı olarak yarıştı ama seçimi kaybetti. Partinin Batı Çalışma Komitesi'nde haznedar olarak çalıştıktan sonra Batı Bölgesi'ndeki NCNC Kadın Örgütü'ne Başkan oldu. Ransome-Kuti 1953'te Abeokuta'da kadınların oy hakkı ve siyasi temsilini tartışmayı amaçlayan ve 400 kadın delegenin katıldığı bir konferans düzenledi. İki günlük konferanstan sonra delegeler Nijerya Kadın Dernekleri Federasyonu'nu (FNWS) kurdu. Federasyon, kadınların siyasi katılımını, eğitim olanaklarının iyileştirilmesini ve yeni sosyal hizmetler ile sağlık hizmetlerinin oluşturulmasını savunmaktaydı.

Batı Meclisi'ne atanan ilk kadın

Funmilayo Ransome-Kuti 1950'lerin başlarında Batı Şefler Meclisi'ne atandı ve Yoruba halkının Oloye şefliği ünvanı ve Beere yardımcı ünvanı verildi. Batı Meclisi'ne atanan ilk kadın ve Nijerya Şefler Meclisi'nde görev alan az sayıdaki kadından biriydi. "Şefler Meclisi, Nijerya'nın federal ve bölgesel yapıları içinde yer alan ve sömürge ve sömürge sonrası dönemlerde geleneksel yöneticilere ve şeflere yönetimde resmi bir rol sağlamak amacıyla kurulan bir yasama organıydı. Anayasal reformların ardından lağvedilmeden önce, Nijerya'nın bazı bölgelerindeki iki meclisli yasama sisteminin üst meclisi olarak işlev görüyordu." (Wikipedia) Ransome-Kuti, Nijerya Öğretmenler Birliği'nde yönetim kurulu üyesi olarak da görev yaptı. Ransome-Kuti, Afrika kıtasında Cezayir, Mısır ve Gana kadın örgütleriyle sağlam ilişkiler geliştirdi. İngiltere, Çin, Sovyetler Birliği, İsviçre, Avusturya, Çekoslovakya ve Polonya'ya geziler yaptı. 1956'daki Çin gezisinde Nijeryalı kadınlar ve kültür konusunda halka açık dersler verdi. Çin devriminin lideri Mao Zedong ile tanıştı. Funmilayo Ransome-Kuti kendisini bir "Afrika Sosyalisti" olarak tanımlıyordu. Ancak, Çin ziyaretini Kadınların Uluslararası Demokratik Federasyonu'nun (WIDF) mali yardımıyla gerçekleştirdiği için İngiliz yetkililer WIDF'ın onu komünist ideolojiyi yaymak için görevlendirdiğinden şüphelenerek pasaportunu yenilemeyi reddettiler. 1958 yılında ABD'de yapılacak olan bir kadın hakları konferansına davet edilmişken "çok fazla komünist bağlantısı olduğu" gerekçesiyle kendisine vize verilmedi. Komünist olmadığını ilan etmesine ve birçok girişimde bulunmasına rağmen, pasaportu ancak Nijerya'nın 1960'taki bağımsızlığından sonra yenilendi.

Kendi siyasi partisini kurdu

1959 seçimlerinde partisinin onu aday göstermemesi üzerine seçimlere bağımsız aday olarak girdi, ancak oyları bölmesi nedeniyle NCNC karşıtı bir aday seçimi kazandı. Partisi onun üyeliğini iptal etti. Bunun üzerine"Commoners' People's Party" (Halk Partisi) adıyla kendi siyasi partisini kurdu. Ne var ki, ilgi çekmeyen partisi bir yıl sonra kapandı. Nijerya'nın 1960'ta bağımsızlığına kavuşması ardından yeni anayasada kadın ve erkekler için evrensel yetişkin oy hakkı tanındı. Ancak, çoğunluğu Müslüman olan Kuzey Bölgesi, kadınlara oy hakkını tanımadı. 1976'da askeri kararnameyle bu bölgedeki kadınlara oy hakkı verildi. Funmilayo Ransome-Kuti, Kadınların Uluslararası Barış ve Özgürlük Birliği'nde (WILPF) aktif olarak çalıştı ve 1963 yılından itibaren Nijerya şubesinin başkanlığını yürüttü. Ransome-Kuti 1965 yılında Nijer Nişanı üyeliği ulusal onuruna sahip oldu. İbadan Üniversitesi ona 1968'de fahri hukuk doktorası ünvanı verdi. 1970 yılında Lenin Barış Ödülü'nü aldı. Batı Nijerya eyalet hükümeti tarafından Eğitim Danışma Kurulu başkanlığına atanan Funmilayo Ransome-Kuti diğer ülkelerden öğretmen alımı konusunda Federal Eğitim Bakanlığı'na danışmanlık yaptı. Oğlu Fela'dan ilham alarak, sömürgeci Avrupa etkilerini bir yana bırakmak amacıyla, 1970'lerin başında soyadını gayri resmi olarak "Anikulapo-Kuti" olarak değiştirdi.

Yoruba dilinde bir kelime olan "Anikulapo" "kesesinde ölüm taşıyan avcı" veya "güçlü koruma taşıyan savaşçı" gibi bir anlam taşıyor. Funmilayo Ransome-Kuti'nin oğlu Fela müzisyen ve aktivistti. Nijerya askeri hükümetlerine yönelik eleştirilerini yüksek sesle dillendiriyordu. Oğlunu sık sık ziyaret eden Ransome-Kuti, 18 Şubat 1977'de bin kadar silahlı asker eve baskın düzenlediğinde yine oradaydı. Oğulları Fela ve Beko askerlerce dövülüp ağır yaralandı. Eve zarar verildi. Funmilayo Ransome-Kuti evin ikinci kat bir penceresinden atıldı, hastaneye kaldırıldı ancak komaya girdi. Aldığı yaralar nedeniyle 13 Nisan 1978'de yaşamını yitirdi. 77 yaşındaydı. Cenaze törenine binlerce kişi katıldı. Haber kuruluşları, ondan "ilerici bir devrimci", "Pan-Afrikan bir vizyoner" gibi övgü dolu sözlerle bahsettiler. Daha önceleri de medya tarafından "Lisabi'nin Dişi Aslanı" olarak tanımlanıyordu. Funmilayo Ransome-Kuti'nin anısına onu tanıtan bir film çekildi ve bir oyun yazıldı.

BAĞIŞ

ABONE FORMU

İsim: .....
Adres: .....
Tel no: .....
Banka adı: .....
Hesap No: .....
Blz:.....

TARİH:
.....
ABONE:
.....
İMZA:
.....
YAPAN:
.....

NEWAYA JIN

Konto Sahibi: Stg Onderzoeks Centrum v.
Hollanda İçi Banka İsmi: ING
Hollanda İçi Konto No: 8525445
Hollanda IBAN: NL54 INGB0008525445

Hollanda Dışı Konto No:
IBAN: NL54 INGB0008525445 BIC: INGBNL2A

TEL NO: 0031 647 74 09 17
e-mail: newayajin.abo1@gmail.com

Krizli bir kimliğe sahip olmayı konuşalım

Yeni doğanlar hariç, herkesin menopoza ilişkin bir sözü olmuştur muhakkak. Hatta bazıları üç-beş kelime okudu diye menopoz uzmanı kesilir. "Ben biliyorum, ateş yapıyor değil mi, ateş? Böyle yanıyorsunuz falan..." "Yaklaşma la oğlum, menopoza girmiş, parçalar seni..." Vır vır vır... Sanırsınız "menopoza giriş" kitabının yazarı.

Kimisi de hiç konuşmaz. Onlar için menopoz hakkında konuşmak ölümcül derecede ayıp, tabuların tabusu. Menopoz denildiğinde gözlerinin önüne kocaman harflerle "DANGER" geliyor. Yani "DİKKAT!!! TEHLİKE VAR!" Hııışşştt! Yasaklı bölge..." Wııışşş, ağzın burnun yamula. "Menopoza gelesiniz" diyeceğim ama buna laik değil.

Konuşmadık da ne oldu?

Şimdi bazıları diyordur, "Bunların artık ar perdesi de kalmadı. Nasıl böyle konuşurlar? Konuşmadık da ne oldu? Bir sürü salak yetişti etrafımızda. Cahil cühela ile manasız bir sürtüşmelerdeyiz. Onları da geçtim kendi bedenini, döngülerini tam tanımlayamayan, anlam veremeyen kadınlarımız var.

Bakın hiçbir kadının bir önceki regl süreciyle bir sonraki süreci aynı değildir. Bir döngü vardır. Lakin kendini tekrarlayan bir döngü yoktur. Mümkün de değil. "Tıpkı aynı suda iki kez yıkanmaz" diyalektiği gibi. Siz aynı dereye gittiğinizi sanabilirsiniz. Fakat ne akan su aynı su, ne de siz aynı insansınız. Hatta derenin kendisi, çevresi bile aynı değildir. Küçük değişimler kolay fark edilmez.

Bir regl döngüsünde dünyanız kararabilir, umutsuzluğun dibine vurursunuz. Öbüründe salak bir mutluluk yaşarsınız, suratınızda hep bir manasız gülüş vardır. Bir başkasında gamsız olursunuz. Farklı bir regl döngüsünde aşırı sorumluk duyarsınız, an gelir sizden aptalı bu dünyada bulunmaz. Duygularınız karmaşıklaşır, mutlu, hüzünlü, acı dolu saatler geçirirsiniz. Bazen acılarınız sonucu nirvanaya ulaşırsınız. Bazen de acısızdır. Ama çoğunlukla gergin, mesafeli, itici, kızgın, kırgın, öfkeli, sinirli olursunuz. Bir duygu seli vurur sizi. Ruhsal, duygusal, fiziksel bir yıkım ile oluşum anını aynı anda yaşarsınız. Bu tür zamanlarda karşı cinsle olumsuz bir karşılaşmada bulunan kadının elinden bir kaza çıkabilir. Ölümcül sonuçlar açığa çıkabilir. Bu bir olasılıksızlığı, olanaklılığa çevrime halidir. Çokbilmişin biri de çıkar; "Ne var? Yine muayyen günlerinde misin?" der. Hayır duayen günlerindeyim. Doğa ile diplomatik görüşmelerdeyim, kıdem atlıyorum.... Menopozda bu aşamalardan biridir. Duayenlikten nirvanaya bir süreç de diyebiliriz. Menopoza girişini tamamlayan bir kadın şöyle demişti: "Bu kadınlığımın zirvesi. Düşünsel, ruhsal bir göğe yükseliş, kendimi tamamlama hali..."

İş midir şimdi bu?

Peki, bizim bakış açımız ne? "Yaş yetmiş, iş bitmiş." Kır kıçını, ecelini bekle. Kimisi de şöyle der bunun için; "falıma bakılmış, fincanım yıkanmış, unumu elemiş, eleği de duvara asmışım..." Yani şöyle diyor; "Her şey bitti, beni gömün!" Bir kadının kendine yapabileceği en büyük kötülük işte budur.

Ununu, eleğini, tasını, tarağını, sabanını, çapasını, bilgisayarını, telefonu, tabletini, saç düzelticisini, maşasını, plastik sinek raketini, oklavasını, en önemlisi tavasını toplayıp gitmek... İş midir şimdi bu?

Geçen de genç bir arkadaşım menopozun şiddetli sendromunu yaşıyordu. Ama ona geçmeden şunu söyleyeyim; menopoza girmek için illa 45-55 olmaya gerek yok. Hatta 45 yaş da menopoz için oldukça erkendir. Ama şimdilerde 30 yaşındaki kadınlarda da menopoz gelişebiliyor. Daha küçük yaşlardaki istisna menopoz durumları da var.

Yeni bir başlangıç

Evet, ne diyordum? (İsmini verip de mahcup etmeyeyim. O kendini bilir) Menopozun şiddetli sendromlarıyla mücadele eden bir arkadaşım var. Sıcak bastığında ne yapacağını bilemiyor. Üzerindekini söküp atıyor. Aşırı sıcak basması, ruhsal dalgalanma, derinin yüzeyinin yandığı hissi ve lanet olası basan ter... "Allahhh, yine geldiler. Açılınnn, mümkünse kaçınınn!" Ciddi diyorum o tür zamanlarda kaçmakta fayda var. Bakın söylemedi demeyin, bir annenizin sinirli anından, bir de menopoza girmiş arkadaşınızın krizli anından kaçının. Birinin terliği sizi asla ıskalamaz, diğerinin sözü sizi fişek gibi delip geçer. Evet, kadınlar yaratıcıdır, şefkatlidir, vicdan sahibidir. Yüreğini sevdiklerinden esirgemez.

Her birinin üzerine ayrı ayrı titrer. Onun doğası da tıpkı ilk doğa gibidir. Sürekli bir senkronize halindedir. Ve onda hep bir akış vardır. Bu da onun krizli bir kimliğe sahip olmasının nedenidir. Kimi zaman anlaşılır olmak ister, kimi zaman da gözden uzak, bilinmek istemez kadın. Hatta kimse görsün istemez. Bazen krizleriyle başa çıkar, bazen başa çıkamaz, bir fırtına gibi dolanır, yıkar. Ve her şey durduğunda, o dinginleştiğinde hayat yeniden güzelleşir. İşte böyledir bir kadının menopozla mücadelesi.

Bu süreç tamamlandığında o kadın da kendini tamamlamış olur. Bu yeni bir başlangıçtır. Bunu da ileri de konuşacağız. Şu an konuya sadece bir giriş yaptık. Kalın selametle... Star sizinle olsun...

	5	2	1	8	6	9	3	
3	4						6	2
	8		2	9	7		4	
4		7				6		5
	3		5	6	4		2	
2	9						7	6
	6	1	9	7	2	4	5	

4			3		9			1
		7	1		6	8		
	8	2		1		6	9	
		6				3		
9	4						2	5
	2	4	5		7	1	8	
1		5	6		4	9		

bulmaca

Hazırlayan: SOZDAR DERSİM

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1				■											
2							■			■					
3			■				■							■	
4							■						■		
5		■			■		■			■					
6				■					■			■			
7						■			■			■			■
8						■							■		
9			■								■				
10						■			■	■					
11		■					■						■	■	
12				■						■		■			
13	■					■		■			■				
14					■						■	■			
15							■			■					

Soldan Sağa:

1- Elazığ'ın bir ilçesi / Kürt kadın opera sanatçısı, **2-** zulüm / Amerikyum'un simgesi / kas, **3-** bir soru sözü / kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri / bir balık adı, **4-** küresel / atalar / eski dilde su, **5-** eski dilde ayak / Berilyum'un simgesi / esnek dokunmuş ipekli veya yünlü bir kumaş, **6-** kehle / mühlet, mehil / Sümerlerde su tanrısı / sarmak'tan emir, **7-** anıt / 'tok' karşıtı / 'laf'ın ünsüzleri / fobi'nin ünsüzleri, **8-** ağırbaşlılık / şaka / asarak öldürme cezası, **9-** rütbesiz asker / vekillik / ikiyüzlülük, **10-** milletvekili / kilometre'nin kısaltması / atıştırmalık yiyecek, **11-** bilgin / bir çevreye özgü söyleyiş özelliği, **12-** taneli bir meyve / otorite, sulta, velayet / bir renk, **13-** kenarları ve açıları birbirine eşit olan dörtgen / bir nota / Kürtçe'de beş, **14-** Doğu Karadeniz'e özgü bir tekne / vicdana veya mantığa dayanan adalet / üzüntü, keder, elem, **15-** Antep'in bir ilçesi / işaret / yaylak, mera.

1-Yukarıdan Aşağıya:

1-19. Adana Altın Koza Film Festivali'nde en iyi film ve en iyi senaryo ödülünü kazanan ve (Diyarbakır'da) barış bekleyen annelere adanan film / Tantal'ın simgesi, **2-** başlangıcı belli olmayan zaman / bir düşünceyi anlatan bir veya birkaç cümlelik söz / kiraya verilerek gelir getiren mülk, **3-** matematikte sabit bir sayı / gözlükçü / derme çatma yapı, **4-** harman savurmakta kullanılan bir tarım aracı / vurmalı bir çalgı / tanrı, **5-** ticaret malı / peşin karşıtı, **6-** Bir AB ülkesi / kuzu sesi / küçük mağara, **7-** akyuvar üreten ve yıpranmış alyuvarları toplayan organımız / cilt, **8-** üstün gelmek, baskın çıkmak / bir nota, **9-** emek birliğiyle gerçekleştirilen iş / Tellür'ün simgesi / söz, **10-** 'vade'nin ünsüzleri / seçkin / bağışlama, **11-** Eski şarkıları modernize edip yorumlayan bir Kürt sanatçı / içinden sarkan tokmağının kenarlara vurmasıyla ses çıkaran madenden araç, **12-** hemen hemen, sanki / ermiş, aziz, **13-** doğru, gerçek / Kısaca Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü / İridyum'un simgesi / anlam, **14-** şehir / sinir bilimi / o kadar, o denli, **15-** kılavuz / Maraş'ın bir ilçesi.

244. Sayının Bulmaca Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	D	Ü	Ş	Ü	N	C	E	■	G	E	N	E	T	İ	K
2	A	F	İ	Ş	■	O	B	S	E	S	İ	F	■	D	O
3	R	Ü	K	Ü	Ş	■	E	■	M	İ	N	E	■	E	N
4	B	R	E	M	E	N	■	D	A	N	E	■	P	A	S
5	E	M	■	E	N	■	S	E	R	■	■	M	A	L	A
6	■	E	R	K	A	N	■	R	■	İ	M	A	J	■	N
7	S	■	E	■	Y	A	L	V	A	R	■	A	K	İ	T
8	O	R	■	A	■	M	Ü	E	S	S	İ	R	■	Z	R
9	Y	■	E	K	E	■	L	■	L	■	S	İ	M	G	E
10	U	M	M	A	N	■	E	■	A	N	E	F	■	İ	■
11	T	E	B	R	İ	K	■	S	N	■	V	■	A	■	U
12	L	A	R	■	S	A	G	U	■	M	İ	R	K	U	T
13	A	L	İ	Z	E	■	A	N	F	İ	■	A	S	Y	A
14	M	■	Y	A	■	A	G	R	E	S	İ	F	■	D	N
15	A	K	O	R	T	■	A	U	■	K	R	■	S	U	Ç

Endometriozis

● Dr. Eylem Öztürk

Toplumda yaygın olarak "çikolata kisti" olarak bilinen endometriozis, aslında kadın sağlığını en çok etkileyen ama en az konuşulan hastalıklardan biridir. Çoğu zaman şiddetli adet ağrıları ile başlar, fakat yıllar boyunca "normal" olarak kabul edildiği için göz ardı edilir. Oysa endometriozis, yalnızca bir "adet sancısı" değil; kronik ağrı, infertilite ve psikolojik yükleriyle kadının yaşamının her alanını etkileyen bir hastalıktır.

Endometriozis nedir?

Rahim içini döşeyen tabakaya endometrium adı verilir. Bu tabaka her ay, gebelik için hazırlanır; gebelik gerçekleşmezse adet kanamasıyla birlikte vücuttan atılır. Endometrioziste ise bu endometrium benzeri doku rahim dışında yerleşir: Yumurtalıklarda, tüplerde, karın zarında, hatta nadiren bağırsak ya da mesanede.

Bu odaklar da hormonlara yanıt verir, her ay kalınlaşır ve kanar. Ancak bu kan vücuttan atılamadığı için çevre dokuda iltihap, yapışıklık ve kist oluşur. Özellikle yumurtalıklarda biriken bu odaklar "çikolata kisti" adını alır, çünkü içlerinde koyu kahverengi, pıhtıya benzer sıvı birikir.

Hangi belirtilere yol açar?

Endometriozis belirtileri kadından kadına farklılık gösterebilir, ancak en sık karşılaştığımız tablo şiddetli adet sancısıdır. Bu sancı öyle yoğun olabilir ki, kadının günlük yaşamını kesintiye uğratır. Bunun yanı sıra:

- Adet dışı kronik kasık ağrısı,
- Cinsel ilişki sırasında ağrı,
- Adet döneminde tuvalete çıkarken ağrı veya kanama,
- İdrar yaparken yanma veya kanama,
- Çocuk sahibi olamama (infertilite)

sık görülen şikâyetlerdir. Ne yazık ki, birçok kadın bu belirtileri "normal" sanarak yıllarca tedavi arayışına girmez.

Dünya genelinde endometriozis tanısının ortalama 7-10 yıl geciktiğini biliyoruz. Bunun başlıca nedenleri şunlardır:

- Kadınların ağrılarının toplum tarafından "doğal" kabul edilmesi,
- Semptomların başka hastalıklarla karışabilmesi,
- Kesin tanı için laparoskopi gibi girişimsel yöntemlerin gerekmesi.

Bu nedenle birçok kadın defalarca doktora gitmesine rağmen "stres", "normal sancı" gibi geri bildirimler alır ve asıl tanıya geç ulaşır. Endometriozisi tanımada ilk basamak, kadının şikâyetlerini dikkatle dinlemektir.

- Ultrasonografi, özellikle yumurtalık kistlerini saptamada oldukça değerlidir.
- MR görüntüleme, derin endometriozis odaklarını gösterebilir.
- Laparoskopi, halen kesin tanının altın standardı kabul edilmektedir.

Tanıda ayrıca, hastanın öyküsü ve muayene bulguları büyük önem taşır.

Tedavi yaklaşımları

Endometriozisin kesin bir tedavisi yoktur, ancak semptomları kontrol altına almak ve hastalığın ilerlemesini yavaşlatmak mümkündür.

- İlaç tedavisi: Ağrı kesiciler ve hormon tedavileri ile adet döngüsü baskılanır, böylece odakların büyümesi engellenir.
- Cerrahi tedavi: Özellikle büyük kistler veya şiddetli yapışıklıklar söz konusu olduğunda cerrahi müdahale gündeme gelir. Burada en etkili yöntem laparoskopidir.

Laparoskopi: Hem tanı hem tedavide altın standart

Laparoskopi, halk arasında "kapalı ameliyat" olarak bilinir. Göbekten açılan küçük bir kesiden kamera yerleştirilir ve karın içi doğrudan görüntülenir. Böylece hastalığın odakları hem gözlemlenir hem de tedavi edilebilir.

- Endometriotik odaklar yakılabilir veya çıkarılabilir,
- Yumurtalıktaki çikolata kistleri temizlenebilir,
- Yapışıklıklar açılarak organların fonksiyonu korunabilir.

Açık cerrahiye kıyasla çok daha küçük kesilerle yapıldığı için iyileşme süresi kısadır ve hasta kısa sürede günlük yaşamına dönebilir.

- Destekleyici tedaviler: Beslenme düzeni, düzenli egzersiz, psikolojik destek ve pelvik taban terapileri yaşam kalitesini artırır.

Her hastada tedavi kişiselleştirilmelidir. Çocuk sahibi olmak isteyen genç bir kadında izlenecek yol ile doğurganlık beklentisi olmayan bir kadında tercih edilecek tedavi farklıdır. Endometriozis yalnızca bedensel değil, aynı zamanda duygusal bir yüktür. Kronik ağrılar, yıllarca süren tanı arayışı, çocuk sahibi olamama kaygısı; depresyon ve anksiyeteye yol açabilir. Birçok kadın iş hayatında sık sık izin almak zorunda kalır, sosyal yaşamı kısıtlanır ve kendisini yalnız hisseder. Bu nedenle endometriozis, sadece tıbbi değil, aynı zamanda toplumsal bir sorundur. Son yıllarda endometriozis üzerine yapılan bilimsel çalışmalar artmıştır. Yeni görüntüleme teknikleri, araştırmaları ve hedefe yönelik ilaçlar sayesinde tanı ve tedavide ilerlemeler kaydedilmektedir. En önemlisi ise toplumda farkındalığın artmasıdır. Kadınların sesinin duyulması, "ağrıya katlanmalısın" anlayışının yıkılması ve sağlık çalışanlarının bu hastalığı daha erken fark etmesi, gelecekte birçok hayatı değiştirebilir.

Endometriozis, kadınların yaşamını sessizce zorlaştıran bir hastalıktır. Sıklıkla görmezden gelinir, geç tanı alır ve kadını hem bedensel hem de ruhsal açıdan yıpratır. Ancak doğru tanı, kişiselleştirilmiş tedavi ve sosyal destekle kontrol altına alınabilir. Her kadının bilmesi gereken şudur: Şiddetli adet ağrısı normal değildir. Kadınların bu konuda çekinmeden doktora başvurması, hekimlerin de şikâyetleri ciddiyetle ele alması hayati önem taşır.

Unutmayın; ayaklar sizi gün boyu taşır

Ayakları korumak ve daha bakımlı bir görünüm elde etmek için düzenli bakım yapılabilir. Peki, ayak bakımı nasıl yapılır? Ilık su ile ayaklar dinlendirilebilir ve nemlendirmek için peeling uygulanabilir. Nemlendirici kremlerle topukların yumuşak kalması sağlanabilir. Tırnak bakımı ihmal edilmezse daha taze ve estetik bir görünüm elde edilebilir.

Doğru ayakkabı seçimi ile ayak konforu artırılabilir ve çeşitli problemler önlenebilir. Düzenli bakım ile ayakların daha rahat olması mümkün olabilir.

Ayak bakımı için öneriler

Peeling ile ölü derilerden arınmak: Ayakların daha pürüzsüz olması için doğal peeling yöntemleri kullanılabilir. Şeker, tuz veya öğütülmüş kahve ile yapılan peeling sayesinde ölü deriler nazikçe temizlenebilir. Ilık su ile ayakları dinlendirmek: Günün yorgunluğunu azaltmak ve rahatlama sağlamak için ılık su dolu bir kapta ayaklar bekletilebilir. Daha etkili bir bakım için suya deniz tuzu veya birkaç damla doğal yağ eklenebilir. Tırnak bakımına özen göstermek: Tırnakların düzenli olarak kesilmesi ve törpülenmesi ile iyi bir görünüm elde edilebilir. Tırnak etlerine uygun bakım yapılarak daha bakımlı bir görünüm sağlanabilir. Nemlendirme ile yumuşaklık sağlamak: Düzenli olarak nemlendirici kremler uygulanarak ayakların kuruması önlenebilir. Doğal yağlar veya yoğun nemlendiriciler ile topukların daha yumuşak olması sağlanabilir. Evde ayak bakımı topuk yumuşatma üzerinde etkili olabilir. Ayak egzersizleri ile rahatlama sağlamak: Gün içinde kısa süreli ayak egzersizleri yapılabilir. Parmakları oynatma, yuvarlak hareketler yapma veya topukları esnetme gibi basit hareketlerle ayakların rahatlaması sağlanabilir.

Doğru ayakkabı seçimi yapmak: Rahat ve ayağa uygun ayakkabılar tercih edilerek etkili bir ayak bakımı yapılabilir. Uzun süre dar veya sert tabanlı ayakkabılar giymemeye dikkat edilerek konfor artırılabilir.

Ayak masajı ile kan dolaşımını hızlandırın: Günlük yorgunluğu azaltmak ve ayak bakımını desteklemek için düzenli masaj yapılabilir. Parmak uçlarından topuklara doğru hafif baskılar uygulanarak kan dolaşımı artırılabilir. Doğal yağlar veya nemlendirici kremler kullanılarak masajın etkisi artırılabilir ve cilt daha yumuşak hale getirilebilir. Ayak tabanına dairesel hareketlerle masaj yapılarak gerginlik azaltılabilir ve rahatlama sağlanabilir. Özellikle gün sonunda birkaç dakikalık masaj ile ayakların dinlenmesi desteklenebilir.

Doğru çorap ve ayakkabı seçimi

Ayak sağlığını korumak için doğru çorap ve ayakkabı seçimi yapılabilir. Nefes alabilen, pamuklu çoraplar tercih edilerek terleme ve kötü koku oluşumu azaltılabilir.

Sentetik ve dar çoraplardan kaçınılırsa ayakların gün boyu daha rahat olması sağlanabilir. Ayakkabı seçiminde ise ayağı destekleyen, ortopedik yapıya sahip ve uygun numarada modeller tercih edilirse konfor artırılabilir. Uzun süre sert tabanlı veya dar ayakkabılar giymemeye özen gösterilerek ayak bakımı desteklenebilir.

Ayak kokusu ve terlemeye karşı çözümler

Ayak kokusu ve aşırı terleme sorununu azaltmak için düzenli bakım yapılabilir. Günlük olarak ayaklar yıkanarak hijyen sağlanabilir ve terlemeye bağlı bakteri oluşumu önlenebilir. Nefes alabilen pamuklu çoraplar tercih edilerek hava dolaşımı artırılabilir ve nemin hapsolması engellenebilir.

Ayakkabıların düzenli olarak havalandırılması ve mümkünse gün içinde değiştirilmesi ile kötü koku oluşumu azaltılabilir. Doğal içerikli ayak pudraları veya spreyler kullanılarak terleme kontrol altına alınabilir. Ayrıca, adaçayı veya karbonat gibi doğal malzemelerle ayak banyosu yapılarak ferahlık sağlanabilir.

Moringa oleifera

Bilimsel adı Moringa oleifera olan moringa, içerdiği zengin vitamin, mineral, protein ve antioksidanlarla dünyanın en besleyici bitkilerinden biri kabul edilir. "Mucize ağaç" olarak anılan bu bitkinin yaprak, tohum, kabuk ve kökleri dahil neredeyse her parçası kullanılabilir.

Sağlığa Faydaları

Moringa, bağışıklık sistemini güçlendirir, enerji seviyelerini artırır ve vücudu arındırıcı bir etki sağlar. Özellikle A, C ve E vitaminleri, kalsiyum, potasyum ve demir içeriğiyle dikkat çeker. Düzenli tüketimi;

- Bağışıklığı destekler ve enfeksiyonlara karşı korur
- Sindirimi düzenler ve bağırsak sağlığını güçlendirir,
- Kan şekeri ve kolesterolü dengeler, diyabet ve kalp hastalıkları riskini azaltır,
- Cilt sağlığını korur, yaşlanma belirtilerini geciktirir
- Kemikleri güçlendirir ve kan basıncını düzenler.

Kullanım Yöntemleri

Moringa, farklı şekillerde günlük hayata kolayca dahil edilebilir. Toz formu smoothie, yulaf veya çorbalara eklenebilir; yaprakları salatalarda veya yemeklerde kullanılabilir. Ayrıca çay olarak demlenebilir, kapsül şeklinde alınabilir ya da yağı salatalara eklenerek tüketilebilir.

Dikkat Edilmesi Gerekenler

Moringa güçlü bir bitki olduğu için aşırı tüketimden kaçınılmalıdır. Herhangi bir yan etki görüldüğünde kullanım bırakılmalı ve doktora danışılmalıdır. Hamilelik ve emzirme döneminde ise doktora danışmadan kullanılmaması önerilir.

Pratik öneriler

* Sabah kalkınca 1 bardak su içmek sindirimi ve metabolizmayı destekler.
* Haftada en az 2 kez balık yemek, omega-3 açısından faydalıdır.
* Her gün 20–30 dakika tempolu yürüyüş yapmak sağlığına iyi gelir.
* Günde 7–8 saat uyumak, bağışıklık ve hafıza için önemlidir.
* Maden suyu veya bitki çayı tercih etmek daha sağlıklıdır.
* Her sabah 5 dakika esneme hareketleri yapmak eklem ve kasları rahatlatır.

www.newayajin.net - facebook: Newaya Jin - X: @Newayajin05

newaya jin

EKİM 2025

Kadın Araştırma ve İletişim Vakfı-NEWA (Stichting Vrouwen Onderzoeks-en Communicatiecentrum NEWA)
Tel: 0031 647 74 09 17 / e-mail: newayajin2005@gmail.com
Web sitesi: www.newayajin.net
AVA Drukkerijen Distributie B.V. - info@avabv.net

Yeni çağın aşkı: Hevaltî

● **Emine Erciyes***

Kuantuma göre ne kadar hızlıysan zaman o kadar uzar. Ben bunu şöyle yorumluyorum; bir zamana, ömre ne kadar şey sığdırmışsan zaman uzamıştır. Biz bir ömre birçok ömür denecek kadar çok şey sığdırmaktayız. Ama hala da zamanın hızına yetişemiyoruz. Sanki zaman da ona yetişmeyelim diye bizimle yarışıyor. Severek yaşanan anlarda zamanın nasıl geçtiğini anlamazsın. Akıp gider. Mesela sevdiğin insanlarla sevdiğin bir işi yaparken zaman su gibi akar. Hêvîdar'ı (Kobanê doğumlu Hêvîdar Êriş, 28 Eylül 2020'de Herekol'da şehit düştü) anarak bu sonuca varıyorum. Nasıl hayat dolu, neşeli ve huzurludur. Zaman O'nunla her andan daha hızlı akar. Mesela sıkıcı bir ortamda zaman durur geçip gitmesini istersin; giden ömürden hiçbir anı boşa geçirmemek gerekirken. Buradan bakınca biz hayatın her anını severek yaşadığımız için zaman çok hızlı akıyor. Hızını hissetmiyoruz.

...Yoldaşlık aşkı, aşka yeni bir tanım ve içerik olabilir. İnsanlar arası aşkın zirvesi yoldaşlık aşkı olabilir. Yoldaşlarımız varımız yoğumuz. 'Ben güzele güzel demem güzel benim olmayınca' anlayışının tersine, güzele 'güzel' demek gerekir. Ki yoldaşlarımın hepsi benimdir zaten. Hatta içimdeki insanlık sevgisiyle insana dair güzel her şey ve herkes benimdir; parçamdır, benim anlamımdır. Yoldaşlarım ise insana dair tüm güzelliklerin birleştiği, somutlaştığı insanlar. PKK insanının ruhu kadar biçimi de güzel. Dış güzellikleri ideolojinin ruhlarından yüzlerine yansıyan ışığıdır. Ne kadar ideolojiyle bütünleşmişse o kadar güzeldir.

Yeni çağın büyük aşkı

Yeni çağın büyük aşkının adı Hevaltî. Mecnun'un Leyla için çöllere düşmesi yoldaşlık aşkının yanında solda sıfır kalır. Mecnun'un kalbine bir Leyla sığabilmiştir. Ama yoldaşlık tüm insanlığı, evreni yüreğe sığdırmadır. Aşk toplumsallaşmıştır, evrenselleşmiştir. İnsan ezberletildiği gibi sadece bir insanı – ya da sadece insanları- değil, sevgiye layık her şeyi, her evren parçasını sevebilir. Hatta kötüleri iyiye çekerek sevgiye çeker. İşte yoldaşlar içinde bir insana emek verir, onu değiştirir yani güzelleştirir ve seversin.

Son beş bin yılın en büyük devrimi, kadına cinsel bir obje olarak bakmanın aşılması ve bir kimlik, yoldaş, komutan olarak görülmesidir. Neolitik devrime karşı bir karşı devrim olarak gerçekleşen uygarlığın çıkışından sonra, tekrar öze dönüş arayışı olarak birçok devrimci arayış, çıkış olmuştur. Fakat kadının özüne ve öncülüğüne dönüş, hiçbir devrimde PKK'de olduğu kadar net değildir. Bu devrimi gerçekleştiren ise PKK'dir.

Sadeliğin güzelliği

Her derste yoldaşlarımı biraz daha seviyor ve bağlanıyorum. PKK'lileri neden bu kadar güzel buluyorum? Yoldaşım oldukları için mi bana güzel geliyorlar? Nasıl oluyor da bu kadar güzel insan PKK'ye gelmiş? Diğer insanlarla karşılaştırıyorum, yoldaşlarımın ayrı bir güzellikleri olduğu kanaatine kesin varıyorum. O artistler boşuna o kadar kendilerini süsleyip püslüyorlar. Erkek olanlar da dahil. Yoldaşlarım en sade halleriyle, hatta toz toprak içinde çalışırken, yokluk içinde zayıflamış, zozan rüzgarlarında yanmış tenleriyle o kadar güzeller ki, artistler ellerine su dökemez.

Özgürlük ışığının yüzlerine yansıması

Elbette sıradan insanlar PKK'ye gelmezler. Kafası çalışmayan, sorgulama gücü olmayan, verili olanı olduğu gibi kabul edenler, sistem sınırlarını sorgulayamaz ve bu sınırlar dışına çıkmaya asla cesaret edemez. PKK insanı bu anlamda farklıdır. Bir de PKK içinde daha da güzelleşme var. Bu güzellik, PKK'lilerin ruhlarına işleyen özgürlük ışığının yüzlerine yansımasıdır. Yüzlerindeki çizgilerin özgürlük eksenli olmasıdır. Özgürlük bakışları, gülüşleri, hatta utangaçlığı, soruları, merakı ve cesareti gibi birçok duygu sayılabilir. Yüze yansıyan her duygu özgürlük eksenlidir, bu da normal bir insanı bile farklı bir güzel kılıyor.

Ferzad, Hacı Birlik, Şerzan, Aydın...

Aslında bizim gençlerimiz, bir bakışta âşık olunacak kadar güzel ve yakışıklılar. Ama kendilerinde cinsellikle etrafına bakma ve görünmeyi kırdıkları için, onlara bakınca klasik usulle âşık olunacak tipler olarak görünmezler. Belki istenen ölçüde kendilerini özgürleştirmiş olmasalar da, klasik erkekliği ve kadınlığı yani cinsel obje olmayı, etrafa cinsellik ekseninden bakmayı aşmaktalar. Bu nedenle bizde somutlaşan güzellik bir başka. Aşk bir başka. Dünyanın neresinde insanlar aşkları için ölmeyi göze alır? Dünyanın her yerinde aşk adına kadın cinayetleri işleniyor. Ya benimsin ya kara toprağın klasik mülkleştirme anlayışı hâlâ hüküm sürüyor.

Bizim aşkımız özgürlük, bizim aşkımız Kürdistan. Dünyanın hiçbir ülkesi bu kadar sevilmemiştir. Dünyanın hiçbir ülkesi adına bu kadar şarkı yazılmamıştır. Ve dünyanın hepsinin gözü bu güzel ülkede. Bilmiyorum belki de Kürtler insanlığa beşiklik etmenin, kültürleşmenin, medeniyetler kurmanın bedelini ödüyorlar.

İşte örnek Hacı Lokman Birlik. Hangi artistte O'nun heybeti, kendine güveni, etrafa verdiği güç var. Ferzad Kemanger, sade bir güzellik, ruhun yüzdeki aydınlığa yansıması. Aydın Erdem, aydınlık ve erdemli bir duruş; Şerzan Kurt'un yaşam derinliği yeşil gözlerine sinmiş. Bunlar düşmanın katlettiği gençler. Resimlerinden onları böyle tanıyorum. Dağdaki yoldaşlarım ise tanısam tanımasam kalbimin biricik aşkı hepsi. Kürdistan'ın bu güzel insanlarıyla birlikte olduğum için çok şanslıyım, mutluyum.

Nuda, Rojîn, Gülçiya...

Onların güzelliğine bakıyorum bazen, endamlarına, gözlerinin ışığına. Huzur veriyorlar bana. Varlığım onların parçası; onlar benim varlığım, anlamım. Dağdaki kadın güzelliği ise ayrı bir aşk hikayesi: Nuda Karker, melek güzeli. Rojîn Gevda, yaşamın tüm güzelliğinin bileşimi. Gülçiya Gabar, dağ gülü güzelliği.

Kahramanlıkları, güzellikleri, kuralsızlıklarıyla hatta sorunlarıyla yaşam sabrım yoldaşlarım. 21. Yüzyılın Leyla Mecnunları biziz. Aşkın bittiği nokta 21. yüzyıl. Bu yüz yıla ancak böyle bir aşk çare olabilir. Aşkın tüm inkarına rağmen inatla aşka tutunmak... İnatla dağlara tutunmak. İnatla savaşmak. Aşkı özgürlüğü yeryüzüne hâkim kılacağına inanmak...

Yüreğime sığmayan bir sevgi

Bu bahar içimdeki yoldaş aşkını nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Yüreğime sığmayan, taşan büyük bir duygu yoğunluğu var içimde. Her bir yoldaşı birbirinden ayırmadan büyük bir aşkla kendime dair değerli bir parça olarak hissediyorum. Yoldaşlarımın güzelliğini tarihe nasıl anlatsam... Şöyle diyeyim; yoldaşlarımın gözlerindeki ışık tüm dünyayı aydınlatmaya yeter. Yüzleri galaksinin en parlak temiz yıldızları gibi aydınlık. Ben aşkı inancın zirvesi olarak tanımlıyorum. Elbette bizde inanç, bilincin derinliğiyle gelişen bir şeydir. Kuru, ezbere bir inanç değil. Bildiğin kadar inanır ve aşk düzeyinde bağlanırsın. İnanç bilgi ile bütünleşmek, bir nevi bilgi içinde erimektir. Tasavvufta dendiği gibi; 'bilirsen alim, anlarsan arif erirsen aşık olursun.' Bizim ideolojimizde de bilmek anlamak yetmez, içinde erimek gerekir. Aşk, hayata dair hissettiğin boşluğu dolduracak bir şey arayışıdır. Bu boşluğa neyi koyarsan o, aşkının sınırını belirler. Ki aslında boşluğu doldurma arayışı amacı çağrıştırır. Ülke, yaşam, insanlık, amaç, evren aşkı.

Geleneksel toplum bunu tek kişiye indirgemiş. Yaşam gibi nadide bir şeyin amacı sadece bir bireye duyulacak aşk olabilir mi? Bir bireye duyulacak aşk da ancak daha büyük aşklardan süzülerek şekillenirse anlamlı olur. Yoksa insanların bittiği yer, bugün sistem somutunda gördüğümüz.

Evrenin özgürlük arayışı

Yaşamdaki boşluğa gelince aslında bu, özgürlükteki yoksunluktan dolayı hissedilen bir boşluktur. Özgürlüğümüz elimizden alındığı için yaşam bize yarım, eksik, boş gelir. Ve anlamlı kılacak bir şeyler ararız. Diğer yandan evrenden gelen bir his bu yarımlık hissi. Evreninde mi özgürlük sorunu var? Önderlik, "evrenin amacı özgürlüktür diyesim geliyor" diyor. Evrenin özgürlük arayışı daha güzel, daha bütünlüklü olmaya dönüktür. İlle kölelik var diye özgürlük arayışı açığa çıkmaz. Özgürken de daha fazla özgürleşme arayışı olabilir, daha güzele, bütünlüklülüğe özlemdir özgürlük arayışı. Biz insanlar kölelik nedeniyle özgürlüğün boşluğunu daha derin hissediyoruz. Ki bazıları özgürlüğün varlığından habersiz, mevcut köleci sistemi insanlığın doğal yaşamı sanıyorlar, bu ayrı bir konu. Biz burada evrendeki özgürlük arayışı ile insandaki özgürlük arayışının ortaklıklarını anlamaya çalışıyoruz.

Sevgim somut, sonsuz

Bu yaşamı özgür yaşadım diyebilirim. Belki özgürlük bu kadar değil. Ama ben yaşamıma bir özgürlük sığdırdım. Ve bu nedenle yaşamımdan memnunum, mutluyum. Keşkelerim şikayetlerim yok. Anlık somut bazı durumlara dair keşkelerim olsa da, bir bütün yaşamıma baktığımda kendi istediğim ve sevdiğim gibi yaşadım. Kimseye bağlı olmadım, boyun eğmedim, korkmadım, muhtaç olmadım. Bir erkeğe kendimi beğendirme kaygısıyla yaşamadım, hatta kendini beğendirmek için yapılan şeyleri yerdim, bana ayıp geldi. Ama hayata hep bağlı oldum. Devrimci olduktan sonra ise yoldaşlarıma bağlı oldum, halkıma, Ortadoğu halklarına ve insanlığa bağlı oldum. İnsanlığı yüreğime sığdırdım. Bugün bu sevgim somut, sonsuz. Sevgi görülmez nasıl somut diyeceksiniz. Önceden bir his idi şimdi içimde bir gerçek, ben içimde görüyorum. İlle gözle görülür somutluk isterseniz, mücadelem bir somutlaşma, onlar için yaşamam savaşmam, sevgimi somutlaştırmamdır.

***20 Nisan 2020 tarihinde Gare'de şehit düşen Emine Erciyes'in (Nazlı Taşpınar) yazılarından derlenmiştir.**